יודען געדענקט! דער קאַמף געגען רדיפות אויף יודען אין דייטשלאַנד — דויערט

NAJER FOLKSBLAT
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

פרייז 30 גראָשען

22 זייטען

נײַער פאָלקסבלאַט

№ 123 | Łódź, Piątek 29 maja 1936 | אדרעס: לאָדז, פּעטריקאָווער 21 טעל. 224-71 Adres: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt. 1.06 | לאָדז, פרייטאָג פ׳ נשא ח׳ סיון תרצ״ו | 14-טער יאהרגאַנג

מאָביליזאַציע פון יודען אין ארץ-ישראל

170 יודישע אויטאָס ביים איבערפיהרען מיליטער-טראַנספּאָרטען. — בעזייטיגט אראַבישע פּאָליציאַנטען פון יודישע קאָלאָניעס. — יודישע פּאָליציי-אָפּטיילונגען צו דער סירישער גרעניץ. — זעלבסט-שוץ אין רחובות.—סטודענטען פון העברעאישער אוניווערז. פאָדערן צו שאַפען א יוד. לעגיאָן

ארמסבי גאָר בעשטימט אלס קאָלאָניען-מיניסטער

ירושלים, 28 (יט״א טעלעגראַפיש) עס זענען מאָביליזירט געוואָרען 600 יודען, וועלכע מוזען זיין גרייט צו יעדער מינוט איבערצונעמען דעם שוץ איבער די יודישע קאָלאָניעס.

דער הויך-קאָמיסאַר האָט פאַראָרדנט צו פאַרזאָרגען זיך מיט טרעהרען-באָמבעס, בכדי אַרויסצוטרייבען פון די היילען די אַראַבער, וואָס באַהאַלטען זיך דאָרט.

אין יפו איז היינט פאַרגעקומען א שיסעריי. די „הבוקר" איז אָפּגעשטעלט געוואָרען אויף ... טאָג.

ירושלים, 28 (יט״א טעלעגראַפיש) יודישע יונגעלייט, סטודענטען און פּאָליציאַנטען ...

... טען אויף 170 אויטאָס העלפען איבערפיהרען די מיליטערישע טראַנספּאָרטען אויף פערשידענע פונקטען פון לאַנד.

ירושלים, 28 (יט״א טעלעגראַפיש) פון די יודישע קאָלאָניעס זענען בעזייטיגט געוואָרען די אַראַבישע פּאָליציאַנטען, וועלכע ווערען בעטראַכט פאַר נישט צופערלעסיג. אויף זייער אָרט זענען בעשטימט געוואָרען בריטישע פּאָליציאַנטען.

ירושלים, 28 (יט״א טעלעגראַפיש) די מאַכט האָט ערלויבט צו אָרגאַניזירען א זעלבסטשוץ אין רחובות.

מחמת דעם, וואָס מ׳קאָן זיך נישט פערלאָזען אויף די אַראַבישע פּאָליציאַנטען, איז פאָרמירט געוואָרען אַ נייע יודישע פּאָליציי-אָפּטיילונג, וואָס וועט אַרויסגעשיקט ווערען צו דער סירישער גרענעץ.

ירושלים, 28 (יט״א טעלעגראַפיש) די סטודענטען פון דער העברעאישער אוניווערזיטעט האָבען זיך געווענדעט מיט אַ מעמאָראַנדום צו דער רעגירונג, אין וועלכען זיי פאָרלאַנגען, מ׳זאָל זיי מאָביליזירען און שאַפען אַ יודישען לעגיאָן געגען די אַראַבישע טעראָריסטען-באַנדעס.

ירושלים, 28 (יט״א טעלעגראַפיש) היינט איז קיין א״י יודער אָנגעקומען פיל מיליטער פון פערשידענע מינים, ווי פיעכאָטע, פּאַנצער-אויטאָס, טאַנקען א. אַנד.

היינט ביינאַכט זענען אונטערגעצינדען געוואָרען איינציגע הייזער צווישען תל-אביב און יפו, וואָס זענען געשטאַנען לעדיג.

אין לעצטען מעת-לעת זענען אין יפו געוואָרפען געוואָרען 17 באָמבעס. סך-הכל זענען זייט דעם אָנהויב פון די אונרוהען געוואָרפען געוואָרען 70 באָמבעס.

לאָנדאָן, 28 (ספ. טעל.) אויפ׳ן אָרט פון טהאָמאַס׳ן, וועלכער איז אָפּגעטרעטען פון אַמט פון קאָלאָניען-מיניסטער, איז אַרויסגעשיקט געוואָרען צו דער סירישער גרענעץ, מיניסטער אַרמסבי גאָר.

(זייטערדיגע ידיעות — 4-טע זייט)

גרויסער פּראָצעס געגען 55 ענדעקעס

בעשולדיגטע אין אַרויסרופען די אַנטי-יודישע אונרוהען אין זאַגוראָוו

קאַליש, 28 (טעלעפאָניש) פאַר׳ן קרייז-געריכט אין קאַליש האָט זיך אָנגעהויבען א פּראָצעס פון 55 ענדעקעס וועגען די געשעהענישען אין זאַגוראָוו, קאָנינער פּאָוויאַט.

דער בעשולדיגונגס-אַקט וואַרפט פאַר די אָנגעקלאַגטע, אַז אויפ׳ן יריד האָבען זיי נישט געלאָזט די יודישע סוחרים אויסשטעלען זייערע סחורות. זיי האָבען אונטערגעהעצט דעם המון, וועלכער האָט אָנגעהויבען צו ראַבירען סחורה. בעת די געשעהענישען האָט מען צוקלאַפּט עטליכע פערזאָן, מען האָט אויסגעהאַקט 560 שויבען און ראַבירט פאַר 2 טויזענד גילדען סחורה.

דער פּראָצעס וועט דויערן א וואָך.

דער וויצע-סטאַראָסטע פון קאָנין וואַצלאַוו סולקאָווסקי האָט אין זיינע ערקלערונגען אלס עדות אָנגעגעבען, אַז ווי נאָר ער האָט דערהאַלטען א טעלעפאָנאָגראַם איז ער געפאָהרען קיין זאַגוראָוו. ווען ער איז שוין געווען נעבען דער שטאָט האָט ער אַנגעטראָפען אויף יודישע פליהלעך, וואָס זענען אַנטלאָפען פון דעם מאַרק. אין זאַגוראָוו אַליין איז געווען א גרויסער המון, וועלכער האָט זיך תיכף געוואָרפען אויף דער פּאָליציי. די הילף איז דעריבער געקומען צו דער ריכטיגער צייט. די שטאָט האָט אויסגעזעהן, ווי עס וואָלט איבער איהר אַדורך א הוראַגאַן. אויף מאַרק האָט מען נישט געזעהען קיין איין גאַנצע שויב. אַלע געשעפטען אין דער געגענד זענען געווען דעמאָלירט.

אויף דער פראַגע פון פּרעזיצענדער ערקלערט דער עדות, אַז די אונרוהען אין זאַגוראָוו זענען אָרגאַניזירט געוואָרען דורך די ענדעקעס. ווייטער דערצעהלט דער עדות, אַז פון מאַיאָנטעק ניניעוו איז די גאַנצע דינערשאַפט, וואָס געהערט צו דער ענדעקישער פּאַרטיי, האָט פערלאָזען דעם מאַיאָנטעק און איז אַוועק קיין זאַגוראָוו „אויף די יודען". אַלע זענען געווען בעוואָפענט מיט גראָבע שטעקענס.

ווייטער שטעלט דער עדות פעסט, אַז אין זאַגוראָוו איז נאָך מיט א לאַנגער צייט צוריק געפיהרט געוואָרען א שטאַרקע אַנטי-יודישע אַגיטאַציע דורך די ענדעקעס.

די יודישע עדות. די גליטענע בעת די אונרוהען גיבען אָפּ זייערע ערקלערונגען אין הסכם מיט׳ן בעשולדיגונגס-אַקט. דער פּרעזיצענדער פון דער קהלה קאהן ערקלערט, אַז א בית המדרש איז בערויבט געוואָרען דורך די יונגסטע מיטגליעדער פון דער ענדעקישער פּאַרטיי.

אויך דער עדות קאָמענדאַנט פון פּאָליציי-פּאָסטען אין זאַגוראָוו וואָל. קאַלאַ ערקלערט, אַז די אונרוהען האָט אָרגאַניזירט די ענדעקישע פּאַרטיי. לויט די ווערטער פון עדות שטאַהען די ענדעקישע פיהרער אין דער זייט און טעטיג זענען נאָר אַזוי בעוואוסטזיניגע מענשען, וועלכע די ענדעקעס געווינען מיט טעראָר.

טאָג-טעגליך

מוסאָליני׳ס אַפּעטיט

איצט ווען עס איז אויסגעבראָכען די איטאַליעניש-אַביסינישע מלחמה און אומדירעקט דער איטאַליע-ענגלישער קאָנפליקט, האָט מוסאָליני איצט געמאַכט א פּרוב צו קומען צו א פערשטענדיגונג מיט ענגלאַנד.

עס זעהט אויס, אַז עס איז נאָך וויכטיג אונטערצושטרייכען א אומבעוואָפענט לאַנד מיט א געוואַלדיגער מאַכט פון מאָדערנע מיליטערישע בעוואָפענונג, מען וויל נאָך אויסנוצען דעם דערגרייכטען נצחון און געניסען פון דעם אַדורכגעפיהרטען רויב.

און פערמעהרטע הילף וועט אָבער איטאַליען קיינמאָל נישט אויסשטאַטען זיין אַדורכצופיהרען איהרע פּלענער אין אַביסיניען און דערמיט ערקלערט זיך דער ווילען צו קומען צו א הסכם מיט ענגלאַנד.

אין דעם אינטערוויאו, וואָס מוסאָליני האָט ערטיילט דעם מיטאַרבייטער פון „דיילי טעלעגראַף", האָט מאַקי דיגען דערצעהלט, דאָס די דאָזיגע מלוכות האָבען זיך די גאַנצע צייט אָנגעשטויסען אויף די איטאַליענישע אינטערעסען אין אַפריקע, און וועלכע האָבען אַפילו בעשלאָסען צו דעם צוריק-צאָג ... זאָלען איצט גאָר מיטהעלפען איטאַליען און ... האָט אַראָפּשלינגען דעם פעטען ביסען, ... בערוהיגען ענגלאַנד, ערקלערט מוסאָליני, ... אויפבויען די נייע איטאַליענישע אימפּעריע ... צוואַנציגער יאָהרען, און אַז איטאַליע וועט נישט שאַפען א שוואַרצע אַרמעע פון די ... אַביסיניען.

עס איז שווער צו גלויבען, אַז ענגלאַנד זאָל איצט אויף מוסאָליני׳ס זיסע רייד, די ענגלישע עפּענטליכע מיינונג וואָלט זיכער נישט געקענט פערטראָגען אַזאַ ... פון א היסטאָרישען פערטיידיגער פון דער אַביסינישער זעלבסטשטענדיגקייט, זאָל זי זיך נאָר פערשטעלען אין א אינטערעסענט פון דער פערשקלאַפונג און פערקנעכטונג פון אַביסינישען פאָלק.

אָבער דאָך מוז פעסטגעשטעלט ווערען, אַז מוסאָליני׳ס אינטערוויאו האָט אין ענגלאַנד געמאַכט ... איינדרוק. און ווער ווייסט? די עפּענטליכע מיינונג האָט מאַכט אין ענגלאַנד א שטאַרקע ... אָבער מאָטיווען פון השגחה „מלוכה גויטע ..." שפּילען אָבער אַזאַ ראָלע אין אינטער... לעבען, דאָס עס איז גאַנץ מעגליך, דאָס מוסאָליני׳ס אַפּעטיט זאָל געפינען א געהער ביי די ... מלוכה-מענער.

אונזער וואָרט

גלייכע „פּאַרטנערען"

אין לעצטען נומער פון דער „וויאַדאָמאָשטשי ליטעראַצקיע" איז, אונטער דעם איראָנישען קעפּעל „יודישע חוצפה", פערעפענטליכט אַן אַרטיקעל, אין וועלכען דער אויטאָר מאַכט זיך לוסטיג איבער דעם ענדעקישען „גאָניעץ וואַרשאַווסקי". דער דאָזיגער יודענפרעסערישער צייטונג, וואָס געהט אָן אלס דער אָרגאַן פון די קאָמפּעריטע אַנטיסעמיטען, דעם אויסגעטאַהר פון דעם „נאַראָדאָוועץ" לאַגער, און דער „נאַרא" חברותא.

דער אויטאָר פון אַרטיקעל, וועלכער שרייבט זיך אונטער מיט די איניציאַלען מ. ס. (מענדזשעץ סיאַנאָ) האָט זיך גענומען מיט פעסטצושטעלען אויף וועמען איינענטליך, שטיצט זיך דער מאַטעריעלער יסוד פון דאָזיגען גיפטמישערישען בלעטעל, און ער איז געקומען צו א סענסאַציאָנעלען רעזולטאַט: ער האָט אָפּגעצעהלט נאָר אין דער צייט פון 1-טען ביז׳ן 15 מאַי אַזוי פאַנצע הונדערט אַנאָנסען פון יודען און יודישע פירמען!

דער אויטאָר חוזק׳ט בימער אָפּ פון דעם „גאָניעץ וואַרשאַווסקי", אָבער לויט אונזער מיינונג איז דער חוזק געווענדעט אויף א פאַלשען אַדרעס. זיכער דאַרף ער זיין געווענדעט געגען די פערשידענע גיסערס, שענמאַנס, אָקסענבערג׳ס, אייזענבערגס און ווי זיי הייסען דאָרט, וואָס „פינאַנסירען" פון זייערע אייגענע קעשענעס די שטשקענס, וואָס לאָזען זיך שפּעטער אַראָפּ אויף די גאַסען און פּאַרקען פון וואַרשאַ און אויך אין אַנדערע שטעט, אויף זייערע אייגענע פּלייצעס.

דער עם חכם ונבון האָט שוין פון איביג אָן די טבע צו שטיצען זיינע דם-שונאים, וואָס צאָהלען איהם שפּעטער אָפּ מיט ... און פערדערבען.

און די הייזיגע מידה פון שטיצען אונזערע מיט-פיינד שלעפּען די פערשידענע בעתים און מאַכט מיט מיט זיך אפילו וואָס זיי אַנטלויפען פון גלות און ווילען זיך ראַטעווען קיין ארץ ישראל. און זיכער וואָלט אין דער איצטיגער שווערער צייט פאַרן יודישען ישוב אין ארץ ישראל נישט פערפערענט געוואָרען אַזוי פיל פעלדער, אַזוי פיל טויזענדער בוימער וואָלטען נישט אויסגעריסען געוואָרען מיט די וואָרצלען ווען די יודישע קאָלאָניסטען וואָלטען געווען בעשעפטיגט אויסשליסליך אַראַבער א גרעסערער צאָהל יודישער אַרבייטער...

ב.

פּראָצעס וועגען די אַנטי-יודישע עקסצעסען אין קושעפּיץ

טשענסטאָכאָוו, 28 (טעלעפאָניש) היינט איז אין קרייז-געריכט פאַרגעקומען א פּראָצעס געגען 14 ענדעקעס, וועלכע האָבען זיך בעטייליגט אין די אַנטי-יודישע עקסצעסען אויפ׳ן מאַרק אין קושעפּיץ, דעם 6 פעברואַר ה.י. בעת וועלכע מען האָט איבערגעדרייט 60 סטראַגנעס און צושלאָגען עטליכע יודען.

2 זענען געוואָרען אויסגעטיילט פון דאָזיגען פּראָצעס. 12 האָט מען פערמשפּט צו 6 חדשים אַרעסט, דאָס אויספיהרען די שטראָף איז פערהאַנגען געוואָרען. בלויז דער הויפּט אָנפיהרער קאַלוזעיסקי וועט די שטראָף דאַרפען אָפּזיצען.

נאָך לאַנגע שווערע ליידען איז געשטאָרבען אונזער הייסגעליבטע און אומפערגעסליכע

נ״ע מירל מילגראַם

(געב. מילגראַם) אין בליהענדען עלטער פון 27 יאָהר.

די לויה קומט פאַר היינט, פרייטאָג, דעם 29 מאַי 1936, 1 א זייגער ביי טאָג פון טהרה-הויז, וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער די אין טיפען טרויער פערבליבענע

מאַן, פעריטום׳ש טעכטערל, פאָטער און פאַמיליע.

די לעצטע מאדעלעז זומער=שיך ווי אויך א גרויסער אויסוואהל פון פלעטשאנקעס בעקומט מען נאר ביי
A. Ogórek Łódź, Zawadzka 11 — tel. 202-86 —
בעמ.: א ספעציעלער אויסוואהל פון מענער-פלעטשאנקעס!

הנהלות הגמנסיות
ובתי=הספר העממיים
של החברה ליסוד בתי ספר עברים בלודז

מודיעות, כי הלשכות של

הגמנסיה הראשונה לנערים
רחוב מניסטרצקה 21, טלפון 134-11

הגמנסיה השניה לנערים
רחוב מניסטרצקה 22, טלפון 134-12

הגמנסיה לנערות
רחוב פירמוביץ 6, טעל. 127-95

מקבלות בשעות העבודה, משעה 10 עד 14 הרשמות אל הגמנסיות ואל כל המחלקות של בתי הספר העממיים.

פערזיכערונגען
געגען פייער און גנבה

פון וואוינונגען, געשעפטען און פאבריקען ווי אויך לעבענס- און אלע ארט אנדערע פערזיכערונגען, ערלעדיגט אויף זעהר גינסטיגע באדינגונגען די פון 1905 עקזיסטירענדע אגענטור פון

מ. שיינבערג

16 **באלוטאוויטשא 16**, טעל. 129-04 און 266-58.
בעראטונגען אין פערזיכערונגס-אנגעלעגענהייטען, ערטייל איך פערזענליך טעגליך פון 1—3. סאלידע אגענטען קענען זיך מעלדען טעגליך פון 11—2.

Gimnazjum i Szkoła Powszechna
I. KACENELSONA
43 ZAWADZKA 43
Telefon 151-79

מיט אנמעלדונגען פאר נייע שילער זיך ווענדען אין קאנצעלאריע, טאג=טעגליך פון 10 ביז 2 פארמ. און פון 6 ביז 7 נאכמיטאג.

מענער פאלקס-שולע און גימנאזיע

(מיט רעכט פון רעגירונגס-שולען)

פון דער געזעלשאפט צו פערשפרייטען בילדונג און טעכנישע וויסענשאפט צווישען יודען אין לאדז

פאמארסקא 46-48, טעל. 106-64.

אינפארמאצ. און איינשרייבונגען אין דער שול-קאנצעלאריע, טעגליך פון 8—2
דער אפצאהל אין דער פאלקס-שולע בעטרעפט:
אין די קלאסען I—IV — 15 זל., אין די קלאסען V. VI — 20 זל. א חודש.

פאר **גארד**, ביזשוטעריע און לאמבארד-קוויטעס
צאהלט די העכסטע פרייזען
אלעקסאנדער פיאלקא
פיעטריקאווער 7.

ווי\כטיג פאר דאמען!

איך נעהם אן צו מאכען פערשידענע זומער-קליידער, בלוזקעס, שלאפראקע און פיזשאמעס, צו זעהר ביליגע פרייזען!
גדאנסקא 31A, אין הויף
פארטער, רעכטער איינגאנג.

Muszyna Zdrój

10 קילאמעטער פון קריניץ

פענסיאנאט „Bristol"

אונטער דער נייער לייטונג פון
p. MINA WEISSOWA
עמפפעהלט זוניגע צימערן מיט באל-קאנען זאווי די בעקאנטע אויסגע-צייכענטע כשר'ע קוך.
פרייזען אויף יאני זעהר בעדייטענד רעדוצירט.

פענסיאנאט „ווינער" גלאווונא

ווילע פון ה' ראזענבערג 5 מינוט פון דער באהן ווערבעלאוו-זשבונשקא, הערליכע אומגעגענד און א טרוקענעם סאסנאוועס וואלד, טייך, פלוזשע, זוניגע-צימערן, כשר'ע היגיענישע קוך. אויפ'ן פערלאנג דיעטע. אינפארמאציעס אין לאדז
פילסודסקיעגא 50, ווינער. וו. 18.

מיין חשוב'ן פריינד, דעם עסקן צרכי הצבור
ר' וואלף אולינאווער און פרוי
א הערציגען מזל-טוב
צו דער חתונה פון זייער

טאכטער

לייב פייגאלד.

א הערציגען מזל טוב ווינשען מיר אונזער חשוב'ן פאדסטארשי

ה' שמואל ארי' רייכמאן און פרוי

צו דער פערלאבונג פון זייער טאכטער

בלימה

מיט ה'

תנחום שלום שידלאווסקי

די פערוואלטונג פון בוכבינדער-צעך אין לאדז.

זונטאג, דעם 31 מאי, 11 א זייגער פארמיטאג קומט פאר צום 2-טען טערמין די **יעהרליכע**

אלגעמיינע פערזאמלונג

פון דער חברה **„מחסה לזקנים"**

און וועט גילטיג זיין ביי יעדער צאהל מיטגלידער.
טאג-ארדנונג: 1) דערעפנונג און וואהלען פון א פרעזידיום; 2) פארלעזען פון פראטאקאל פון יאהר 1934|35, 3) בעריכט פון דער רעוויזיאנס = קאמיסיע; 4) בעריכט פון דער פערוואלטונג פאר'ן יאהר 1935/6; 5) בעשטעטיגונג פון בודזשעט פאר'ן יאהר 1936/7; 6) פארשלאגען פון דער פערוואלטונג און מיטגלידער; 7) וואהלען פון 5 פערוואלטונגס מיטגלידער און פערטרעטער ווי אויך פון א רעוויזיאנס-קאמיסיע און פערטרעטער. מיר בעטען אלע מיטגלידער צאהל-רייך און פינקטליך צו קומען.
די פערוואלטונג.

אכטונג, קאנקורענץ-פרייזן!
הערען-שניידער-מייסטער
א. ח. קושינסקי,

13 באלוטאוויטשא 13
קווער אפיצינע, 1-טער שטאק. טעל. 247-90

מאכט בעקאנט, אז צום פריהלינג און זומער-סעזאן ווערען אנגענומען אלערליי בעשטעלונגען פון איינענע און אנפערטרויטע סחורות מיט די נייעסטע מאדעלען.
ערשטקלאסיגע ארבייט! מעסיגע פרייזען!
בעמ.: גרויסער אויסוואהל פון סחורות
קומט און איבערצייגט אייך!

געדענקט, שטשעשליווי
ביי
א גרויסער אויסוואהל פון
אריגינעלע בילליצער און טאמאשאווער סחורות
אויף אנציגער און פאלטענס
פון די בעסטע קוואליטעטען ווי אויך פערשידענע רעשטען

מיט 30% ביליגער

קומט און איבערצייגט אייך!

R.Szczęśliwy

לאדז, 5 נאוואמיעסקא 5
טעל. 156-09.
געדענקט פראנט II שטאק.

7-קלאסיגע פריוואטע מענער=שול

א. נ.

„Nauka i Wychowanie"

אין לאדז, **פילסודסקיעגא 62** טעל. 245-97.

איינשרייבונגען פון נייע שילער אין אלע אפטיילונגען צום נייעם שול-יאהר 1936/37 קומען פאר טעגליך פון 10—1 פריה און פון 5 ביז 7 אין אווענד.
די איינטרייטס-עקזאמענס לויט לעקציע-סיסטעם הייבען זיך אן דעם 10 יוני ה. י. און דער ערשטער אפטיילונג הייבען זיך אן די לעקציעס 9 אין דער פריה.
בעמערקונג: ספעציעל אכט ווערט געלייגט אויף העברעאיש און בכלל יודאיסטישע לימודים.
די לייטונג.

אייער פערזענליכער אינטערעס באר צו קויפען די ווייבען
מיט דער מארקע

„בארווין"

נאוואמיעסקא 30,
טעל. 210-58.
וועלכע גאראנטירט אייך געניס און צופרידענהייט פאר ביליג געלד.

פאר קראנקע און רעקאנוואלעסצענטען!!!

אריגינעלע ריטשוויינען
ווי אויך **אונגאר=ווייבען**

אין דער בעסטער קוואליטעט צו זעהר צוגענגליכע פרייזען בעקומט מען אין דעם בעקאנטען ווין-געשעפט פון
אינה.: ישראל שיקער

ע. שיקער
לאדז, פולנאצנא
טעל. 107 84.

הערען=שניידער=אטעליער
מ. גראשיצער

85 קילינסקיעגא 85
הויף, רעכטע אפיצ., לעצטער איינגאנג 1-טער שטאק. וואוינונג 19.
נעמט אן אלערארט בעשטעלונגען
צו גאנץ מעסיגע פרייזען
פאר ארבייטענדע געוויסע הנחות.
בעמערקונג: איך לערן צושניידען פאסאן פון 7 ביז 10 אין אווענט

CUKIERNIA
„ZRÓDŁO"
PRZEJAZD 1, tel. 209-87 i 133-72
עמפפעהלט
אויסגעצייכענטע לאדעס
צוזאמען מיט סאדא-וואסער און וואפלעס א פארציע **35 גר.**
יאדערסקע אוועבדבראטען
פון 4 נעגנ צו 1 זל.

RYKA NAPOI GAZOWYCH
Frydwald
Piłsudskiego 69, tel. 190-48
עמפפעהלט
סאדעוואסער=לעמאנאדע
וואס ווערט אפגעשיקט פינקטליך ...
בעשטעלונגען ווערען אנגענומען א גאנצען ...

נאך לאנגע שווערע ליידען איז דעם ערשטען טאג שבועות געשטארבען און אין זעלבען טאג קבורה געקומען מיין ליבע פרוי, אונזער היינטיגע מוטער, שוועסטער און שוועגערין

שרה רעגענוועטער
(געבוירענע קופפער)
אין עלטער פון 45 יאהר

וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער
די טיפטרויערנדע פאמיליע.

איטאַליען וועט פערלאָזן די פעלקער-ליגע

אויב די אַנטי-איטאַליענישע סאַנקציעס וועלען נישט אָפּגעשאַפט ווערען

לאָנדאָן, 28 (ספ. טעל.)

דער קאָרעספאָנדענט פון „דיילי טעלעגראף" [...]ט בעקומען אַן אינטערוויו מיט מוסאָליני'ן. [...]סאָליני האָט ערקלערט, אַז דאָס פערענדיגען די [...]אָקציע-פּאָליטיק וועט ערלויבען איטאַליען צוריק[...]קערן צום קאָנצערט פון די גרויסע מלוכות. אי[...]טאַליען וועט זיך געפינען אין די רייהען פון די [...]לוכות, וואָס זענען צופרידען פון זייער בעזיץ פון [...]ער בעזיץ און וועט זיין גרייט צו קומען צו אַ [...]נס מיט ענגלאַנד. אַנדערע מלוכות ביים מיט[...]לישען ים האָבען נישט קיין סיבה זיך צו בע[...]רוהיגען פון דער איטאַליענישער פּאָליטיק. די [...]בוי און קאָנסאָלידאַציע פון דער נייער אי[...]טאַליענישער אימפּעריע וועט געדויערען צענדלי[...]ר יאָהרען. מוסאָליני האָט אויך ערקלערט, אַז [...] וועט נישט שאַפען קיין אַרמעע פון איינגעבוי[...]נע אין אַביסיניען און וועט רעספּעקטירען די [...]נלישע אינטערעסען ביי דער אָזיערע טסאַנא.

די פערשטענדיגונג מיט ענגלאַנד — האָט [...]סאָליני ווייטער ערקלערט אין לייכט צו דער[...]ייכען און זי איז נישט נאָר געוואונשען, נאָר [...]ך נויטיג פאַר דער קאָנסאָלידאַציע פון שלום. [...]ב די סאַנקציעס וועלען ווייטער אויפגעהאַלטען [...]רען, וועט ענטשטעהען די פראַגע פון איטא[...]ליענס אַרויסטריט פון דער פעלקער-ליגע. מען [...]רף נישט פערגעסען, האָט מוסאָליני פערענדיגט, [...]ן אַ מלחמה אין אייראָפּאַ וואָלט געוואָרען אַ טראַ[...]געדיע, וואָס וואָלט געקענט מאַכען אַ סוף צו דער [...]אייראָפּעאישער קאָלאָניזאַציע.

לאָנדאָן, 28 (ספ. טעל.)

דער אַמבאַסאַדאָר גראַנדי האָט היינט בע[...]כט דאָס אויסערן-מיניסטעריום און קאָנפערירט [...]ן מיניסטער אידען. ווי מען איז זיך משער, [...] דער דעמאַרש געהאַט דעם ציל צו מילדערן [...]ּאַנונג, וואָס עקזיסטירט צווישען איטאַליען [...] ענגלאַנד. עס איז פערהאַן אַ יסוד צו גלויבען, [...]ראַנדי, פערזיכערענדיג וועגען איטאַליענישען [...]נבען צו דערנעהענטערונג, האָט בעטייט די ערקלערונג, וואָס מוסאָליני האָט אָפּגעגעבען פאַר דעם קאָרעספּאָנדענט פון „דיילי טעלעגראף". גראַנדי זאָל אויך האָבען ערקלערט, אַז אויב די סאַנקציעס וועלען אויפגעהאַלטען וועָרען וועט איטאַליען מוזען אָננעמען אַ בעשלוס צו פערלאָזען די פעלקער-ליגע.

וואַרנונג!

דערמיט וואָרן איך נישט צו קויפען און נישט צו פערקויפען די ביר-עקסטראַקט-פעקלעך „PROSPERITE" ווי אויך דעם ביר-עקסטראַקט אין פלעשלעך „D'ORGE"

וואָס געפינען זיך אויפ'ן מאַרק, ווייל די פירמע „Prosperite" איז שוין זייט 3 יאָהר נישט טעטיג און אַרבייט נישט אויס קיין שום עקסטראַקטען.

גלייכצייטיג מאַך איך עפענטליך בעקאַנט, אַז די פערשפּרייטער און פערקויפער פון די דאָזיגע אַרטיקלען וועל איך פערפאָלגען אויפ'ן ציווילען און געריכטליכען וועג, ווייל די דאָזיגע עקסטראַקטען זענען נאָכגעמאַכט.

Jakób Sperling

לייטער פון דער פירמע „RPOSPERITE" sp. z. o. o.

כוליגאַנישער אַטענטאַט

אויפ'ן בית-מדרש אין גער

וואַרשאַ, 28 (טעלעפאָניש).

דעם ערשטען טאָג שבועות האָט זיך אין גער ביים רבין אין הויף פערזאַמעלט אַן עולם פון איבער 5000 מאַן.

נאָכ'ן דאַווענען איז פּלוצלינג אין בית-מדרש אויסגעבראָכען אַ פּאַניק, ווי עס האָט זיך אַרויס-געוויזען, האָט דער 24-יעהריגער סטאַניסלאַוו שומאַנעק, אַ זוהן פון אַ דאָרטיגען סוחר, אַריינ-געוואָרפען דורכ'ן פענסטער פון בית-מדרש אַ פּושקע און ווערכער עס האָט זיך געפינען שמאַ-טעס איינגעטונקט אין עפּעס אַ לייכט ברענענדען מאַטעריאַל. שימאַנעק איז פערהאַלטען געוואָרען און איבערגעגעבען געוואָרען דער פּאָליציי.

פאַר'ן בית - מדרש איז אַוועקגעשטעלט געוואָרען אַ פּאָליציאַנט.

אַ שרעקליכער מאָרד

איבער אַ 8-יעהריג יונגעל

וואַרשאַ, 28 (טעלעפאָניש)

אויף פראַגע בזשעסקאַ 9 האָט דער סטרוזש פון הויף אַנטאָני באַבקאָוסקי זיך אריינגעריסען אין דער וואָהנונג פון לאַקאַטאָר שולויצער און זיך געוואָרפען שלאָגען דעם 8-יאָהריגען אברהם שולויצער. ער האָט איהם אַנידערגעוואָרפען אויף דער ערד, געקאַפּט מיט די פיס דעם קאָפּ, אַזוי אַ הם געשפּאָלטען דעם קאָפּ. דאָס יונגעל איז איבערגע-פיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל, וואו עס איז גע-שטאָרבען. דער מערדער איז אַרעסטירט געוואָרען.

געעפענט די סעסיע פון דער מאַנדאַט-קאָמיסיע

ארץ-ישראל-דעבאַטע — מאָנטאָג

זשענעווע, 28 (יט"א טעלעגראַפיש).

טראָץ די פריהעריגע השערות, איז דער פאָרזיצער פון דער מאַנדאַט-קאָמיסיע, דער איטאַל-יענער געקומען צו דער סעסיע. די א"י-דעבאַטע וועט פאָרקומען מאָנטאַג.

ווער פערטרעט די א"י-רעגירונג

אויף דער סעסיע פון דער מאַנדאַט-קאָמיסיע ביים פעלקער-בונד

זשענעווע, (יט"א)

די א"י-אַדמיניסטראַציע איז אויף דער פאָרשטעהענדער סעסיע פון דער מאַנדאַט-קאָמיסיע פון פעלקערבונד פערטרעטען דורך דעם יוסטיץ-שעף פון דער א"י-רעגירונג מר. טראַסטער צוזאַמען מיט'ן בעאַמטען פון קאָלאָניאַל-אַמט מר. קערקבריד.

היינט — אַ העברעאישער רעפּעראַט

וועגען מאַרשאַל יוזעף פּילסודסקי

וואַרשאַ, 28. (יט"א טעלעפאָניש)

מאָרגען (היינט) פרייטאָג 5.30 נאָכמ. וועט אויפ'ן וואַרשאַווער ראַדיאָ געהאַלטען ווערען אַ העברעאישער רעפעראַט וועגען מאַרשאַל פּילסודסקי.

פראָיעקט וועגען פולמאַכטען פאַר דער רעגירונג

וואַרשאַ, 28. (טעל.)

דער מיניסטאָרען-ראַט האָט אָנגענומען אַ פראָיעקט פון אַ געזעץ וועגען פולמאַכטען, וואָס וועט אריינגעטראָגען ווערען אין סיים אויף דער אויסערגעוועהנליכער סעסיע, וואָס דאַרף פאָרקומען אין אָנהויב יוני.

ליקווידירט דעם שטרייק

אין דער פראַנצויזישער קריגס-אינדוסטריע

פאַריז 28 (ספ. טעל.)

[...] שטרייק אין די פאַבריקען פון די אַערא[...]לאַנען און אויטאָס אין ניו-פאָרט, האָטשקעס און [...]ולע, אויף דער פעריפעריע פון פאַריז האָט זיך [...]ויסגעשפּרייט און ארומגענומען די פאַבריקען פון [...]נאַל, היספאַנאָ, סלאָוואַ, די אַעראָפּלאַנען וואַר[...]שטאַטען פאַרמאַן, די מעטאַלורגישע פאַבריקען [...]ווי אויך די מאַשינען פאַבריקען דעוואַוואַטען. [...]ר שטרייק האָט אַ רוהיגען פערלויף. די אַרבייטער [...]ליבען אין די פאַבריקען. אַ דעלעגאַציע פון די [...]שטרייקענדע אַרבייטער האָט ערקלערט, אַז אויב [...]ל וועט די זיכערקייטס-מאַכט וועלען אַרויסטרייבען [...], וועלען די אַרבייטער ענטפערן מיט דעמאָלירען [...] מאַשינען און אונטערצינדען די פאַבריק. מיט'ן [...]טרייק פיהרען אָן די קאָמוניסטען.

די קאָמוניסטישע „הומאַניטע", אויסדריקענדיג איהר אָנערקענונג מיט דער האַלטונג פון די פאַ-ריזער אַרבייטער, שטרייכט אונטער, אַז „דאָס אונ-בעוועגליך מאַכען די מאַשינען און אַרבייטס-מכשי-רים איז אַ ווירקזאַמער מיטעל אַדורכצופיהרען די קאָמוניסטישע פאָסטולאַטען, ווי אַ אָפענער אויפ-שטאַנד". די צייטונג זאָגט אָן, אַז די שטרייקאַק-ציע וועט זיך נאָך אויסשפרייטען אויף אַנדערע פאַב-ריקען. דער שטרייק זאָל זיין דער אָנהויב פון אַן אַלגעמיינער שטרייק - בעוועגונג. אין די רעגירונגס-קרייזען האָט דאָס אַרויסגערופען אַ בעאונרוהיגונג.

* * *

פאַריז, 28 (ספ. טעל.)

דער שטרייק, וואָס איז מיטוואָך אויסגעבראָכען אין צוויי פאַבריקען פון דער לופטפליהער אינדוס-טריע האָט זיך אין משך פון מיטוואָך און דאָנערש-טאָג אויסגעשפּרייט אויף דער מעהרהייט פאַבריקען פון דער לופטפליהער אינדוסטריע, ווי אויך אויף אַנדערע פאַבריקען פון דער קריגס-אינדוסטריע און אויף אַנדערע פאַבריקען פון דער מעטאַלורגישער אינדוסטריע.

די דעלעגאַטען פון די שטרייקענדע רופען אַרויס פאָלגענדע הויפּט - פאָדערונגען: 40-שעהדיגע אַר-בייטס-וואָך, אָפּשאַפען די איבערשעהן, העכערונג פון די לוינען און אָנערקענען די דעלעגאַטען דורך די אונטערנעהמער.

* * *

פאַריז, 28 (ספ. טעל.)

די אונטערהאַנדלונגען פון פּרעמיער סאַראָ, אַר-בייטס-מיניסטער פראָסאַר מיט דער דעלעגאַציע פון די מעטאַל-אַרבייטער און פון די אונטערנעהמער זע-נען פערענדיגט געוואָרען גינסטיג. מאָרגען הויבען זיך אָן די אונטערהאַנדלונגען וועגען שליסען אַ קאָ-לעקטיווען אָפּמאַך און וואַרשיינליך וועלען אַלע פאַבריקען צוריק אָנהויבען צו אַרבייטען.

דאָס פלייש פון יוד. שחיטה

וועט געצייכענט ווערען מיט ספּעציעלע שטעמפּלען

וואַרשאַ, 28 (טעלעפאָניש).

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט אַרבייט דאָס האַנדעלס-מיניסטעריום אויס די אויספיהר-תקנות צום שחיטה-געזעץ.

די נייע פאַרשריפטען זאָלען איינפיהרען דעם חוב צו שטעמפּלען דאָס פלייש צון יודישער שחיטה מיט אַ גרויסען שטעמפּעל, אַז מען זאָל איהם אָנזעהען פון דערווייטענס. דאָס זאָל געמאַכט ווערען מיט'ן ציל, צו פערלייכטערן די קאָנטראָלע איבער'ן פלייש פון יודישער שחיטה, ווייל די ג[...]אַמקעס, וואָס וועלען האָבען קאָנצעסיעס אויף כשר פלייש וועלען נישט טאָרען האַנדלען מיט נישט-כשר פלייש.

אָפּגעברענט ניעמיראָוו

לעמבערג, (טעלעפ.)

אין דער נאַכט פון 26 אויפ'ן 27 איז אויס-געבראָכען אַ שרפה אין דעם שטעטעל ניעמיראָוו. דאָס פייער האָט זיך זעהר שנעל פערשפּרייט און אַרומגענומען דעם גאַנצען צענטער פון שטאָט. 26 בינים זענען פערברענט געוואָרען, דערונטער דער גאַנצער מאַרק, מאַגיסטראַט און פּאָווזשעכנע שולע.

קאָמיטעט צו בעעהרען דעם יובילעאום

פון מלוכה-פרעזידענט

וואַרשאַ, 28 (טעלעפאָניש)

אין צענטראַלען זאַל אויפ'ן ראַטוש איז פאָר-געקומען אַן אָרגאַניזאַציע-פערזאַמלונג פון קאָמי-טעט פון דער הויפּט - שטאָט צו בעעהרען דאָס 10-יעהריגע אַמטירען פון מלוכה-פּרעזידענט פּראָ-פעסאָר איגנאַצי מאָשטשיצקי.

די זיצונג האָט געעפענט שטאָט-פּרעזידענט סטאַזשינסקי. נאָכדעם ווי עס איז פאָרגעלייענט גע-וואָרען דער אויפרוף פון הויפּט-קאָמיטעט, האָט פּרעזידענט סטאַזשינסקי פאָרגעלעגט אַלס פאָרזי-צענדען פון דער פערזאַמלונג דעם וויצע-טיים-מאַרשאַלעק פּראָפ. מאַקאָווסקי, וועלכער האָט גע-האַלטען אַ רעדע געווידמעט די פערדינסטען פון מלוכה-פּרעזידענט מאָשטשיצקי.

עס איז געוועהלט געוואָרען אַ קאָמיטעט, וועלכער וועט זיך פערנעהמען מיט דער אָרגאַניזאַציע פון די פייערליכקייטען אין דער הויפּט-שטאָט. אין קאָמיטעט זענען אריין: פאָרזיצענדער — פּרעזידענט סטאַזשינסקי; וויצע-פאָרזיצע — מאַרשאַלעק מאַ-קאָווסקי און רעדאַקטאָר סטפּיטשינסקי; מיטגלידער: גענעראַל אָשינסקי, דעפּ. סבאָפטשינסקי, וויצע-פרע-זידענטען אַלפּינסקי און פּאַהאַרסקי; וויצע-וואָיעוואָ-דאַ יורגעלעוויטש און באָגוצקי.

וואָרנונג דעם ענדעקישען „דזשענניק נאַראָדאָווי"

וואַרשאַ, 28 (טעלעפאָניש)

אין די צייטונגען איז אָפּגעדרוקט אַ בריף פון [...]רעזידיום הרעגירונגס - קאָמיסאַר צו די פערלעגער [...] ענדעקישען „דזשענניק נאַראָדאָווי". אין דאָזיגען [...] ווערט פעסטגעשטעלט, אַז די צייטונג „ענדעקס [...]טעמאַטיש אָן דעם טעמאַר פון פערשוויגען [...]ר בעזונדליך פערקריפּלען בעשרייבונגען פון פּיזשוראַטען, וואָס האָבען אַ שייכות צו דער נאָגעצער געזעלשאַפט און האָבען פאַר אַ ציל צו הויבען דאָס נאַציאָנאַלע און דאָס מלוכה-געפיהל אין פוילען".

דער רעגירונגס - קאָמיסאַר אילוסטרירט דאָס מיט צוויי פאַלען פון דער לעצטער צייט: אויסגעמאַל האָט דער „דזשענניק" פערשוויגען די רעדע פון מלוכה-פּרעזידענט בעת די ווילנער טרויער-פייערונ-גען אין טאָג פון 12 ה. ח. און אַ צווייט מאָל זי נישט אָפּגעדרוקט דעם פולען טעקסט פון אויפרוף צו בעעהרען דעם 10-טען יאָהרטאָג פון פּראָפּ. מאָש-טשיצקי'ס אַמטירען אַלס פּרעזידענט.

„איך וואָרען די אַרויסגעבער — שרייבט דער רעגירונגס-קאָמיסאַר — אַז אין דער צוקונפט וועט דער דאָזיגער מעטאָד נישט טאָלערירט ווערען"...

דער פאָטאָגראַפישער אַטעליער

„POLONJA"

31 גדאַנסקאַ 31

פיהרט אויס אַלערלײ פאָטאָגראַפיעס צו פּעסער, לעגיטימאַציעס, מעטריקעס ווי אויך צו דער אויבעזפּיעטשאַלניע לויט פאָר-שריפטען, בעשטעטיגט דורך דער האַנדווערקער-קאַמער. אַלעס צו זעהר ביליגע פרייזען.

נאציס האבן מיטגעווירקט צו די אונרוהען

אראבער שיסען מיט דייטש געוועהר. — ארעסטירט דייטשען. — דייטשע קאלאניסטען שיקען מעהל פאר די שטרייקערס

ירושלים, 28 (יט"א טעלעגראפיש)
די מאכט איז געקומען אויף די שפורען און האט פערשידענע בעווייזען, אז די נאציס האבען מיטגעווירקט צו די אונרוהען אין ארץ־ישראל. די לעצטע טעג זענען ארעסטירט געווארען דייטשען, וואס רעדען גוט אראביש. ס'איז אויך פעסטגעשטעלט געווארען, אז אראבער שיסען מיט געוועהר פון דייטשער אויסארבייטונג.

דייטשען פון דער דייטשער קאלאניע סאראנא האבען צוגעשיקט 20 זעק מעהל פאר די אראבישע שטרייקערס.

אראבישע פאליציאנטען געשמידט אין קייטען

נעכטען געבראכט קיין ירושלים

ירושלים, 28 (יט"א טעלעגראפיש)
פיל אראבישע פאליציאנטען האבען זיך היינט אפגעזאגט אויסצופיהרען די בעפעהלען פון דער העכערער מאכט. קיין ירושלים האט מען היינט געבראכט צענדליגער אראבישע פאליציאנטען געשמידט אין קייטען.

די בריטישע בעאמטע פון יפו זענען עוואקואירט געווארען. די אמטען זענען איבערגעפיהרט געווארען קיין תל־אביב.

אונטערגעצונדען דעם פרדס פון פעליקסווארבורג

ירושלים, 28 (יט"א טעלעגראפיש)
דער היינטיגער טאג איז פערהעלטניסמעסיג אריבער אהן גרעסערע אינצידענטען. א חוץ עטליכע אונטערצינדונגען. ס'איז אויך אונטערגעצונדען געווארען דער פרדס פון פעליקס ווארבורג.

אראבער הונגערן

בקשות אין מאגיסטראט וועגען הילף

ירושלים, 28 (יט"א טעלעגראפיש)
דער „דבר" שרייבט, אז די אראבער הונגערן. אין ירושלימ'ער מאגיסטראט קומען אן פיל בקשות פון אראבער וועגען הילף.

גרויסע פערלוסטען פון אראבער

אראבער מיטגענומען די הרוגים און פערוואונדעטע

ירושלים, 28 (יט"א טעלעגראפיש)
ארום בית אלפא איז פארגעקומען א שיסעריי צווישען אראבישע טעראריסטען מיט מיליטער. אויך אין שכם און אין טול־כרם זענען געווען צוזאמענשטויסען. די אראבער האבען געהאט גרויסע פערלוסטען.

די הרוגים און פערוואונדעטע האבען די אראבער מיטגענומען.

ענגלישע עראפלאנען איבער אראבישע דערפער

ירושלים, 28 (יט"א טעלעגראפיש)
ענגלישע עראפלאנען פאטראלירען די אראבישע דערפער און זוכען די אראבישע טעראריסטען. ביינאכט בעהען ארום פאטרולען מיט פאקעלן.

אימפעריאלע קאמיסיע פון דער קאנסערוואטיווער פארטיי פאדערט צוריקצושטעלען די ארדנונג אין א"י

לאנדאן, 28 (יט"א טעלעגראפיש)
אונטער'ן פארזיץ פון לארד ווינטערטאן איז פארגעקומען א זיצונג פון דער אימפעריאלער קאמיסיע פון פארלאמענט פון דער קאנסערוואטיווער פארטיי. עס איז בעשלאסען געווארען אויפצופאדערען די רעגירונג צוריקצושטעלען די רוה און ארדנונג אין ארץ־ישראל.

יודישע שיפלער בעווארפען מיט ברענענדיגע גאזאליך

תל־אביב, 28 (יט"א טעלעגראפיש)
נעכטען און היינט האבען אראבער געפרובט שטערען די אויסלאדונגס־ארבייטען פון די שיפען ביים תל־אביב'ער ים־ברעג. אויף יודישע שיפלעך האבען די אראבער געווארפען בלעכען מיט ברענענדיגען גאזאלין.

אראבישע פאליציאנטען אין יפו

אנטזאגען אויסצופיהרען די בעפעהלען

ירושלים, 28 (יט"א טעלעגראפיש)
לויט ביישפיל פון דער אראבישער פאליצייאין טול־כרם, האבען אויך די אראבישע פאליציאנטען אין יפו בעשלאסען צוצוטרעטען צום שטרייק.

די אראבישע צייטונגען האבען זיך אפגעזאגט צו דרוקען די רעגירונגס־קאמוניקאטען. די אראבישע פרעסע וועט נישט ארויסגעהן 3 טעג.

באמבעס אין יפו און אונטערצינדונגען

אויסנאהם־צושטאנד אין עזה און צפת

ירושלים, 28 (יט"א טעלעגראפיש)
לויט דעם היינטיגען אפיציעלען קאמוניקאט איז דער אויסנאהם־צושטאנד פערברייטערט געווארען אויף עזה און צפת.

אין יפו זענען דינסטאג געווארפען געווארען א סך באמבעס. ס'איז אויך אונטערגעצונדען געווארען א יודישער האלץ־סקלאד.

11 טויזענד בוימער אויסגעריסען אין די לעצטע טעג

תל־אביב, 28 (יט"א טעלעגראפיש)
אין משך פון די לעצטע טעג, זענען פערניכטעט געווארען 11 טויזענד בוימער. ס'זענען אונטערגעצינדען געווארען פיל יודישע פעלדער.

אין עמק השרון זענען אראבער בעפאלען יודישע קאלאניסטען. די אנפאלער זענען פון די קאלאניסטען פערטריבען געווארען.

וויטערדיגע צוזאמענשטויסען פון אראבער מיט מיליטער

5 אראבער און 1 בריטישער פאליציאנט דערהרג'עט. — 14 אראבער שווער פערוואונדעט

ירושלים, 28 (יט"א טעלעגראפיש)
דער אראבישער טעראר בושעוועט ווייטער. בעת די היינטיגע צוזאמענשטויסען זענען א בריטישער פאליציאנט און 3 אראבער דערהרגעט געווארען. פערוואונדעט זענען געווארען 6 אראבער און 1 אראבישער פאליציאנט. דער בריטישער פאליציאנט איז דערהרגעט געווארען אין דער אלטשטאט אין ירושלים.

אין יפו איז איין אראבער דערהרגעט געווארען און 1 אראבער איז שווער פערוואונדעט געווארען.

* * *

ירושלים, 28 (יט"א טעלעגראפיש)
א המון אראבער איז בעפאלען 4 יודישע אויטאבוסען, וואס האבען געפיהרט פראדוקטען קיין תל־אביב. ס'איז געקומען צו א צוזאמענשטויס פון די אנפאלער מיט א בריטישער מיליטער־אפטיילונג. דערביי זענען 2 אראבער דערהרגעט געווארען און 7 שווער־פערוואונדעטע.

ווייטער זענען אין משך פון טאג פארגעקומען פיל אונטערצינדונגען. אפילו אין צפת האבען אראבער אונטערגעצונדען די פרדסים פון יודישע יארעם.

די עליה אין חודש אפריל

ירושלים, 28 (יט"א טעלעגראפיש)
די עליה האט אין חודש אפריל בעטראגען 3193 מאן.

אין משך פון נעכטיגען טאג זענען אויסגעריסען געווארען 2500 בוימער.

לויה פון א בריטישן פאליציאנט

ירושלים, 28 (יט"א טעלעגראפיש)
היינט איז פארגעקומען די לויה פון בריטישן פאליציאנט. דער הויך־קאמיסאר האט דערביי געהאלטען א רעדע, אין וועלכער ער האט געלויבט דעם פאליציאנט, וואס האט געשטאמט פון ...

ים־טוב אין תל־אביב

תל־אביב, 28 (יט"א טעלעגראפיש)
היינט איז פארגעקומען דער ים־יום־טוב ... יודישע שיפען „הר־ציון", „תל־אביב" און ... זענען נישט געקומען צום ברעג, ווייל די ... האט זיי נישט ערלויבט צו קומען קיין ... מאטיוו רעגנדיג עס דערמיט, וואס תל־אביב ... סטענס. א פארט פאר אויסלאדענען ... נישט פאר פערוויילונגען.

אראבער מינעווען די שאסע

ירושלים, 28 (יט"א טעלעגראפיש)
אין פערשידענע פונקטען פון לאנד האבען אראבישע טעראריסטען געמינעוועט די שאסע ... שען אנדערע איז ענטדעקט געווארען, אז ... סעע אונטער שכם איז געמינעוועט.

וואך פאר ארץ־ישראל־אויפבוי

ווערט פראקלאמירט אין פוילען

ווארשא, 28 (טעלעפאניש)
עס איז פארגעקומען א אלגעמיינע ... אלע ציוניסטישע צ. ק. אין פוילען. עס ... שלאסען געווארען נישט־קוקענדיג אויף ... צוטרעטען צו א שטארקען אגיטאציע פאר ... ישראל־אויפבוי. עס וועט פראקלאמירט ... ספעציעלע ארץ־ישראל־וואך.

צי וועט די וואהל־ארדינאציע געענדערט ווערען?

ווארשא, 28 (טעלעפאניש)
די צייטונגס־אגענטור „פרעס" פערעפנ... גען. רידז־שמיגליס ארויסטרעטונג אויף ... טען לעגיאניסטען־צוזאמענפאהר הויבט ... פאליטישע ערע אין פוילען. איצט וועט ... שאפען די ליניע, וואס האט אפגעטיילט ... הינזיכטען די „סאנאציע" ופון אלע אפאזי... עלעמענטען, נישט צולאזענדיג די לעצט... ביים לטובת דער מלוכה".

די נאהענטסטע טעג — פערזיכערט ... — וועלען ברענגען אזעלכע געשעהעני... כע וועלען דערלויבען צו אריענטירען ... אין די נייע פאליטישע כוונות און ציל... „פרעס" פערזיכערט, אז צווישען ... עס ביי ענדערן די וואהל־ארדינאציע.

ריבענטראפ ווידער אנגע... קיין ענגלאנד

לאנדאן, 28 (ספ. טעל.)
פאן ריבענטראפ איז היינט אנגעק... פליה פלאץ אין קרויאן.

בעלגישע רעגירונג איז דעמיסיע

בריסעל, 28 (ספ. טעל.) די ... גירונג האט זיך אנגעגעבען אין דעמיסיע.

31 יונגלעך דערטרונקען

פראג, 28 (ספ. טעל.)
בעת א נ'אויספלוג פון שילער אין ... ענען ביים אריבערשיפען זיך איבער ... מעה רען) דערטרונקען געווארען 31 יונגל... אומגליק איז געשען צוליב דעם, וואס ... האט געפלאצט. איין לעהרער האט ... גוטע פון די כוואליעס 9 יונגלעך.

דער דינסטאג'דיגער טאג אין ירושלים

ירושלים (יט"א). דער היינט־פערעפענטליכטער אפיציעלער קאמוניקאט גיט איבער, אז אין דער נאהענט פון עכו איז מיט א שטילעט פערוואונדעט געווארען דער אראבייסס - אויפזעהער אלימלך בערקאוויטש, א בעאמטער פון דעפארטאמענט פאר עפענטליכע ארבייטען ביי דער א"י רעגירונג. דער פערוואונדעטער איז געבראכט געווארען אין שפיטאל. זיין צושטאנד איז א שווערער.

פון האלב־אפיציעלע קוועלען ווערט איבערגעגעבען, אז די רעגירונג איז ענטשלאסען איינצופיהרען אין לאנד קריגס־צושטאנד, אויב וועט נישט איינטרעטען קיין בעדייטענדע בעסערונג אין דער לאגע. אין דעם פאל וואלטען אויך איינגעפיהרט געווארען קריגס־געריכטען, און טעראר־אקטען וואלטען אין שנעל־געריכט - פראצעדור שטרענג בעשטראפט געווארען. מען גיט איבער, דאס די רעגירונג האלט, אז מיט דער פראקלאמירונג פון קריגס־צושטאנד וועט זי האבען די מעגליכקייט ענדליך צו מאכען א סוף צו דער אראבישער טעראר־ און סאבאטאזש־אקציע, וועלכע דויערט שוין באלד 6 וואכען.

וועגען בעזונדערס גרויסע היזקות ווערט מיטגעטיילט פון דער געגענד פון כפר תבור. די לאגע איז דארט א העכסט־געשפאנטע. אין דער פיק"א־קאלאניע מעסקא (?) איז בעדראהט די לאגע פון די דארטיגע 40 יודישע קאלאניסטען־משפחות. וואו עס איז דא וועהר ווייניג יודישע יוגענד. די קאלאניסטען. יעדען טאג קומען אן מחנות אראבער, וועלכע טרייבען ארויף די שאף אויף די יודישע פעלדער. ארבייטען הויפטזעכליך אראבער. זייט עטליכע טעג טוען די אראבער גרויסע צרות די יודישע קאלאניסטען. יעדען טאג קומען אן מחנות אראבער, וועלכע טרייבען ארויף די שאף אויף די יודישע פעלדער.

עטליכע מאל זענען אונטערגעצונדען געווארען פעלדער פון דער קאלאניע. ביז איצט איז פערניכטעט געווארען די תבואה אויף 3 טויזענד דונאם. נעכטען פארנאכט איז די לאגע פון די קאלאניסטען געווארען בעזונדערס געפעהרליך, פון די ארומיגע בערגיגע ערטער האבען אראבער אנגעהויבען בעשיסען די קאלאניע. מיט גרויס שוועריגקייטען האט זיך די בעדראהטע קאלאניסטען איינגעגעבען צו פערשטענדיגען זיך מיט א מיליטערישען פאטראל. און אין משך פון דער נאכט איז אין דער קאלאניע אנגעקומען א מיליטער־אפטיילונג, וועלכע האט בענוצענדיג געוועהר פונאנדערגעטריבען די אראבער, וואס האבען זיך געזאמעלט אין שכנות פון דער קאלאניע. היינט ווערט די קאלאניע בעוואכט דורך פאליציי. דאגעגען האבען נישט די קאלאניסטען קיין שוץ פאר זייערע פעלדער. עס איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז צווישען די אנגרייפער פון די קאלאניסטען און זייערע פעלדער, געפינען זיך אראבער, וואס ווערען בעשעפטיגט דורך די קאלאניסטען גופא.

די מאכט־ארגאנען האבען היינט אפגעשלאסען פרישע אפמאכען מיט יודישע אויטאבוסען און טאקסיס, אויף בעזארגען טראנספארטען מיט מיליטער און פאליציי. די קאנטראקטען מיט אראבישע אויטאבוסען־געזעלשאפטען זענען געקינדיגט געווארען.

די הויפט־וועגען פון א"י זענען בעזעצט מיט גרעסערע מיליטערישע און פאליציישע פאטראלען.

קאירא, 28 (ספ. טעל.)
פון אלעקסאנדריען האבען געזאלט אפגעהען קיין פאלעסטינא 2 פולקען פיעכאטע און דער 8־טער הוזארען־פולק, אבער דער הויך־קאמיסאר האט געגעבען צו וויסען, אז דאס דאזיגע מיליטער איז נישט נויטיג. דאס גאנצע בריטישע מיליטער, וואס איז געווען קאנצענטרירט אין עגיפטען בעת דער איטאליעניש - אביסינישער מלחמה, איז געבליבען אויפ'ן ארט.

ירושלים, 28 (ספ. טעל.)
עס זענען פון דא דעפארטירט געווארען אונטער פאליציי־אויפזיכט 40 פיהרער פון אראבישען שטרייק.

דער הויפט־סעקרעטאר פון אראבישען קאמיטעט האט אויפ'ן אפעל פון יודישען ועד הלאומי געענטפערט, אז די יודישע נאציאנאלע היים בעדרוהט די אויטאנאמיע פון די אראבער. פאלעסטינא איז צו קליין אויפצונעהמען די יודישע אימיגראציע.

דינסטאג געווארפען 9 באמבעס

צווישען יפו און תל־אביב

ירושלים, 28 (יט"א טעלעגראפיש)
אין משך פון דינסטאגדיגען טאג זענען צווישען יפו און תל־אביב בעווארפען געווארען 9 באמבעס.

די אראבישע צייטונג „אל איסלאמיא" איז אפגעשטעלט געווארען.

די צילען פֿון מיניסטער בעק'ס רייזע קיין בעלגראַד

די רייזע פֿון מיניסטער בעק קיין בעלגראַד האָט אויסגערופֿן פֿערשידענע קאָמענטאַרען, סיי אין דער פּוילישער ווי אויך אויסלענדישער פּרעסע. אַלע פּרעסע-אָרגאַנען ווייזען אָן, אַז דער וויזיט פֿון פּוילישען אויסערן-מיניסטער אין דער הויפּט-שטאָט פֿון יוגאָסלאַוויען, טראָגט ווייט נישט קיין ריין-העפֿליכקייטס-כאַראַקטער. אַזוי למשל שרייבט דער „טשאַס" אַז דער וויזיט וועט אָהן שום ספֿק האָבען אַ טיפֿערע בעדייטונג, געבענדיג דעם מיניסטער בעק די געלעגענהייט אַדורכצודיסקוטירען מיט די יוגאָסלאַווישע מלוכה-מענער אַ רייה אינטערנאַציאָנאַלע פּראָבלעמען, וואָס אינטערעסירען ביידע מלוכות. פּוילען און יוגאָסלאַוויען, האָבען וואָס אַנ'אמת נישט קיין געמיינזאַמע אינטערעסען, עס פֿערבינדט אונז אָבער אַ גלייכע איינשטעלונג צום פּראָבלעם פֿון דער פֿעלקער-ליגע. פֿערבינדט אונז אויך דאָס געמיינזאַמע שטרעבען צו שלום". און ווייטער: „די אינטערעסירונג פֿון פּוילען איז פֿערשטענדליך ווען מען נעהמט אין אַכט דעם פֿאַקט, אַז דאָס יוגאָסלאַוויע איז אין מיטעל-אייראָפּאַ און בעזונדערס אין דעם דונאַי-ראַיאָן, אַ זעהר וויכטיגער פֿאַקטאָר און דער דונאַי-ראַיאָן איז נוגע אויף אַ דירעקטען אופֿן די אינטערעסען פֿון פּוילען."

אין דעם זין זאָגט זיך אויך אַרויס וועגען וויזיט פֿון מיניסטער בעק אין בעלגראַד די „גאַזעטאַ פּאָלסקאַ", וועלכע מאַכט פֿאָלגענדען אויספֿיהר: מיר קענען געבען אַנ'אויסדרוק אונזער איבערצייגונג, אַז דער היינטיגער וויזיט פֿון אויסערן-מיניסטער יוזעף בעק אין בעלגראַד וועט זיין נישט נאָר אַ בעווייז פֿון די אומפֿערענדערטע געפֿיהלען, וואָס פֿערבינדען ביידע מלוכות, וועט זיין נישט נאָר אַ געלעגענהייט צו מאַניפֿעסטירען די פֿריינדשאַפֿט צווישען צוויי פֿעלקער, נאָר וועט אויך גורם זיין צו אַ פֿערפֿעסטיגונג פֿון דער צוזאַמענאַרבייט אויפֿן אינטערנאַציאָנאַלען געביט צום וואויל פֿון שלום אין איבערברוכס-מאָמענט, דורך וועלכען עס געהט איצט אַדורך אייראָפּאַ".

ווי אַזוי מ'שטעלט זיך אין אויסלאַנד פֿאַר די דאָזיגע צוזאַמענאַרבייט, כאַראַקטעריזירט אַמבעסטען דער איינדרוק, וואָס מיניסטער בעק'ס וויזיט האָט געמאַכט אין פֿראַנקרייך. עס הערשט דאָרט די מורא, אַז יוגאָסלאַוויען, וואָס איז אונצופֿרידען פֿון די רעזולטאַטען פֿון איהר צוזאַמענאַרבייט מיט פֿראַנקרייך, זאָל נישט זוכען קיין נייע וועגען אויפֿן געביט פֿון דער אינטערנאַציאָנאַלער פּאָליטיק. בעזונדערס באַאומרוהיגט איז מען אין פֿראַנקרייך צוליב דעם, אַז די פּוילישע אַרגומענטען קענען פֿערטיפֿען די טענדענצען, וואָס הערשען אין יוגאָסלאַוויען, אַוועקצוגעהן צו מאַכען דעם בונד, וואָס פֿעראייניגט בעלגראַד מיט פּראַג און פֿערטרעטען איהם דורך אַ פֿערשטענדיגונג מיט וואַרשאַ און בערלין.

ווי עס מעלדעט דער קאָרעספּאָנדענט פֿון דער „פּ.ק.צ." פֿון פּאַריז, דאַרף מען לעגען אַכט אויף דער ברייטער דיסקוסיע, וואָס ווערט לעצטענס שטאַרק געפֿיהרט אין דער פֿראַנצויזישער פּרעסע, ווי אויך אויף דעם אינטערעסירען מיינונגס-אויסטויש פֿון די פֿראַנצויזישע אָפֿיציעלע קרייזען. עס איז אָפֿענליך בעוואוסט, אַז אין קיין שום הויפּט-שטאָט איז דער נצחון, וואָס איטאַליע האָט געהאַט אין אַביסיניען, נישט אַרויסגערופֿען אַזאַ שטאַרקע רעאַקציע ווי אין בעלגראַד. געשטעלט פֿאַר דעם פֿאַקט פֿון דעם אַדורכפֿאַל פֿון דער זשענעווער פּאָליטיק און פֿון די סאַנקציעס, וואָס בעלאַסטען שטאַרק איהר האַנדעל, מוז זיך יוגאָסלאַוויען רעכענען מיט דער מעגליכקייט פֿון אַ קומענדיגער איטאַליענישער אָפּזאָג סייוע, וואָס שטרעבט צו פֿערפֿעסטיגען און אויסצוברייטערן דעם רוימישען איינפֿלוס אויף דעם באַלקאַן. אַזאַ אַקציע דראָהט נאָך מעהר פֿאַר יוגאָסלאַוויען, ווייל איטאַליען וועט אָהן שום ספֿק אויסנוצען די דעראָבערונג פֿון אַביסיניען, בכדי צו שאַפֿען פֿון די דאָרטיגע קריגערישע שבטים אַ שוואַרצע אַרמעע, וואָס זאָל זיי ברענגען נוצען אין פֿאַל פֿון אַנ'אייראָפּעאישען קאָנפֿליקט.

די בעאומרוהיגונג אין בעלגראַד איז נאָך מעהר בעגרינדעט, ווייל יוגאָסלאַוויען פֿיהלט זיך אַלץ מעהר איזאָלירט, נישט בעקומענדיג קיין שום גאַראַנטיעס פֿון ענגלאַנד און פֿראַנקרייך און האָבענדיג געגרינדעטע סיבות נישט אָנצונעהמען די גאַראַנטיעס, וואָס עס לעגט איהר פֿאָר ראַטען-פֿערבאַנד.

אין אַזאַ לאַגע בעטראַכט מען אין אַ סך יוגאָסלאַווישע קרייזען אַלס בעסטער אויסוועג דאָס אַקעגנשטעלען איטאַליען דייטשלאַנד, דורך דעם צולאָזען דייטשלאַנד צו עסטרייך. עס וואָלט דאַן ענטשטאַנען — ווי מען זאָגט אין בעלגראַד — אַ צייט פֿון נאַטירליכער ריוואַליזאַציע צווישען בערלין און רוים, וואָס יוגאָסלאַוויען וואָלט אויסגענוצט בכדי צו פֿערשטאַרקען איהר אינטערנאַציאָנאַלע לאַגע.

אויפֿן פֿאָן פֿון די דאָזיגע שטימונגען, וואָס ענטוויקלען זיך אין יוגאָסלאַוויען, נעהמען אָן די אינפֿאָרמאַציעס, וואָס קומען קיין פּאַריז פֿון בערלין און וואַרשאַ פֿאַר די פֿראַנצויזען פּשוט אַנ'אַלאַרמירענדיגען כאַראַקטער.

עס ווערען אין דער פּאַריזער פּרעסע ציטירט אַרטיקלען פֿון דער דייטשער פּרעסע, אַלס אַ־אָנזאָג אַז פּוילען האָט בדעה איבערצונעהמען די מאָראַלישע אָנפֿיהרונג מיט די קליינע אייראָפּעאישע מלוכות, ווי דאָס גי'ט צווישען אַנדערן צו פֿערשטעהן דער „פֿעלקישער בעאָבאַכטער", אָדער די אַרטיקלען וואָס פֿערזיכערן, אַז פּוילען און יוגאָסלאַוויען וואָס זענען פֿיינדליך געשטימט לגבי ראַטען-פֿער. אַנד זאָגען זיך אָפּ צו בעטייליגען אין דער אַנטי-דייטשער קאָאַליציע, וואָס ווערט געפּלאַנט אין פּאַריז, לויט דער ערקלערונג פֿון דער „קעלנישער צייטונג".

פֿון די דאָזיגע אַרטיקלען אין דער דייטשער פּרעסע מאַכט מען אין פּאַריז ווייטגעהענדע מסקנות וועגען דעם כלומרשטען פּלאַן פֿון מיניסטער בעק צו טאָרפּעדירען די פֿראַנצויזישע פּאָליטיק אין מיטעל- און דרום-אייראָפּאַ לטובת אַ קאָנצעפּציע פֿון עפּעס אַ בלאָק בריסעל — בערלין — וואַרשאַ — בודאַפּעשט — בעלגראַד א. אַז. וו.

דערצו קומען נאָך צו די ידיעות, וואָס ווערען געשיקט דורך די קאָרעספּאָנדענטען פֿון די פֿראַנצויזישע צייטונגען אין וואַרשאַ, לויט וועלכע דער איינציגער ציל פֿון מיניסטער בעק'ס וויזיט אין בעלגראַד זאָל זיין דאָס אָפּציהען יוגאָסלאַוויען פֿון דעם געפּלאַנטען דורך מאָסקווא און פּאַריז סיסטעם פֿון קאָלעקטיווער זיכערקייט. דאָס אַלץ איז גורם, אַז די זעהר ברייטע אַרטיקלען פֿון דער פֿראַנצויזישער פּרעסע, וואָס זענען געווידמעט דעם מיניסטער בעק'ס וויזיט אין בעלגראַד, צייכענען זיך אויס מיט בייסיגקייט, פּונקט אַזוי ווי עס איז קאָמענטירט געוואָרען מיניסטער בעק'ס וויזיט אין מערץ אין בריסעל.

די פּוילישע מלוכה'שע פֿאַקטאָרען גיבען דער ווייל נישט קיין שום אויפֿקלערונגען וועגען די אמת'ע צילען פֿון מיניסטער בעק'ס וויזיט אין בעלגראַד. מוזען מיר זיך דערווייל בעגניגען לאָזען מיט דער פֿעסטשטעלונג, אַז בערלין איז פֿון דעם וויזיט שטאַרק צופֿרידען, דאַגעגען פּאַריז איז אונצופֿרידען און אַלאַרמירט.

Komunikat.

Nie gałki, lecz szyszki Novopin do kąpieli, gdyż jedynie szyszki Novopin dają gwarancję skuteczności, wzmacniają organizm i odmładzają ciało. Żądajcie tylko szyszek Novopin do kąpieli.

מ. אוסישקין איבער דער לאַגע אין א"י

ירושלים (יט"א) אין אַ רעדע, וועלכער דער פּרעזידענט פֿון קרן-קימת-לישראל און פֿאָרזיצער פֿון אַקציאָנס-קאָמיטעט, ה' מ. אוסישקין, האָט די טעג געהאַלטען, האָט ער צווישען אַנדערען ערקלערט פֿאָלגענדעס וועגען דער לאַגע אין לאַנד:

אין יעדען לאַנד, וואו יודען געפֿינען זיך, מוזען זיי זיך צופּאַסען צום אַרומיגען לעבען. די דאָזיגע צופּאַסונג קומט פֿאָר אין טייל לענדער דורך פּאָגראָמען, אין אַנדערע לענדער דורך עקסטרעמע אַסימילאַציע. זי דריקט זיך אויס אין די פֿערשידענסטע פֿאָרמען, אָבער אומעטום פּאַסען מיר זיך צו צום פֿאָלק, וואָס הערשט אין לאַנד. אָבער דאָ אין א"י זעהען מיר דעם היפּך. אויב מיר זענען נאָך אַפֿילו איצט נישט מעהר ווי 30 פּראָצ. פֿון דער אַלגעמיינער בעפֿעלקערונג אין לאַנד, זענען מיר שוין אָבער פּסיכאָלאָגיש די, וואָס בעשטימען דעם כאַראַקטער פֿון לאַנד, ווייל מיר שטרעבען אויפֿצובויען אין א"י אַ היימלאַנד פֿאַר'ן יודישען פֿאָלק.

יודען-פֿערפֿאָלגונגען קומען פֿאָר אין דער גאַנצער וועלט. אומעטום ווערט דער יוד נאָך אַזעלכע פֿערפֿאָלגונגען שוואַכער און אָרימער, דאָ אָבער אין א"י, נאָך יעדע אונרוהען, קרעפֿטיגער און זיכערער. די ערשטע אונרוהען האָבען אונז געגעבען תל-אביב און דעם שרון, נאָך די צווייטע אונרוהען האָבען מיר ערָאָבערט דעם עמק-יזרעאל.

נאָך די דריטע אונרוהען אין 1929 האָבען מיר ערָאָבערט חיפה, דעם עמק-חפר, און דעם עמק-זבולון. און אויך איצט, נאָך די פֿירטע אונרוהען, האָבען מיר גרויסע פּראָיעקטען און פּלענער, וועלכע מיר האָפֿען צו פֿערווירקליכען.

די דאָזיגע אונרוהען זענען פֿאַר אונז איינצייטיג, אַנ'ערמוטערונג און אַ וואָרנונג. אין די דאָזיגע טעג האָבען מיר ערהאַלטען פֿון די יודען אין אַמעריקאַ אַ סומע פֿון 100 טויזענד דאָלאַר פֿאַר ווייטערדיגער אַרבייט. און דאָס וועט אויך זיין אַ תשובה פֿון אַלע אַנדערע לענדער. אָבער גלייכצייטיג זענען די געשעהענישען אויך אַ וואָרנונג אין דעם זין, אַז אונזער אַרבייט מוז פֿאָרטגעזעצט ווערען מיט אַ שנעלערען טעמפּאָ. די צייט איז אַנ'ענטשיידענדער פֿאַקטאָר און זי אַרבייט געגען אונז. די אַרבייט איז שוין היינט שווערער, ווי מיט 5 אָדער 20 יאָהר צוריק. און זי וועט נאָך שווערער ווערען, ווייל אויך אונזערע געגענער פֿערשטאַרקען זייערע אָנשטרענגונגען. עס קומט פֿאָר אַ כחות-פֿערמעסטונג און עס איז אַ פֿראַגע, ווער וועט פֿריהער קומען צום ציל.

אָבער — וועט מען אונז פֿרעגען — מען לאָזט דאָך נישט אַריין די יודען קיין א"י אָבער אויך דאָס איז רעלאַטיוו. אויב אין לעצטען יאָהר זענען אַריינגעקומען אין לאַנד 60 טויזענד יודען, צי הייסט עס, אַז מען לאָזט נישט אַריין?" נאַטירליך פֿערלאַנגען מיר אַ גרויסע עליה. פֿון דער אַנדערער זייט אָבער מוזען מיר זיך אַליין שטעלען די פֿראַגע, צי וואָלט גוט געווען, ווען עס זאָל אין משך פֿון איין יאָהר אַריינקומען אַ האַלבער מיליאָן יודען, בעת עס איז נאָך נישטאָ פֿאַר זיי קיין באָדען? מיר ברויכען באָדען, דאַן מיטלען און דאַן מענשען און נאָר דאַן וועט די עליה זיין פֿאַר אונז אַ ברכה. א"י וועט געהערען צו דעם, אין וועמענס הענד עס וועט זיך געפֿינען דער באָדען. און דאָס הענגט אָב פֿון יודען אַליין. מען קאָן אין א"י ערוואָרבען אַ סך באָדען, טראָץ די גרויסע שוועריגקייטען.

אין אונזער אויסלייזונגס-אַרבייט פֿונ'ם א"י-באָדען מאַכען מיר כסדר פֿאָרטשריטען. דער יודישער באָדען-בעזיץ בעטרעפֿט שוין ביים היינטיגען טאָג אַנ'ערך פֿון אַ מיליאָן און 200 טויזענד דונאַם באָדען: דערפֿון געהערט אונגעפֿעהר אַ דריטעל צום קרן-קימת, אַ דריטעל צו פּיק"א און אַ דריטעל צו פּריוואַטע פּערזאָנען סך הכל קוים 6 פּראָצ. פֿון דעם גאַנצען א"י'דיגען שטח. עס'וואָס גינסטיגער שטעלט זיך פֿאַר די לאַגע, ווען מען זאָל נעמען אין בעטראַכט דעם פֿרוכטבאַרען באָדען, וואו דער יודישער בעזיץ בעטרעפֿט 12—13 פּראָצ.

די דאָזיגע ציפֿערען בעווייזען, ווי שוואַך מיר זענען נאָך אַלץ אין באָדען-בעזיץ. אויב אונזער צאָהל אין לאַנד בעטרעפֿט שוין ביים היינטיגען טאָג 30 פּראָצענט פֿון דער בעפֿעלקערונג, וואָלט געווען נאָרמאַל, ווען מיר זאָלען אויך בעזיצען 30 פּראָצ. פֿונ'ם א"י-באָדען. אין געגענטייל איז אונזער לאַגע דאָ פּונקט אַזוי, אונזיכער ווי אין אַנדערע לענדער אין גלות.

און טראָץ אַלע שוועריגקייטען, האָט מ. מ. אוסישקין פֿערענדיגט, וועלען מיר אונזער ציל דורכזעצען און וועלען ווייטער פֿאָרטזעצען אונזער אויסלייזונגס-ווערק פֿאַר אונז און פֿאַר אונזערע קינפֿטיגע דורות.

„פֿאַר דעם תל-אביב'ער פּאַרק"

וואַרשאָ (יט"א) יט"א האָט ערהאַלטען פֿאָלגענדען קאָמוניקאַט: אין צוזאַמענהאַנג מיט דער איצט-געגרינדעטער אין א"י אַקציען-געזעלשאַפֿט פֿאַר דעם פּאַרק אין א"י האָט דער צ. ק. פֿון דער יודענשטאַטס-פּאַרטיי אין פּוילען זיך געווענדעט צו דעם בירגערמייסטער פֿון תל-אַביב מיט אַ פֿאָרשלאַג צו אָרגאַניזירען אין פּוילען אַ געזעלשאַפֿטליכע אָרגאַניזאַציע א. נ. „למען הגמל בתל-אביב". דער צ. ק. פֿון דער יודענשטאַטס-פּאַרטיי האָט אין זיין ווענדונג צו מאיר דיזענהאָף אָנגעוויזען אויף פֿערשידענע גינסטיגע מאָמענטען און פֿאַקטאָרען, וואָס קענען העלפֿען פֿאַר דער רעאַליזירונג פֿון דעם דאָזיגען פּלאַן.

די יודענשטאַטס-פּאַרטיי אין פּוילען האָט אויסגעדריקט איהר גרייטקייט צו נעהמען אויף זיך די איניציאַטיוו אין דעם דאָזיגען זין.

וועגען דעמאָקראַטישען כאַראַקטער פֿון די וואַהלען צום יודישען וועלט-קאָנגרעס

פּאַריז (יט"א) די עקזעקוטיווע פֿון קאָמיטעט פֿון די יודישע דעלעגאַציעס און פֿאַר דעם יודישען וועלט-קאָנגרעס האָט אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם בעשלוס פֿון די ציוניסטען-רעוויזיאָניסטען זיך נישט צו בעטייליגען אין דעם יודישען וועלט-קאָנגרעס אָבגעגעבען פֿאָלגענדע ערקלערונג:

„די בעהויפּטונג פֿון דער עקזעקוטיווע פֿון די ציוניסטען-רעוויזיאָניסטען, אַז דער יודישער וועלט-קאָנגרעס קומט זיך צונויף נישט אויפֿ'ן יסוד פֿון אַלגעמיינע דעמאָקראַטישע וואַהלען, איז אונבעגרינדעט, אין די פֿעראייניגטע שטאַטען האָבען אַלע פּאַרטייען און גרופּעס געאייניגט בנוגע דעם וואַהל-מאָדוס, וואָס שטיצט זיך אויף אַ סיסטעם פֿון אונדירעקטע וואַהלען דורך לאָקאַלע קאָנפֿערענצען. אין מזרח און מיטעל-אייראָפּאַישע לענדער וועלען פֿאָרקומען וואַהלען. ווען אין פֿערשידענע לענדער פֿערהאַנדלען די פּאַרטייען וועגען שאַפֿען אַ געמיינזאַמע ליסטע, וואָס זאָל בעשטעט גט ווערען דורך אַ פּלעביסציט פֿון די יודישע מאַסען, דאַן קען דאָך דער דעמאָקראַטישער כאַראַקטער פֿון דעם דאָזיגען וואַהל-מאָדוס נישט בעצווייפֿעלט ווערען. ביי די וואַהלען אין די פּאַרלאַמענטען האָבען די פּאַרטייען דאָס רעכט צו פֿערשטענדיגען וועגען אַ ליסטע און אין אַזעלכע פֿאַלען איז מעהר-סטענס אַפֿילו איבעריג דער אייגענטליכער וואַהל-אַקט. ביי די וואַהלען צום יודישען וועלט-קאָנגרעס דאַרפֿען די דאָזיגע עווענטועלע איינהייטס-ליסטעס פֿאָרגעלעגט ווערען דער בעשטימונג פֿון די יודישע מאַסען, דאָרט, וואו אַזאַ איינהייטס-ליסטע וועט נישט צושטאַנדקומען, וועלען אַרויסגעשטעלט ווערען פֿערשידענע ליסטעס אויפֿ'ן גרונד פֿון פּראָפּאָרציאָנאַלע און דירעקטע וואַהלען.

אין איינ'גע לענדער, וואו עס עקזיסטירען דעמאָקראַטיש-אָרגאַניזירטע, אָפֿיציעלע אַלגעמיינע רעפּרעזענטאַנצען פֿון די יודישע קבוצים, ווערען זיי אַנערקענט אַלס פֿערטרעטונגס-בערעכטיגטע אין ההסכם מיט די בעשלוסען פֿון די זשענעווער קאָנפֿערענצען.

דער פֿערבאַנד פֿון ציוניסטען-רעוויזיאָניסטען האָט נאַטירליך דאָס פֿולע רעכט צו ענטשיידען וועגען דער בעטייליגונג, אָדער נישט-בעטייליגונג פֿון די רעוויזיאָניסטען אין דעם יודישען וועלט-קאָנגרעס. עס מוז אָבער צוריקגעוויזען ווערען יעדער פּרוּב צו בעגרינדען דעם בעשלוס וועגען נישט-בעטייליגען מיט נישט-ריכטיגע מאָטיוען און אַזוי אַרום שאַפֿען אַ פֿאַלשען איינדרוק בנוגע דעם דעמאָקראַטישען כאַראַקטער פֿון דעם יודישען וועלט-קאָנגרעס"

אין די ראַהמען פֿון דעווויזען-פֿעראָרדנונגען

קיין ווילנע 28-טער מאַי
אויף 5 און 28 טעג 75 זל.

קיין יוגאָסלאַוויע
דעם 3 און 28 יוני 435 זל.

קיין בולגאַריען
4 וואָכען 310 זל. 2 וואָכען 250 זל.

אויף „קאָשטשושקאָ" שיף
„דורך 7 ימים" 12-טער יוני
לעצטע פּרייז פּלעצער. 400 זל.

קאָנקורס-רייזע קיין „ניעזנאַנע"
31 מאַי און 1 יוני 17.90 זל.

הנחה - פּעסער קיין ענגלאַנד, עסטרייך, טשעכאָסלאָוואַקיי, יוגאָסלאַוויען, רומעניען און אונגאַרן

„אָרביס" פּעטריקאַווער 18
(מפעוע) טעל. 249-40

איטאַליענישע פּראָפּאַגאַנדאַ אין א"י

„טיימס" וועגען דער לאַגע אין ארץ-ישראל

לאָנדאָן (יט"א) די היינטיגע „טיימס" ברענגט אַ דעפּעשע פֿון קאַאירער קאָרעספּאָנדענט פֿון דער צייטונג, וועלכער בעריכטעט, דאָס עס אונטערליגט נישט קיין שום ספֿק, אַז אין די א"י-אונרוהען זענען טעטיג איטאַליענישע פּראָפּאַגאַנדיסטען. דער קאָרעספּאָנדענט פֿערזיכערט, אַז איטאַליען שפּילט אין א"י אַ דאָפּעלע ראָלע: פֿון איין זייט פּרובען די איטאַליענישע אַגענטען אויפֿצוהעצען די אַראַבער געגען יודען און פֿון דער אַנדערער, בעמיהען זיי זיך משפּיע צו זיין אויף צוגעבען מיט די „אַדמיניסטראַציע-כיסטען".

דער ירושלימער קאָרעספּאָנדענט פֿון „טיימס" האַלט, דאָס עס איז נויטיג, אַז די קעניגליכע אויספֿאָרשונגס-קאָמיסיע זאָל וואָס שנעלער אָפּפֿאָהרען קיין ארץ ישראל און אָנהויבען איהר אויספֿאָרשונגס טעטיגקייט.

אין היינטיגען ליטעראַרישען פֿאַדערט „טיימס" אַז די רעגירונג זאָל לויט די געשעהענישען אין ארץ ישראל אַרויסווייזען אַ שטאַרקע האַנד און מיט ענט שלאָסענע שריט געגענווירקען דער אַרבייט פֿון אַגיטאַטאָרען אין א"י. בלויז מיט קראַפֿט — שרייבט די פֿיהרענדע ענגלישע צייטונג — קען מען געגענווירקען דער אונגעזעצליכער אַגיטאַציע. די צייטונג דריקט אויס די איבערצייגונג, אַז אין אַ זעהר בעדייטענדער מאָס טראָגט די אַנטי-בריטישע אַגיטאַציע פֿון איטאַליענישע אַגענטען די שולד פֿאַר די געשעהענישען אין א"י.

לסוף פֿאָדערט די „טיימס", אַז אויף דער פֿאָרשטעהענדער סעסיע פֿון דער מאַנדאַטען-קאָמיסיע (עפֿענט זיך אין זשענעווע מיטוואָך) זאָל די ענגלישע רעגירונג דורך איהרע פֿאָרשטעהער אָפּגעבען אַ קלאָרע ערקלערונג געגען דער איטאַליענישער פּראָפּאַגאַנדע.

דזשעמס ה. טאמאס

צו דער דעמיסיע פון ענגלישן קאָלאָניען־מיניסטער

פון ישעיה אונגער

דזשימי האָט זיך אָנגעגעבען אין דעמיסיע.

— דאָס איז א סענסאציע, א גרויסע סענסאציע.

„דזשימי" — אַזוי האָבן איהם גערופן פריהער זיינע פארטיי־חברים די לייבאָריסטען, ווי דער שטייגער איז:

— פאַמיליער, דעמאָקראַטיש.

אַזוי פיהרט זיך שוין אין יענע קרייזען: אַ ליבלינג צערטעלט מען, פיעשטשעט מען, מ'גיט איהם צאַרטע צונעמעני'שען, מען „פערציהט" איהם דעם נאָמען.

— און ער איז געווען א ליבלינג.

שפעטער, ווען ער איז אריין אין די פעדע־ען און האָט געהאַט א געלעגענהייט צו ענטפלעקן פאַר זיינע חברים די „אנדערע זייט" פון זיין וועזען, פון זיין מענשליכען מהות, האָט מען איהם שוין גערופן:

— פערדעטער...

דעמזעלביגען „טיטול" האָט מען אויך געגעבען מאַקדאָנאַלדען, דעם אַמאָליגען פיהרער פון די לייבאָריסטען אין ענגלאנד, ווי מ'ווייסט, איז מאַקדאָנאַלד צוזאמען מיט טהאמאַסען און מיט נאָך אַנדערע קאָלעגען אַפגעפאַלען פון דער לייבאָר־פארטיי. זיי זענען געוואָרען א גרופע פאַר זיך — „די קאָנסערוואַטיווע לייבאָר־גרופע".

אַזוי אַרום האָבען זיי זיך מתיר געווען א סך זאכען, וואָס די פארטיי וואָלט זיי קיינמאָל נישט דערלויבט:

— זיי זענען אריבער צו די בירגערליכע און געוואָרען מיטגלידער פון דער נאַציאָנאַלער רעגירונג.

און דאָס הייסט אייגענטליך:

— זיי זענען געבליבען ביי די מיניסטער־פאָסטענס, ביים כבוד און ביי די גאָר הויכע פענסיעס.

ווי קלוג און פראַקטיש דאָס איז! — די קאָנסערוואַטיווע לייבאָריסטען פערשטעהען אַנ'עסק. זיי וואַרפען זיך נישט מיט קיין מיניסטער־פאָסטענס; אזעלכע שטעלעס, זאָגען זיי, וואַלגערען זיך נישט ארום אין די גאַסען. אידעאַליזם איז טאַקע אַ וואוילע זאך, דאָס זאָגען זיי אויך, אָבער מ'דאַרף וויסען, ווען און וואו צו זיין א אידעאַליסט.

— ביי געזיכערטע מלוכהשע פענסיעס קען מען א סך אויפטון פאַר די מאַסען... קען מען נוצליך זיין דער מענשהייט...

דאָס איז זייער שטאַנדפונקט, און „דזשימי" טהאמאַס, דער דעמיסיאָנירטער קאָלאָניען־מיניסטער, איז גראַדע נישט געווען קיין „פאַנאַטיקער" פון זיינע סאָציאַליסטישע איבערצייגונגען. ער איז נישט געווען קיין פערביסענער דאָקטרינער. דאָס לעבען, מיינט ער, איז שטאַרקער פון אַלע אידעאָלאָגיעס; מען מוז זיך קענען צופאַסען.

— ווי זשע קומט עס, וואָס ער האָט אַזוי מיר נישט דיר נישט רעזיגנירט פון זיין מיניסטער־פאָסטען?

דאָס איז עפּעס גאַר געגען די זיטען פון פּאָליטישען לעבען אין ענגלאַנד. מ'האָט עפּעס גאַרנישט געהערט פאַר די לעצטע צעהנדליגער יאהרען, אַז אין ענגלאַנד זאָל א מיניסטער זיך אָפּזאָגען פון זיין אמט גאַנץ אַליין, אינדיווידועל, אָהן א קאָבינעט־קריזיס, אָהן א דעמיסיע פון גאַנצען מיניסטאַרען־קאַבינעט אָדער סתם אָהן וויכטיגע סיבּות.

און מיר ווייסען דאָך, אַז —

— טהאָמאַס איז ב"ה בקי הברי'אות, בעקלאָגט זיך נישט אויף קיין נירען און אויף קיין צוקער און אויך זיינע פאַמיליען־פערהעלטנישען זענען פולשטענדיג אין אָרדנונג.

הײנט ווי זשע קומט עס, וואָס ער איז אַזוי פּלוצלונג אַוועק און אַזוי שנעל פערוונקען אין א טיפעניש?

* * *

דאָס הייסט: פערזונקען איז ער נאָך נישט, לויט מענשליכער בערעכנונג וועט ער זיך נאָך א לענגערע צייט האַלטען אויף דער אויבערפלאַך. וואהרשיינליך וועט די געזעלשאַפטליכע מיינונג אין ענגלאַנד נאָך א שיינע פּאָר וואָכען זיך האָבען צו פערנעהמען מיט זיין פּערזאָן, זיין פערגאַנגענהייט און מיט זיינע „וויט־פערצווייגטע" געשעפטען.

דערווייל אָבער איז ער אַוועק. ער האָט זיך אַליין געבעטען, מ'זאָל איהם אָפּלאָזען. דער קאָפּ איז נאָך ב"ה ביים איהם אויפ'ן ריכטיגען אָרט, וואָרום ווען ער טוט עס נישט, ווען ער גיט זיך אַליין נישט אָן אין דעמיסיע —

— וואָלט מען איהם במחילת כבודו מיט מוזיק אַראָפּגעוואָרפען פון בענקעל.

אמת, עס איז איהם זעהר און זעהר א שאָד געווען צו פערלאָזען אַזאַ סאָלידען פּאָסטען. וויפיל געזונט און כחות און יאהרען פון מיה, און שווערער ארבייט האָט עס איהם געקאָסט ביז ער איז ארויפגעקלעטערט אויף אַזאַ הויכען שטאַפּעל פון דער געזעלשאַפטליכער לייטער!?

עפּעס שטאַמט ער דאָך נישט פון דער ענגלישער אריסטאָקראַטיע, וואָס האָט א חזקה אויף די בעסטע מלוכה־שטעלעס, און נישט פון דער רייכער בורזשאַזיע, נאָר ער איז אַנ'עכט פּראָלעטאַריש קינד און א „סעלפמיידמען", ווי מען טרעפט אזעלכע זעלטען אפילו אין די אַנגלאָ־זאַקסישע לענדער.

געבוירען ביי זעהר אָר'מע עלטערען, איז ער אין דער יוגענד געווען א שיק־יונגעל, האָט ער גע־ארבייט אין פאַבריקען, אויף שיפען, און איז שליסליך אָנגעקומען אלס „פּוצער" אויף אַ לאָקאָמאָטיוו, זיין אַרבייט איז געווען אָפּצוּרייניגען די מאַשין־טיילען פון קויהלען־שטויב.

אין א צייט אַרום איז ער דאַן געוואָרען א מאַשיניסט, אַ צוג־פיהרער; דעמיט איז פערווירקליכט געוואָרען דער שענסטער חלום פון זיין לעבען, ווי ער האָט דעמאָלט ערקלערט זיינע פריינד.

פון יענע צייט אָן הויבט זיך אָן זיין געזעלשאַפטליכע און פּאָליטישע טעטיגקייט. ער שאַפט דעם „נאַציאָנאַלען פערבאַנד פון די באַהן־אַרבייטער", ער הויבט זיך אָן צו מישען אין פּאָליטיק און ווערט אויסגעוועהלט אין פאַרלאַמענט.

א פעהיגער אָרגאַניזאַטאָר און אויסגעצייכענטער רעדנער ווערט ער באַלד א פיהרענדע פערזאָן אין דער לייבאָר־פאַרטיי, און בעת מאַקדאָנאַלד נעהמט איבער די רעגירונג אין יאָהר 1924 בעשטימט ער טהאָמאַסן אויפ'ן פּאָסטען פון קאָלאָניען מיניסטער.

שפּעטער ווערט ער דאָמיניום־מיניסטער און נאָכדעם ווידער קאָלאָניען־מיניסטער — ביז ער רע־זיגנירט.

— דאָס פּראָלעטאַריער־קינד פערנעהמט אַלזאָ די העכסטע פּאָסטענס אין דער בריטישער אימפּעריע. ער האַלט אין זיין האַנד די פערוואַלטונג פון די דאָמיניומס, קאָלאָניעס און מאַנדאַט־לענדער און דעצידירט איבער זייער גורל...

עס איז איהם אַלזאָ אַ שאָד געווען אַוועקצוגעהן פון אַזא פיינעם פּאָסטען. ער האָט אָבער קיין ברירה נישט געהאַט — ער האָט געמוזט געהען. ער האָט זיך פערפּלאָנטערט אין אַ סקאַנדאַל עוצר אַפּערע.

מ'האָט נעמליך ארויסגעגעבען די סודות פון בודזשעט. שפּעקולאַנטען האָבען דאָס אויסגענוצט און זיך פערזיכערט געגען דער העכערונג פון די הכנסה־שטייערען. מ'האָט גענומען א נטערזוכען די זאך. און אין צוזאַמענהאַנג דערמיט איז ארויפגעשווומען דער נאָמען פון מיניסטער טהאָמאַס.

עס האָט זיך ארויסגעוויזען, אַז זיין זוהן, אַ בעקאַנטער בערזע־שפּעקולאַנט, האָט געקענט דעם אינהאַלט פון בודזשעט און האָט איהם אַנדערע מיט־געטיילט און זיי אַנ'עצה געגעבען „זיך צו פערזי־כערען". און עס האָט זיך ארויסגעשטעלט, אַז איי־נער פון די ערשטע האָט „זיך פערזיכערט" א פריינד פון מיניסטער. דערזעלביגער פריינד האָט מיט א געוויסער צייט פריהער אָפּגעקויפט ביים מיניסטער זיינע „מעמואַרען", וואָס ער האָט נאָך נישט אָנגע־שריבען, און האָט בעצאָהלט פאַר זיי א שיינע אפותיקא, אַנ'אַוואַנס פון מעהר ווי 15 טויזענט פונט.

און דער מיניסטער טהאָמאַס האָט פאַר דעם דאָזיגען געלד זיך אויסגעבויט א פּרעכטיגע ווילע ביים ים און זיך „רעכט בירגערליך" איינגעאָרדענט, דער פערקעהר מיט בירגערליכע מיניסטאַרען, מיט דער בורזשואַזיע בכלל, האָט איהם דעמאָראַליזירט, ווי מ'ווייסט, האָט אין איהם דערוועקט אולטראַ־בירגערליכע תאוות, השגות און נייגונגען. וואָס פאַר אַ בורזשוי איז גוט, איז אָבער פאַר אַ פּראָ־לעטאַריער אומגעזונד.

און אָט אַזוי איז ער נעביך געפאַלען דער פּראָ־לעטאַריער און לייבאָריסטישער מיניסטער דזשימי טהאָמאַס. און געפאַלען איז ער מיט דער פוטער אַראָפּ, ווי לודוויג בערנע פלעגט זאָגען:

— זיין נאָמען און קאַריערע זענען פאָלקאָמען קאַפּוט.

קאַפּוט אויף שטענדיג; אַלע טירען זענען פאַר איהם פערמאַכט. עס איז שוין קיין חילוק נישט: צי וועט זיך אַרויסווייזען, אַז ער איז שולדיג אָדער אומשולדיג.

— דער לאָקאָמאָטיוו־פיהרער וועט שוין קיינעם מעהר נישט פיהרען... זיין קאַדענץ האָט זיך גע־ענדיגט...

די מאַקדאָנאַלד־גרופּע האָט זיך גאָר גרינדליך בלאַמירט מיט'ן חבר דזשימי. אָבער אויך פאַר דער קאָלאָניאַל - אָפיס - ביוראָקראַטיע איז ער נישט קיין קליינע קאָמפּראָמיטאַציע. אָט דער מיניסטער, וואָס האָט געהאַלטען דעם גורל פון די קאָלאָניעס און פון אַ פּאָר הונדערט מיליאָן מענשען אין זיינע הענד, און האָט גערעדט זאָרגען פאַר זייער וואויל, האָט זיך שטילשווייגענדיג צוגעקוקט „אין אינ־טערעס פון דער אימפּעריע" נאַטירליך, ווי אַראַבישע רוצחים מאָרדעווען אומשולדיגע יודען און פערניכ־טען יודיש גוטס, דאָרט, וואו ענגלאַנד האָט זיך הייליג מתחייב געווען מיטצוהעלפען אויפבויען די יודישע נאַציאָנאַלע היים, — און אין דערזעלבער צייט האָט דער דאָזיגער לייבאָריסטישער „פּאַטריאָט" און „מאָראַלישע שטיצע" פון ענגלישען אימפּער־יאַליזם אין זינען געהאַט —

— זיך איינצואָרדענען מיט'ן גרעסטען ביר־גערליכען קאָמפאָרט אין א פּרעכטיגער לוקסור־יעזער ווילע ביים ברעג ים פאַר'ן הויכען האָנאָ־ראַר, וואָס ער האָט בעקומען פאַר די נאָך נישט געשריבענע „מעמואַרען"....

וואָס אין אַנדערע מדינות הייסט עס פשוט שוחד, חאַבאַר...

* * *

דער באַנקראָטירטער קאָלאָניען מיניסטער האָט, ווי מ'ווייסט, נישט געהאַט קיין איבריגע סימפּאַטיע צו דעם יודישען אויפבוי־ווערק אין א"י. מ'האָט עס געזעהען פון זיינע מעשים אין די לעצטע וואָכען.

איבעריגענס האָבען מיר בכלל קיין מזל נישט געהאַט מיט די לייבאָריסטישע קאָלאָניען־מיניס־טאָרען.

— לאָרד פּאַספילד (סידניי וועב), דער מכלו־מרשטער סאָציאַליסט און טעאָרעטיקער פון סאָציאַ־ליזם, איז געווען אַ פערביסענער שונא פון דער יודיש־נאַציאָנאַלער היים.

ער האָט געוואָלט איינמאָל פאַר אַלעמאָל אָפּ־שאַפען די באַלפור־דעקלאַראַציע און א סוף מאַכען צו דער „היים". מ'ווייסט, אַז בכדי צו דערגרייכען דעם דאָזיגען ציל האָט ער זיך פאַר קיין שום מיטעל נישט אָפּגעשטעלט און אפילו אָפּראָבירט און סאַנקציאָנירט —

— די געפעלשטע דאַטען און טענדענציעזע בעריכטען פון זיינע אויספאָרשונגס־קאָמיסיעס.

דזשימי טהאָמאַס, דער תלמיד, איז געווען אין אַ געוויסען זין אַ קאָפּיע פון דעם דאָזיגען „לאָרד־

— אַ פּאַספילד נומער צוויי...

אין מ'ניאַטור נאַטירליך, וואָרום גייסטיג טעלעקטועל שטעהט ער אַלענפאַלס אַ סך נידריגער פון דעם רבי'ן.

זייט וואָכען בושעווען אַראַבישע מערדער דעס אין א"י. 27 יודישע קרבנות זענען געפאַלען אין די טויזענדער שונטען בעטרעפען די שאָדען פון די אַרויסגעריסענע פּרדס־בוימער און פערבר... טע יודישע פערמעגענס.

אָבער דער קאָלאָניען־מיניסטער, אַנשטאָט אונטערדריקען דעם טעראָר, צו בעשיצען די יודען און צו בעשטראָפען די שולדיגע, גיט אָפּ אין פּאַר־לאַמענט א בעוואוסטזיניג געפעלשטע דערקלערונג וועגען דער לאַגע אין א"י, פיהרט אריין די עפענטליכע מיינונג אין אַ טעות, אַזוי אַז מען מיינט:

— אין א"י קומט פאָר אַ קאַמף צווישען צוויי גלייכע צדדים"... עס פאַלען יודען... עס פאַלען אַראַבער פון יודישער האַנד...

שליסליך געהט ער מפייס זיין די אַראַבער פאַר די „אומאַנגענעמליכקייטען", וואָס זיי האָבען זיי מאָרד'וועגן די יודען, און לאָזט זיי פאַר צו שיקען אַ דעלעגאַציע קיין לאָנדאָן.

און אַז דאָס האָט קיין ערפאָלג נישט —

— שיקט ער אַן אויספאָרשונגס־קאָמיסיע קיין א"י.

בכדי ווי ער זאָגט:

— צו אינטערפּרעטירען דעם מאַנדאַט.

אַלזאָ נישט נאָר וועגען די אַראַבישע ... און וועגען דער א"י־אַדמיניסטראַציע, וועלכע נישט דערפילט איהרע פליכטען ווי געהעריג געפיהרט ווערען אַ אויספאָרשונג, נאָר אויך געגען יודען... וועגען די יודישע „מעשים"...

און דער רעזולטאַט פון דער אויספאָרשונג דאַרף מען פערשטעהן, וועט זיין ווי אַלעמאָל אַלע קאָמיסיעס:

— אַז נישט דער מערדער, נאָר דער ... דעטער איז שולדיג...

עס איז שוין אַלעמאָל אַזוי. ווען ... „פערברענטען פּאַטריאָט", אַ בעאַמטען (... אויך זיין אַ מיניסטער), וועלכער פעריאָ... צו פּלייסיג מיט יודען, זאָל ז איהר האַ ...

— אַז דער מענש נעהמט האָנאָראַר ... „נישט־געשריבענע מעמואַרען"...

און בכדי צו קענען „נעהמען" און נישט ... פאַלען, בעמיהט זיך אַזאַ איינער וואָס מעה ... אויסצוצייכענען און אַזוי אַרום אַפּצוציהען ... מערקזאַמקייט פון זיך. איז ער אַ קאָלאָניען־מיניסטער —

— געהט ער אויף דער ליניע פון ... יודערשטאַנד.

אַזוי ווי פאַר די יודען נעמט זיך קיינער ... אָן, זיי געבען דעם קלענסטען ווידערשטאַנד ... מען מיט זיי, וואָס מ'וויל — „אין אינטערעס ... דער מלוכה"...

דזשימי טהאָמאַס האָט אַזוי געטון ... ווייסט, צי וואָס מיר וואָלטען נאָך דערלעבט ... טער זיין הערשאַפט, ווען ער גליטשט זיך ... אויס פּלוצלונג —

— צוליב די בודזשעט־סודות... און ... הײמניסטפּאָלער ווילע ביים ים...

קיינער וועט נאָך איהם קיין טרערן ... פערגיסען אין דער גאַנצער וועלט. נאָר מיר ... וועלען פערגיסען ביטערע טרעהרען און ... בעוויינען —

— די אומשולדיגע יודישע קרבנות ... „אומפערגעסליכען" רעזשים „דזשימי טהאָמ...

אראבישע פאליטיק און אראבישע פארטייען

פון ש. ראזענפעלד

— 2. —

און ווי האָט אויסגעזעהען דאָס יודישע „אריינ־כאַפען זיך" אין לאַנד אריין, ווי אונזערע געגנער בעהויפּטען?! און ווען און ווי אַזוי האָט זיך אָנ־געהויבען צו ענטוויקלען די העצע און בעצאָהלטע געגנערשאַפט צום ציוניזם פון אראַבער און ענג־לענדער?

דאָ מוזען מיר אָנקומען צו א פּאָר בלעטלעך געשיכטע. און זיי דערציילען:

„נאָך דער ענגלישער אָקופּאַציע זענען די בע־ציהונגען צווישען די אראַבער און די יודען אין ארץ־ישראל געווען גאַנץ נאָרמאַלע. און דעם 18. אַפּריל 1918, אַז די יודישע דעלעגאַציע מיט ווייצ־מאַנען בראָש, זענען געקומען קיין ארץ־ישראל, איז זי אויפגענומען געוואָרען פון דער רעגירונג און פון דער בעפעלקערונג מיט גרויס כבוד. פערטרעטער פון אַלע קלאַסען און ראַסען זענען געקומען בע־גריסען די מיטגלידער פון דער דעלעגאַציע. און ביים ליגען דעם ווינקעל־שטיין אין בנין פון אוניווערזי־טעט האָבען זיך בעטייליגט: דער דעמאָלטדיגער מו־סולמאַנישער מופתי און דער אַנגליקאַנישער בישאָף און דער ארכי־בישאָף פון באַרנסיני, פּאָרפירי דער צווייטער, האָט צוגעשיקט א פריינדליכען בריף צום געגערעל סטאָרס, דער בעפעהלער אין ירושלים. דאָרט האָט ער, צווישען אַנדערען געשריבען:

„...מיר, גריכיש־אָרטאָדאָקסישע קריסטען האַל־טען, אַז ס'איז נישטאָ קיין גערעכטערע זאַך, ווי דאָס אומקוהרען די יודען קיין ארץ־ישראל. די יודען, זייענדיג די טרעגער פון דער מאָדערנער ציוויליזאַ־ציע, און איינס פון די קלוגסטע פעלקער אויף דער וועלט, וועלען נישט בלויז פערוועטדען אַלע זייערע פעהיגקייטען צו ענטוויקלען דאָס לאַנד, וואָס די טערקישע רעגירונג האָט אַזוי פערוויסט, נאָר זיי וועלען אויך וועקען די קנאה צווישען דער אָרימער בעפעלקערונג, וואָס וועט זיך בעמיהען נאָכצוטון די יודען אין ארץ־ישראל און פּאַלעסטינע, וועט ווי־דער ווערען א לאַנד, וואו ס'וועט רינען מילך און האָניג".

„...און אַלס גריעק, קריסט און ארכי־בישאָף פון באַרג סיני, דעם באַרג פון די „עשרת הדברות", שטיץ איך מיט מיין גאַנצען הארצען די יודישע שטרעבונגען; סוף כל סוף האָבען דאָך די יודען א רעכט זיך צו בעזעצען אין לאַנד פון זייערע עלטערען, און דאָס זאָל פון איצט אָן זיין זייער פאָ־טערלאַנד — א דאַנק דער איניציאַטיווע און דער האַרציגער פּראָטעקציע פון גרויס־בריטאַניע.

„מיר קריסטען, זענען פיל שולדיג דעם יודענ־טום, וואָס זיין תנ"ך איז אונזער ביבעל, און דאַר־פען פערגעסען די נעגענזייטיגע בעשולדיגונגען וואָס די שנאה רופט אַרויס אין מענשליכע הערצער. אין דער שטאָט, אין ירושלים, דאַרף דאָס קריסטענטום מאַכמעדאַניזם און יודענטום לעבען אין פּולשטענ־דיגער האַרמאָניע. אַלע זענען מיר ברידער און אַלע דאַרפען ליב האָבען דעם, וואָס האָט געזאָגט: „האָב ליב דיין פריינד, ווי זיך אַליין" א. אז. וו.

דאָס איז געשריבען געוואָרען אין חודש אַפּריל 1918. און מיט א יאָהר שפּעטער נאָך, אין מערץ 1919, שרייבט דער אַראַבישער קעניג פייזל פון דמשק, צום פּראָפעסאָר פראַנקפורטער פון אַמעריקע, וואָס בעטייליגט זיך אין פרידענס־קאָנגרעס:

„מיר, דערהויפּט די אינטעליגענטען צווישען אונז, פערהאַלטען זיך צו דער ציוניסטישער בע־וועגונג מיט דער טיפסטער סימפּאַטיע. אונזער דע־לעגאַציע אין פּאַריז קען זעהר גוט די פאָדערונגען, וואָס די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע האָט געבראַכט איי־בערגעגעבען דעם קאָנגרעס און האַלט, אַז זיי זענען זעהר מעסיג און גערעכט. מיר וועלען טאָן אַלץ, וואָס מיר קענען, אַז ווי־ווייט דאָס ווענדט זיך אָן אונז, זאָלען די ראַזוגע פאָדערונגען זיין אַ דערפאָלג. און מיט א ברכה פון טיפסטען הארצען בעגעגענען מיר די יודען, וואָס קעהרען זיך אום אין זייער לאַנד. מיר אַרבייטען צוזאַמען, פּרי אויפצולעבען דעם נאָהענטען מזרח, און אונזערע בעוועגונגען זענען גלייך איינע צו דער אַנדערער. איך זעה נישט אין דעם דערפאָלג פון איין בעוועגונג אָהן דער הילף פון דער אַנדערער" *).

און נאָך מיט א יאָהר שפּעטער, נאָך די הוצונגען אין סאַן־רעמאָ, וואו ענגלאַנד האָט בעקומען דעם מאַנדאַט אויף ארץ־ישראל, און די פעראַנטוואָרט־ליכקייט פאַר דורכפיהרען די באַלפור־דעקלאַראַציע — איז שוין אין לאַנד אָנגעקומען אַ ... נען יודען. די העצע איז געפיהרט געוואָרען ... לישע בעאַמטע־אַנטיסעמיטען און פון די ... שע פּריצים (עפענדים), וואָס האָבען געצוי... עשירות פון די עקספּלואַטירטע און פערוואָ... אַראַבישע פעלאַכען. זיי האָבען מורא געהאַט ... די ענגליש־יודישע ווירטשאַפט וועט איינ... זייערע אַראַבישע קנעכט און זיי וועלען ... פאָדערען העכערן לוין פאַר זייער אַרבייט ... וועט זיין דער אָנהויב פון סוף פון דער ... ווירטשאַפט אין ארץ־ישראל.

דאַן גענומען זיך צונויף א הייפעל ... אויף א בעראַטונג אין חיפה און שיקען ... דערקלערונג אין דער לאָנדאָנער „טיימס". ... פון גאַנצען אַראַבישען פאָלק, וואו זיי ...

„...מיר, איינוואוינער פון ארץ־ישראל ... מעגער און קריסטען, זענען נישט מסכים ... זאָלען אויפנעמען קיין ארץ־ישראל און ... מסכים, אַז ארץ־ישראל זאָל ווערען א „... פאַר יודען" — ווייל דאָס לאַנד איז א ... נישע־קריסטליכעס און שוין צוועלף הונדערט ... אַז אין לאַנד ווערט גערעדט די אַראַבישע ... די פרעמדע יודען, וואָס זענען אַהערגעקומען ... דער מלחמה און נאָך איהר, האָבען בעוויזען ... זייערע רייך און זייערע מעשים, אַז צווישען ... אונז איז נישט מעגליך קיין שום הסכם, ... נאַציאָנאַלער און נישט קיין עקאָנאָמישער".

דעמאָלט איז ארויסגעקומען דער ערשטער ...

(ווייטער זעה 9טען זייט)

*) זאב ווילנאי: „תולדות הערבים והמוסלמים בארץ ישראל" דף 283; טוביה ב. אשכנזי, „שערי המזרח" ז. וו"33.

רעאַליזם און מיסטיציזם / פון לעאָ קעניג

— 1. —

די הויפּט־כאַראַקטעריסטיק פון יעדער פּראָגרעסיווער און געזונטער בעוועגונג, פון יעדער רענעסאַנס עפּאָכע ביי אַלע פעלקער און אין אַלע צייטען — איז רעאַליזם. מענשען הויבען זיך אָן אומקעהרען צו נאַטור און ווירקליכקייט. און מען הויבט אָן פאָרשען, שטודירען די ווירקליכקייט אַרום. מענשען וואַכען אויף, עפענען די אויגען, ניכטערען זיך אויס פון די חלומות, קאָמפּלעקסען און קאָשמאַרען, אין וועלכע זיי זענען געווען דורות לאַנג פאַרזונקען.

ווי אַ געדריקטע שווערע פּאַגע וואָלט זיך פּלוצלינג אויפגעהויבען, און מען וואָלט פּלוצלונג דערזעהן פאַר זיך אַ שפּאָגעל נייע וועלט — בוימער, בלומען, מענשען און אַ קלאָרען הימעל. אַלעס ווערט ממשות'דיג רעאַל, לעבעדיג און מונטער. און דיהער איז אַלעס געווען אַזוי טונקעל, פול מיט [...]טעריגע, צווייפעלהאַפטע סילועטען, וועלכע האָבען מיסטיש געשראָקען. די הויפּט־כאַראַקטעריסטיק פון יעדען סאָציאַלען, נאַציאָנאַלען און ליטעראַריש־קינסטלערישען פּראָגראַם איז — זייער רעאַליזם.

לאָמיר, צום ביישפּיל, נעהמען דעם איטאַליעני־שען רענעסאַנס. וואָס כאַראַקטעריזירט הויפּטזעכליך די גרויסע מאָלער און פּאָעטען פונם גאָלדענעם רענעסאַנס אין איטאַליע, וועלכער איז אויפגעגאַנגען ווי אַ זון נאָכן פינסטערען מיטעלאַלטער? לעבענס־פרייד, רעאַליזם: די גרויסע מאָלער זענען אויך געווען גרויסע געלעהרטע, דער אַסקעטישער מיסטיציזם פון די פאַר־רענעסאַנס מאָלער און דיכטער איז פאַרשוואונדען געוואָרען — און אויף זייערע בילדער ליכטען אויף לעבעדיגע, געזונטע, אַנאַטאָמיש און פּראָפּאָרציאָנעל געבויטע פיגורען. די מאַדאָנאַס און קדושים ווערען מענשליך לעבעדיג, כמעט זינליך און לעבענסלוסטיג. זיי, די מייסטער פונם רענעסאַנס האָבען ווידער ענטדעקט די ווירקליכקייט; די ערד איז פון דאָס ניי בעדעקט געוואָרען מיט גראָזען און בלומען; דאָס מענשליכע לעבען איז געוואָרען אַ ווערט פאַר זיך און נישט בלויז אַ „עמק־הבכא" — אַ מהאַל פון טרעהרען, אַ פּראָזדור, אַ קאָרידאָר צו אַ אמת'ער וועלט. עס איז גוט און אינטערעסאַנט צו לעבען אויף דער וועלט; און אַ נישט מינדער פרייד איז צו פאָרשען, מאָלען, אויסבעזינגען, רעפאָרמירען דאָס לעבען, בעפרייען עס פון די גע'ירש'ענטע אַבערגלויבענס און שאַטענס, וועלכע מאַכען אויפן לעבען שווערער ווי די שווערסטע [...]ען.

לאָמיר נעהמען אַ נעהנטערען צו אונז ביישפּיל: די אַזוי גערופענע רענעסאַנס תקופה, וואָס מיר האָבען געהאַט פאַר דעם וועלט־קריג און אין די ערשטע מלחמה יאָהרען אין אַמעריקאַ און אונזער יודישער ליטעראַטור.

וואָס האָט אויסגעצייכענט אונזער יונגע יודישע ליטעראַטור אין איהר בליהענדסטער צייט? ווידער אַמאָל, דער ענטפער איז — רעאַליזם.

די דונערען פון דער גרויסער פראַנצויזישער רעוואָלוציע האָבען אויך, ווען אַפילו פאַרשפּעטיגט, אָפּגעקלונגען אין די יודישע געטאָס. עס איז אויפגעשטאַנען די השכלה־בעוועגונג ביי יודען אין דייטשלאַנד. פון דייטשלאַנד האָט זי זיך אַריבערגעטראָגען קיין רוסלאַנד. די יודישע אינטעליגענץ, און מילוויין און ביסלעכווייז אויך די יודישע מאַסען, האָבען זיך אָנגעהויבען בעפרייען פון דער אַלטער רבנ'ישער סכאָלאַסטיק און פּלפּוליסטיק, פונם מיסטישען חסידיזם. עס האָט זיך אָנגעהויבען שאַפען אַ יודישע ליטעראַטור. איצט מוז עס אונז אויסזעהן שטאַרק נאַאיוו, אָבער אין דער אמת'ן, רעטראָספּעקטיוו בעטראַכט, איז דאָ אַ גרויסע מאָס רעאַליזם אין די מליצה'דיגע שירים און מאמרים פון אונזערע ערשטע משכילים וועגען ליבע און בילדונג — „די הימלישע טעכטער", ווי זיי האָבען זיי אָנגערופען.

דערמאָהנט זיך דאָס יודישע לעבען אינם אכטצעהנטען און נייצעהנטען יאָהרהונדערט. אין די פינסטערע געטאָס און תחומ'ן, בעשיצט און געשראָקען פון גרויסע מיסטישע שאָטענס פונם עבר. האָבען זיך יודעלעך געמעהרט און געפּראָכפּערט „ווי נאָך האָט געבאָטען". אונזערע באָבעס און זיידעס זענען געווען טאַקע נאָר באָבעס און זיידעס, און האָבען נישט געוואוסט, וואָס אַ מאַן איז און וואָס אַ פרוי איז. חתן כלה האָבען זיך אַפילו אין די פּנים'ער נישט געטאָרט אָנקוקען ביז נאָך דער חופּה און נאָך דער חופּה האָט מען געלעבט און זיך געפּראָכפּערט ווי בלינדע אין פינסטערע הייליגע. קיין שטיקעל ליבע האָט מען נישט געטאָרט אָנזעהן;.... און ווי האָט מען זיך אין יענע יאָהרען געשפּייזט, קינדער ערצויגען?

נו, קענט איהר זיך שוין פאָרשטעלען, וואָס פאַר אַ געוואַלטיגער, כמעט רעוואָלוציאָנערער, רעאַליזם עס איז געווען אין יענע יאָהרען צו זינגען וועגען ליבע. דער איטאַליענישער רענעסאַנס האָט אויפגעלעבט די אַלטע קלאַסישע גריכישע קונסט, פילאָזאָפיע און פּאָעזיע. דעם געזונטען קלאַסישען העלעניזם.

די ערשטע יודישע משכילים האָבען ווידער גע־פּרובט אויפלעבען די לעבענס־ און ליבע־פרייד פון שיר־השירים: זיי האָבען ווידער ענטדעקט די פעלדער זאַנגען אין דער וואונדערבאַרער ביבלישער נאָוועלע רות.

און דערנאָך זענען געקומען אונזערע קלאַסיקער, די מייסטער פון אונזער יודישער ליטעראַטור, מענדעלע, פּרץ, שלום עליכם. אונזער ליטעראַטור האָט אָנגעהויבען ווימלען און שווימלען מיט לעבעדיגע מענשען, מיט געלעכטער, מיט זעלבסטקריטיק.

איין שרייבער מעהר רעאַליסטיש, אַנ'אַנדערער מעהר ראָמאַנטיש, אַ דריטער האָט אַפילו געהאַט אַ נייגונג צו מיסטיציזם... ווייל מיר טאָרען נישט פאַרגעסען, אַז קיין עפּאָכע און ביי קיין פאָלק איז נישט און קען נישט זיין אַבסאָלוט איינהייטליך און גאַנץ; אין יעדער עפּאָכע, ווי אויסגעשפּראָכען זי זאָל נישט זיין, לעבען שעטנז־מאָטיוון און שטראָמען. פאַרבליבענע שטראָמען פון דער פאַרגאַנגענעם הייט און שטראָמען פון דער אָנקומענדער צוקונפט.

אָבער דאָך, ווי מיר האָבען געזאָגט, איז די הויפּט כאַראַקטעריסטיק, דער הויפּט־שטעמפּעל פון אונזער נייער ליטעראַטור אין איהר אויפקום און ביי איהרע בעסטע פאַרשטעהער געווען — רעאַליזם. און אונזער ליטעראַטור צייכענט זיך נאָך איצט אויס מיט איהר רעאַליזם.

———

און פון דער טעזע קומען מיר איצינד צו דער אַנטיטעזע. אויב רעאַליזם איז די הויפּט־כאַראַקטעריסטיק פון יעדער רענעסאַנס עפּאָכע, פון יעדער פּראָגרעסיווער בעוועגונג, מאַ וואָס־זשע איז די הויפּט כאַראַקטעריסטיק פון יעדער רעאַקציאָנערער עפּאָכע און בעוועגונג?

דער ענטפער איז קלאָר: דער היפּוך פון רעאַליזם איז מיסטיציזם.

יעדע רעאַקציאָנערע עפּאָכע און בעוועגונג צייכענט זיך, הויפּטזעכליך אויס מיט איהר מיסטיציזם, מיטן בעוואוסטזיניגען און נישט בעוואוסטזיניגען דראַנג צו אַנטלויפען פון דער ווירקליכקייט, פון דער געגענוואַרט פונם רעאַלען לעבען, און זיך בעהאַלטען און אַרומוויקלען מיט די סודות, לעגענדעס און טראַדיציעס פונם עבר, פון אַמאָל.

דעם פּלאַץ פון קריטיק פאַרנעהמט קאַנאָניזאַציע, פאַרהייליגונג.

אַנשטאָט פאָרשונג — בלינדען גלויבען; און אַ דאָגמאַטיזם, און סימבאָליזם, וועלכע האָבען שוין לאַנג פאַרלוירען זייער אַמאָליגען לעבעדיגען שעפערישען און רעאַלען אינהאַלט.

די ערד — אונזער לעבען — ווערט פאַרוואַנדעלט אין אַ פינסטערען ענגען „פּרוזדור", וועלכער מוז מיט פאַראַכטונג און עקעל ווי עס איז איבערגעקומען ווערען אויפן וועג — וואוהין? צו אַ מין מיסטישער, אילוזאָרישער אייביגקייט.

דער „ברוך יום יום" ווערט פאַרגעסען און זיין אָרט פאַרנעהמט אַ „עתיד לבוא". דאָס לעבען ווערט אַ „עמק הבכא". די בלומען זענען פאַרוועלקט, די זון איז פאַרהאַנגען מיט שווערע אַלטע טונקעלע פּרוכת'ן, וועלכע זענען אַמאָל אפשר שעהן געווען. און מענטשען געהן אַרום ווי שאָטענס, סילועטען פון מענשען, פאַרזונקען און פאַר'חלש'ט אין יאוש און מיסטישע האָפנונגען....

זאַטע פעטע קלעריקאַלען פרעדיגען אַסקעטיציזם צווישען די מאַסען, און רויבער־באַנדעס פרעסען אויף דאָס פעטס פון אַ פאַרוואָרלאָזטער מאָגערער ערד.

און דער מענשליכער אינטעלעקט, די מענשליכע שעפערישע כוחות, געהן לאיבוד ס'רוב אינם שטויב פון אַרכיוען; אַנשטאַט צו מאָלען און פאָרשען דאָס לעבען, די ווירקליכקייט — מאָלט מען און מען פאָרשט די „מדורי גהינום", די הרי חושך, און דעם גן־עדן לעתיד לבוא; און מען בויט גדרים צו גדרים, סיגים צו סיגים, ביז די מענשהייט ווערט פאַרבלאָנדזשעט און פאַרוויכט אין אַנ'אונענדליכען וואַלד פון טויערן, טירען און צוימען, וועלכע פיהרען אין ערגיץ נישט, נאָר פון איין טויער צו אַ צווייטען; מען שפּרינגט קדוש איבער צוימען, און אַזוי ביז עס קומט ווידער אַנ'עפּאָכע פון גרויסער ערוואַכונג — פון ראַציאָנאַליזם, פאָרשונג און רעאַליזם.

די גרויסע שווערע פּאַגע הויבט זיך אויף און אַ נייע לעבעדיגע וועלט בעווייזט זיך. — —

איצט קענען מיר זיך נישט אָפּשטעלען אויף די גרויסע סאָציאַלע גרונד סיבות, וועלכע פאַראורזאַכען און רופען אַרויס אָט די עפּאָכען פון רעאַליזם און פּראָגרעס, און פון מיסטיציזם און רעאַקציע אין דער געשיכטע פון פעלקער, און אין דער מענשליכער געשיכטע בכלל.

מען דאַרף אַפילו נישט זיין קיין „היסטאָרישער מאַטעריאַליסט", אַז מען זאָל זעהן בעשיינפערלעך פון אונזער געגענוואַרט, ווי מעכטיגע אינטערעסען שטיצען און העלפען בויען די פאַרשידענע מיסטישע און רעאַקציאָנערע בעוועגונגען פון אונזער צייט.

—***—

פילאָזאָפישער קוק אויף דער יוד. געשיכטע

(אַ קאַפּיטעל זכרונות) ● פון ד"ר ח. זשיטלאָווסקי

אויב דער גאַנצער זין פון דעם יודישען, אַזוי־[...] לעבען, איז דער גלויבען אין משיח'ן; אויב דער דאָזיגער גלויבען האָט זיך, אַ דאַנק ריין־היסטאָרישע אומשטענדען, געקאָנט האַלטען נאָר אויף דעם גלויבען אין איבערנאַטירליכע וואונדער. האָב איך געהאַט אַ רעכט צו דערוואַרטען, אַז [...] אין דער געשיכטע פון דעם פילאָזאָפישען געדאַנק ביים רעליגיעזען יודענטום וועט זיך געפינען דער ענטשיידענדער בעווייז פאַר אָט דער [...].

די קלאָרסטע און שאַרפסטע פאָרמולירונג פון אָט דעם געדאַנק האָב איך ערשט אַ סך שפּעטער געפונען ביי דעם באמת גרויסען נאַציאָנאַל־יודישען דענקער און פּאָעט, יהודה הלוי, אין „ספר הכוזרי" שרייבט ער: „אין אנו כמעלת המת. אלא כמעלת החולה הנשח, אשר נתיאשו ממנו כל הרופאים והוא מצפה את תשועתו מצד המופת ושינוי המנהג" (מיר זענען נישט אין דער לאַגע פון אַ געשטאָרבענעם, נאָר אין דער לאַגע פון אַ פּיבערנדיגען קראַנקען, פון וועמען ס'האָבען זיך אָפּגעזאָגט אַלע דאָקטוירים, און ער דערוואַרט זיין הילף פון אַ וואונדער, פון אַנ'אָפּענדערונג אין די נאַטור־געזעצען).

דאָס איז פּינקטליך וואָרט פאַר וואָרט, ווי פאַר ער האָט זיך אָפּגעקלערט די לאַגע פונם יודישען פאָלק אין דער גאַנצער גלות־צייט ביז צו דעם טריאומף פונם פרייען געדאַנק אין דעם סוף פון אכטצעהנטען יאָהרהונדערט. נאָך נישט קענענדיג הלוי'ס אויסגעצייכענטע פאָרמולירונג, האָב איך געשפּירט, אַז דער שליסעל צו דעם יודישען פילאָזאָפישען געדאַנק ליגט אין די גייסטיגע קאַמפּען, וואָס האָבען געברויזט אַרום איהם, דאַרף געזוכט ווערען אין זיין שטעלונג צו די פּראָבלעמען פון נאַטור־געזעצען און וואונדער. אויף אָט די פּראָבלעמען האָב איך קאָנצענטרירט מיין גאַנצען אויפמערק, שטודירענדיג, לייענדיג, נאָר יענעם מאַטעריאַל, וואָס האָט זיך געפונען ביי די יודישע פילאָזאָפען. אָבער אויך פון יענעם, ווי איך ווייס ביצטער, זעהר אויבערפלעכליכען מאַטעריאַל האָט זיך [...] דער אינעווייניגסטער נאַציאָנאַל־פּסיכאָלאָגישער קאָנפליקט, וואָס האָט געהערשט צווישען די אינטערעסען פון דעם יודישען יחיד, וואָס האָט, ווי יעדער מענש, געשטרעבט צו פרייהייט אין [...], און די אינטערעסען פון דעם גאַנצען יודישען פאָלק, וואָס האָט פון דעם יחיד געפאָדערט אַנ'אומ־[...]ער שטאַרקע זעלבסט־דיסציפּלין, צו געהן תמיד [...]טשפּאַנט אין דעם שולחן־ערוך וואָגען, צו טראָגען און אויסצושטעהן אַלע פאַרפאָלגונגען, צו געהן אויף מסירת נפש פאַר דעם יודישען גלויבען, דער [...], כדי צו דערהאַלטען זיך, ווי אַ פאָלק, ביז משיח [...] קומען.

עס איז געוואָרען פאַרשטענדליך, פאַרוואָס די [...] פון די משיח־בעוועגונגען פלעגען פיהרען צו מאַסען־שמד; פאַרוואָס דער אַבסאָלוט־פרייער געדאַנק האָט נישט געקאָנט האָבען קיין פּלאַץ אין דער יודישער גייסטיגער וועלט; פאַרוואָס די יודישע ראַציאָנעלע רעליגיעזע פילאָזאָפיע, וואָס האָט געשטרעבט, ווי עס איז צו פאַראייניגען דעם „שולחן־ערוך" און דעם „וואונדערגלויבען" מיט דעם פרייען פילאָזאָפישען פאָרשען, האָט געמוזט אָפּטרעטען איהר פּלאַץ פאַר דער מיסטישער קבלה — יענעם וואַרעמען ריהאַנקען־נעסט, אין וועלכען עס פלעגען אויסגעבריהט ווערען אַלץ נייע און נייע האָפנונגען אויף משיח'ן און אַלץ נייע אַרגומענטען פאַר דעם גלויבען אין וואונדער; פאַרוואָס אַ טייל פרייע גייסטער פלעגען אַריבער אין שמד און פאַרוואָס די אַקאָסמיסמוס פון די שפּינאָזאַס פון דעם זיבעצעהנטען יאָהרהונדערט האָבען געמוזט אַריינגעוואָרפען ווערען אין חרם, אַרויסגעשטויסען ווערען פון דעם יודישען פאָלק: זייער פרייען געדאַנק האָט מען שוין נישט געקאָנט מטושטש מאַכען מיט די רעליגיעזע־פילאָזאָפישע פשטל'עך, אָדער פאַר'שיכור'ן מיט דער קאַבאַליסטישער מיסטיק.

די גאַנצע גלות־געשיכטע ביז צום סוף פון דעם אכצעהנטען יאָהרהונדערט רוהט אויף אַ „היסטאָרישער אידעען־פאַרבינדונג" (איך האָב נאָך דעמאָלט אָט דעם אויסדרוק נישט געהאַט), אַז די יודישע נאַציאָנאַלע עקזיסטענץ איז מעגליך נאָר אין דער ספערע פון אַ רעליגיעזען וואונדער־גלויבען און אַז מיט דעם פאַלען פון יענעם גלויבען, מוזען אויך אָפּגעלעבענט ווערען די יודישע נאַציאָנאַלע עקזיסטענץ און אַלע האָפנונגען אויף דער בעפרייאונג פון דעם יודישען פאָלק, ווי אַ פאָלק.

אָט דער פאַל, דער באַנקראָט פון דעם וואונדער־גלויבען, טרעט טאַקע אַריין ביי דער יודישער מערב־אייראָפּעאישער אינטעליגענציע אין דעם סוף פון דעם אכצעהנטען יאָהרהונדערט און עס ווערט תיכף געבוירען אַ נייע עפּאָכע אין דעם יודישען לעבען — די עפּאָכע פון דער אַסימילאַציע, אין וועלכער מען זאָגט זיך אָפּ פון דער יודישער נאַציאָנאַלער עקזיסטענץ אין פון דער נאַציאָנאַלער בעפרייאונג, כדי דער יודישער יחיד זאָל זיך קאָנען פריי אויסלעבען אין דער מאָדערנער פּראָגרעסיווער וועלט.

פאַר די גרויסע מאַסען הערשט אָבער נאָך די ערשטע העלפט פון דער היסטאָרישער אידעען־פאַרבינדונג: דער גלויבען אין דעם נאַציאָנאַלען ווידער־אויפלעב, אין משיח'ן און אין וואונדער. די אַלטע רעליגיעזע יודישקייט האָט אַזוי אַרום טעפּוגען איהר היסטאָרישע בערעכטיגונג פאַר דעם גאַנצען עבר פון אונזער געשיכטע, פאַרלירענדיג דערביי איהר בערעכטיגונג פאַר אונזער צייט.

ווי שטאַרק אָבער עס איז די מאַכט פון אָט דער היסטאָרישער אידעען־פאַרבינדונג אויך אין אונזער צייט, האָב איך געזעהן אין דעם פאַקט, וואָס די פריידענקענדיגע יודישע אינטעליגענציע אין רוסלאַנד וואַרפט זיך אין די אָרעמס פון דער אַסימילאַציע, בעת די נאַציאָנאַל־געשטימטע „פּאַלעסטינאָפילען" (חובבי ציון) פאַלען אונטער אַלץ מעהר און מעהר אונטער דער ווירקונג פון דער רעאַקציאָנערער פרום יודישער וועלט.

וואָס איז אָבער געווען די טרייבענדיגע קראַפט, וואָס האָט אונז אַרויפגעפיהרט אויף דעם וועג פון קאַמף פאַר דער אייגענער נאַציאָנאַלער עקזיסטענץ? דאָס איז געווען נישט נאָר דער פּשוט'ער ווילען צו אַ נאַציאָנאַלען זיין גלאַט אין דער וועלט אַריין. דאָס איז געווען אַ בעוואוסטזיין, אַז דאָס יודישע פאָלק האָט די מיסיע צו פאַרווירקליכען די סאָציאַל־עטישע אידעאַלען פון די נביאים. צוליב אָט די אידעאַלען האָבען די פריהערדיגע גייסטער פון דעם פאָלק אויסגעפּלאַכטען די שטאַלענע נעץ פון די דינים און מנהגים לויט דעם „שולחן־ערוך". איז — וואו האַלט דאָס איצט מיט דעם בעוואוסטזיין פון יענע אידעאַלען?

עס מוז קאָנסטאַטירט ווערען, אַז זיי זענען אין גאַנצען פאַרשוואונדען פון דעם עפענטליכען בעוואוסטזיין. דאָס פאָלק, וואָס האָט די נביאים'שע בליקען ענטוויקעלט אין די אַרבייטערישע אידעאַלען פון די איסים, איז, אַ דאַנק די עקאָנאָמישע אומשטענדען, פאַרוואַנדעלט געוואָרען אין אַ כאַראַקטעריסטיש לעבענדיגען האַנדעלס־פאָלק, און דער „שולחן־ערוך" איז פון אַ מיטעל צו אַ צוועק פאַרוואַנדעלט געוואָרען, לויט אַ בעקאַנטען פּסיכאָלאָגישען געזעץ, אין אַ זעלבסטשטענדיגען ציל.

איז — וואָס זאָל איצטער זיין? איצטער מוזען מיר איינזעהן די איינזייטיגקייט און פאַלשקייט פון ביידע היפּוכים: סיי פון דעם פרום־רעליגיעזען פאַריאָד, סיי פון דעם אַסימילאַטאָריש־פּראָגרעסיווען. דער פאַקט איז, אַז מיר האָבען זיך דערהאַלטען ווי אַ פאָלק. אונזער עקזיסטענץ ווי אַ פאָלק איז אַ נישט־אָפּצופרעגענדיגע רעאַליטעט. דער פאַקט איז אויך, אַז מיר מוזען, ווי אַלע אַנדערע פעלקער, אַרויף אויף דעם וועג פון אַנ'אַבסאָלוט־פרייער פּראָגרעסיווער ענטוויקלונג, נישט אויפגעבענדיג די אייגענע נאַציאָנאַלע עקזיסטענץ. אָבער דאָס איז מעגליך נאָר דאַן, ווען מיר וועלען אויפהערען צו זיין אַ האַנדעלס־פאָלק און זיך איבערבויען ווי אַנ'אַרבייטאַריש פאָלק אין רוסלאַנד גופא, אַ זאַך, וואָס קאָן דורכגעפיהרט ווערען, ווי איך האָב דעמאָלט געגלויבט, נאָר מיט דעם טריאומף פון דעם סאָציאַליזם, ווייל די סאָציאַליסטישע געזעלשאַפט וועט מאַכען אַ סוף צו אַלע נישט־אַרבייטאַרישע בעשעפטיגונגען. פאַר אָט דער צוקונפט דאַרף מען צוגרייטען אונזער יודיש פאָלק, נישט נאָר אין דעם נאָמען פון זיין פּראָגרעסיווער נאַציאָנאַלער עקזיסטענץ נאָר אויך אין דעם נאָמען פון דעם אינעווייניגסטען זין פון זיין עקזיסטענץ; אין דעם נאָמען פון דער משיח־צייט, פון דער „מלכות שמים", לויט די סאָציאַל־עטישע אידעאַלען פון די נביאים און די איסים, אָט די אויפגאַבע דאַרף נעהמען אויף זיך די יודישע סאָציאַליסטישע אינטעליגענציע.

ס'איז אמת, אַז זי, די יודישע סאָציאַליסטישע אינטעליגענציע, איז פיינדליך צו דעם גאַנצען יודישען עבר. אָבער דאָס איז דערפאַר, ווייל ביז אַהער האָט מען געהאַט אַ גאַנץ פאַלשען בליק אויף אונזער געשיכטע און איהר אינעווייניגסטען זין, ווייל די יודישע היסטאָריקער פון דעם פּראָגרעסיוו־אַסימילאַטאָרישען און אין דערזעלבער צייט בורזשואַזען פעריאָד זענען נישט געווען ביכולת דורכצודרינגען מיט זייער פאָרשונג ביז צו איהר אמת'ען תוך.

ס'איז אויך אמת, אַז די איצטיגע סאָציאַליסטישע וועלט בכלל און די יודישע בפרט איז פּרינציפּיעל פיינדליך צו די פּראָבלעמען פון אַ נאַציאָנאַלער ווידערגעבורט. מען קוקט אויף יעדען נאַציאָנאַליזם, ווי אויף אַ רעאַקציאָנערער דערשיינונג. דער מענשליכער פּראָגרעס, גלויבט מען, פאָדערט די צונויפגיסונג פון אַלע פעלקער אין איין אינטערנאַציאָנאַלע מענשהייט און פיהרט דערצו.

אָבער — איז אָט די שטעלונג פון דעם פּראָגרעסיווען געדאַנק צום ענין „נאַציאָנאַליטעט" אַ ריכטיגע? פון דעם ביסעל, וואָס איך האָב גענאַשט אין מיינע „נאַציאָנאַלאָגישע" שטודיען, האָב איך שוין געהאַט די איבערצייגונג, אַז אָט די שטעלונג איז דורכאויס פאַלש. איך האָב נאָך נישט געהאַט קיין קלאָרע אַהנונג, אַז קאַרל מאַרקס די הויפּט־זייל פון דעם סאָציאַליסטישען בנין, האָט גאַנץ אַנדערש פאַרשטאַנען זיין אינטערנאַציאָנאַליזם. אויך איהם האָב איך חושד געווען, אַז פאַר איהם איז אינטערנאַציאָנאַליזם דיזעלבע זאַך, וואָס קאָסמאָפּאָליטיזם. אָבער איך האָב שוין דעמאָלט געשפּירט, אַז לויט דעם אינעווייניגסטען תוך פון דעם ענין, מיינט אינטערנאַציאָנאַליזם — פעלקער־פאַרברידערונג, אָבער בשום אופן נישט פעלקער־פאַרשווינדונג, פעלקער־צונויפגוס. אין דער זעלביגער צייט האָב איך שוין אויך פאַרשטאַנען, וואָס פאַר אַ קאָלאָסאַלע אַרבייט עס שטעהט נאָך פאַר פאַר מיר אין דעם שטודיום פון דער נאַציאָנאַליטעטען־פּראַגע, ביז איך וועל קאָנען בעגרינדען אויף אַנ'ערנסטען וויסענשאַפטליכען אופן די ריכטיגקייט פון מיין בליק.

—***—

געשיכטע פון יודען אין לאדז

דער פערמעגענס־שטאנד פון לאדזער יודען

פון ד״ר פ. פרידמאן

(נאכדרוק פערבאטען)

דאס אלגעמיינע בילד פון דער פערמעגענס־סטרוקטור פון דער גאנצער יודישער פראפעסיאנעל־טעטיגער בעפעלקערונג אין לאדז שטעלט זיך פאר בזה האופן:

אין 1830 האבען אלע קהלה־שטייער צאהלער סיי פון דער גרופע ,,האנדעל און מעקלעריי״, סיי פון דער גרופע ,,פיזישע ארבייטער״, אויסגעמאכט 98 מאן, וועלכע האבען געהערט צו פאלגענדיגע שטייער קאטעגאריעס: 3 — 3,1 פראצ. צו דער ערשטער קאטעגאריע, 6 — 6,1 פראצענט צו דער צווייטער קאטעגאריע, 8 — 8'2 פראצענט צו דער דריטער קאטעגאריע, 17 — 17,3 פראצענט צו דער פערטער קאטעגאריע. 29 — 29,6 פראצענט, צו דער פינפטער קאטעגאריע און 35 — 35,7 פראצענט צו דער זעקסטער שטייער־קאטעגאריע.

אין 1838 האבען אלע קהלה־שטייער צאהלער בעטראפען 160 מאן, וועלכע זענען געטיילט געווארען אין פאלגענדיגע קאטעגאריעס: 3 — 1.9 פראצענט, צו דער ערשטער קאטעגאריע, 5 — 3,1 פראצענט צו דער דריטער קאטעגאריע, 21 — 13,1 פראצענט צו דער פערטער קאטעגאריע, 34 — 21,3 פראצענט צו דער פינפטער קאטעגאריע און 79 — 49.4 פראצענט צו דער זעקסטער קאטעגאריע,

אין 1850 האבען אלע קהלה שטייער צאהלער בעטראפען 367 מאן. זיי זענען געטיילט געווארען אין פאלגענדיגע קלאסען: 5 — 1.9 פראצענט, אין דער ערשטער קלאס, 20 — 5.4 פראצענט אין דער צווייטער קלאס 65 — 17.7 פראצענט, אין דער דריטער קלאס, 90 — 24,6 פראצענט, אין דער פירטער קלאס 38 — 10.4 פראצענט, אין דער פינפטער קלאס און 149 — 40.6 פראצענט, אין דער זעקסטער קלאס.

אין 1855 האבען אלע קהלה־שטייער צאהלער בעטראפען 589 מאן. די דאזיגע צאהלער זענען קלאסיפיצירט געווארען: 23 — 3,9 פראצענט צו דער ערשטער מחנה, 34 — 5,8 פראצענט צו דער צווייטער קאטעגאריע, 113 — 19,2 פראצענט צו דער דריטער מחנה, 72 — 12,2 פראצענט צו דער פירטער מחנה, און 347 — 58.9 פראצענט, צו דער פינפטער מחנה.

אין 1861 האבען אלע קהלה־שטייער צאהלער בעטראפען 803 מאן, וועלכע האבען זיך גרופירט ארום פאלגענדיגע 5 קאטעגאריעס, דהיינו: אין דער ערשטער 17 מאן — 2,1 פראצענט, אין דער צווייטער, 51 מאן — 6,3 פראצענט, אין דער דריטער 173 מאן, — 21,5 פראצענט, אין דער פירטער 302 מאן — 37 ,6 פראצענט און אין דער פינפטער 260 מאן — 32.5 פראצענט.

ווי מיר זעהען אלזא, האט די יודישע געזעלשאפט אין לאדז מיט זיך פארגעשטעלט אזא מין פיראמידע אין, וועלכער דער ערשטער שיכט (ערשטע שטייער־מחנה) האט אויסגעמאכט פון 1.3 ביז 3.9 פראצענט און אין דורכשניט — 3 פראצענט. דער צווייטער שיכט, האט אויסגעמאכט פון 3,1 ביז 6,3 פראצענט און אין דורכשניט — 5,3 פראצענט. דער דריטער שיכט האט אויסגעמאכט פון 8,1 ביז 21,5 פראצענט און אין דורכשניט — 15,6 פראצענט. דער פירטער שיכט האט אויסגעמאכט פון 13,1 ביז 37.6 פראצענט און אין דורכשניט — 20.2 פראצענט. דער פינפטער שיכט האט אויסגעמאכט פון 10.4 ביז 29.4 פראצענט און אין דורכשניט —20,3 פראצענט. דער זעקסטער שיכט האט אויסגעמאכט פון 35,5 ביז 49.4 פראצענט און אין דורכשניט — 41.7 פראצענט.

אין די יאהרען 1855 און 1881 אין וועלכע די קהלה־שטייער צאהלער זענען נישט געטיילט געווארען אין זעקס נאר אין פינף קלאסען, האט די פינפטע שטייער־קלאס אויסגעמאכט אין דורכשניט 45 פראצענט.

די פעסטשטעלונג אלזא, אז דער כלל יודישע בעפעלקערונג אין לאדז איז געווען א פערמעגליכער, וואלט נאכדעם, ווי מיר האבען זיך בעקענט מיט די אויבערשטע מאטעריאלען, געווען א גרונדלאזע, נעבען דעם רייכען שיכט, וועלכער האט אויסגעמאכט סוים 8 פראצענט פון דער פראפעסיאנעל־טעטיגער לאדזער בעפעלקערונג, האט עקזיסטירט א פערמעגליכער שיכט, וואס האט בעטראפען ארום 20 פראצענט און, לסוף אן ארימע מאסע וואס האט געציילט ארום 60 פראצענט פון דער גאנצער לאדזער פראפעסיאנעל־טעטיגער בעפעלקערונג.

די רשימות פונם קהלה־שטייער וואס רעכענען אויך אוים די פאמיליע־גלידער (עטליכע רשימות בעגנינען זיך אפילו נים בלויז מיט דער סומארישער צאהל פאמיליע־גלידער, נאר רעכענען אויך אוים זייערע נעמען), דערלויבען אונז אויך אריינצודרינגען אין די משפחה־פערהעלטנישען, אין צוזאמענהאנג מיט דער ווירטשאפטליכער און געזעלשאפטליכער סטרוקטור, לוים די קהלה־שטייער רשימות פון 1855, קומט אין דעם סאמע אויך יעדען פראפעסיאנעל־טעטיגען יוד 4.3 קעפ פון דער פאסיווער בעפעלקערונג, וואס עס שטימט כמעט פולשטענדיג מיט דעם רעזולטאט פון דער מאגיסטראט סטאטיסטיק אין 1861־טען יאהר.

אויב וועלען מיר אנאליזירען די פאמיליע־פערהעלטנישען פון די בעזונדערע געזעלשאפטליכע גרופעס אין 1855, וועלען מיר זיכער בעמערקען) נישט קיין איבריג גרויסען אפנייג פון דער דורכשניטליכער נארם ביי די פערטיותדיגע גרופעס, די ערשטע קלאס קהלה־שטייער צאהלער, האט אויף יעדען פראפעסיאנעל־טעטיגען יוד געציילט 5,1 קאפ, די צווייטע קלאס — 3,7 קאפ, די דריטע קלאס — 4,6 קאפ די פערטע קלאס — 4.4 קאפ, און די פינפטע קלאס — 4.1 קאפ.

און דער רזולטאט, אלזא — די רייכסטע, ערשטע קלאס, איז מיט 25 פראצענט שטארקער בעלאסטעט מיט דער משפחה, פון דער ארימסטער, פינפטער קלאס. דעם גינסטיגסטען פראפארץ צווישען דעם פראפעסיאנעל־טעטיגען און פראפעסיאנעל־ פאסיווען עלעמענט, ווייזט אן די צווייטע שטייער־קלאס.

די משפחה־לאסט, אויב וועלען מיר איהר אויסשטעלען לויט פראפעסיאנעלע גרופעס, וועט זי אונז געבען פאלגענדיג בילד: אין דער גרופע ,,האנדעל און מעקלעריי״ קומט אויס אויף יעדען פראפעסיאנעל־טעטיגען יחיד 4,3 קעפ, אין דער גרופע ,,פיזישע ארבייטער״ — 4.4 קעפ און אין אנדערע פראפעסיעס (בפרט פרייע פראפעסיעס) 4.3 קעפ.

אויסער דער גרופע ,,שכורי־יום״ וואו דער פאסיווער עלעמענט געפינט זיך אין א נידעריגערען פערהעלטניש פון דעם דורכשניטליכען נארם, בעווייזען די אלע אנדערע גרופעס א נארמאלע בעלאסטונג.

צו בעצייכענען דעם פערמעגענס־שטאנד פון די לאדזער יודען איז אן׳אויסערגעוועהנליך שווערער ענין. די מקורים פון וועלכע מיר קענען שעפען ידיעות פאר דעם ציל, זענען נישט קיין גענוג גרויסע און נישט קיין גענוג זיכערע פאר א דירעקטען מאטעריאל פאר דער שאצונג פון פערמעגענס־שטאנד פון די לאדזער יודען, קען מען בעטראכטען פערשידענע אמטליכע ידיעות, שאצונגען וואס זענען געמאכט [...] וואהרען דורך בעאמטע, זאך־קענער, אדער דורך [...] שול־אויפזעהערשאפט ביי פערשידענע געלעגענ[...] טען, למשל ביי ירושה־ענינים, ביי א גרויסע[...] וועסטער אר״ג, לסוף איינעגע אויסזאגונגען [...] וועגען בעליגט געווארען ביי אזעלכע געלעגענ[...] טען, ווי למשל, בעת׳ן דערלאנגען א בקשה [...] דערלויבעניש צו וואוינען אין עקסטער־ריווי[...] בקשה אום א אדמיניסטראטיוועון קאנסענס [...] האנדעלס, אדער אינדוסטריעלע אונטערנעמ[...] אר״ג. אלס אומדירעקטער מאטעריאל ווידער [...] אונז דינען: ידיעות, וועגען האנדעלס־אומזאץ[...] נען ארענדע און אנדערע געשעפטען פון [...] יודען פון שטייערען, פון צאל־אפצאהלונגען [...] ריינעפיהרטער סחורה, ידיעות וועגען אומפ[...] כען פערמעג, וועגען אידוסטריע־אינוועסטיצי[...] וועגען דעם פראדוקציע־ווערט פון אינדוס[...] אונטערנעהמונגען. אבער די אלע מאטעריאלען[...] מיר האבען שוין אנגעוויזען — שוואנקען[...] בנוגע זייער אמת׳דיגקייט, צוליב דעם וואס [...] רים און אינדוסטריעלער, האבען צוליב פער[...] סיבות, אויסגעמיטען אנצוגעבען די אמתע [...] זייערע פערהעלטנישען, אדער פון זייער פערמ[...] שטאנד. אבגעזעהן דערפון, אלזא אלס גרונד, און [...] גענויאיגקייט — ווי עס ווילען האבען עטלי[...] שער — דערגייט ביז 20—30 פראצענט פון [...] גענגעבענער סומע, קען מען זיך פילוויינ[...] א בולט ביילד פון דעם פערמעגענס־שטאנד פון [...] זער יודען.

אין דער לאדזער פאר־אינדוסטריע צייט [...] דעם פערמעגענס־שטאנד אפילו פון דער [...] ליכסטע יודען בעצייכענען אלס זעהר בעשיידענ[...] הויפיגשע קרעטשמע, וואס איז געהאלטען [...] פון א יוד אין ארענדע און וואס איז געווי[...] צום מערסטען גאנגבארע געשעפט אין דער [...] האט, אין 1793, געמאכט אנ׳אומזאץ פון 1820 [...] דען. אין 1821 זענען די רייכסטע יודען פון [...] געווען 3 שענקערס: מענדעל ארבאך, וועלכנ[...] פערמאגט 6 טויזענד גילדען, לוי בראנאווס[...] מיט אזא 6־טויזענד גילדענדיגען פערמעג, און [...] בערנער, וואס האט פערמאגט 3 טויזענד גילד[...] טרעטע קויף און פערקויפס־טראנזאקציעס [...] נען צו יענער צייט אדורכגעפיהרט געווא[...] לאדזער יודען האבען נישט איבערגעשטיג[...] פון 2200 גילדען.

אויף דער גרעניץ...

צרות צוליב דער דעוויזען־שפערע

פון י. אבערזשאנעק

ווי איהר ווייסט בין איך שוין אנ׳אלטער פאהרער. יעדעס יאר פאהר איך אין באד אריין. אמאליגע יאהרען בין איך געפאהרען קיין דייטשלאנד. איצט האב איך מורא צו געבען מיין מאגען א דייטש אין דער האנד אריין. פאהר איך קיין טשעכיען. קיין קארלסבאד, הייסט עס. יעדען זומער פאק איך איין מיין מאגען, פיהר איהם אוועק קיין קארלסבאד, שווענקט מען איהם ארויף, מ׳וואשט איהם אוים, מ׳מאנגעלט איהם אויס. מ׳פרעסט איהם אויס, ברענג איך איהם אהיים איז ער שוין נישט דער אייגענער מאגען. ער צינדט זיך נישט אן ביי א ליאדע נארישקייט. קאכט זיך נישט און מאכט נישט זיינע משוגענע קינצען. זיצט זיך הוטיג, אנשטענדיג — כ׳ווייס, אז איך האב א מאגען, נישט קיין קאליקע!

הייאהר האב איך בעקומען א שותף צו קארלסבאר. מיין יודענ׳ס האט גענומען האנדלען מיט שטיינער און זאמר, האט דער דאקטאר געזאגט, אז מיט דעם ביסעל סחורה דארף מען פאהרען קיין קארלסבאר.

נו, מילא, האבען מיר זיך ביידע געמאכט אויסלענדישע פעסער איך האב מיך אריינגעווארפען אין א קורצע ,,אובראניע״ מיט א שטייפען בעכער אויפן קאפ, אנגעטון א שטייפען קראגען מיט א שניפס. פערקעמט די בארד, מיט צוויי שפיצען. ווי פראנץ יאזעף להבדיל — א גאנצער דאטש מיט׳ן קנאק...

מיין יודענע האט זיך געמאכט דריי טיץ קליידער מאנטלען, לעטשלעך, זאקען, היטען, א חוץ זייערע אונטערוועש און אנדערע שמאכנעס.

פאר שבועות האבען מיר זיך געגרייט אין וועג אריין. איך מיט מיין מאגען און מיין יודענע מיט איהר זאמד און שטיינער. ווער האט דאס געזאלט וויסען אז איצט איז דא א מעשה מיט דעוויזען, מיט א שפערע. וואס מ׳מעג ארויספיהרען און וואס מ׳טאר נישט ארויספיהרען, ווען האט דאס געקאנט איינפאלען אז איך וועל האבען אזעלכע צרות אויף דער גרעניץ, ווער האט דאס געקענט איינפאלען, וועמען?

מיר קומען אויף דער גרעניץ, זאפראשעט מען אונז, מיך און מיין יודענע, אריין אין חדר־מיוחד.

פרעגט איך דעם ארון בפקרך:

— פאניע לעבען, וואס פיהרט איהר אונז אריין אין קאבינעט? איהר מיינט אז מיר זענען פרעמדע?.. מיר קענען זיין צווישען מענשען... מיר זענען נישט קיין פרעמדע, מיר זענען מאן און ווייב. צו וואס לאזט איהר אונז אויף יחיד?..

— רעוויזיע! — האט יענער געענטפערט.

— רעוויזיע? ס׳ערשטע מאל זייט איך פאהר מיט מיין מאגען, האט מען מיך נאך נישט רעווידירט, מ׳פרעגט מיך נאר:

— ,,צא פאן מא״? ענטפער איך:

— ,,זשאלאנדעק״, הייסט מיך יענער נעהמען די וואליזקע און אריאזור!.. אזוי איז עס געווען יאהרין, יאהר־אוים, נא וואס איז עפעס היינט אנדערש ווי אלע מאל? וואס פאר א רעוויזיעס אין מיטען דערינען?

נאר פערפאלען, רעוויזיע איז רעוויזיע. און וואס האב איך דען מורא. מיין מאיאנטעק וועט מען דאך מיר נישט צונעהמען. איך שטעה און ווארט אויף מיין ריזה. ענדלעך רופט מען אונז ביידע אריין אין א צווייטען צימער, פרעגט ער מיך:

— ,,צא פאן מא?״

— ,,קראם זשאלאנדקאווי״ — א מאגען־קראם.

— ,,קראם? צא נא זא קראם? ניעך פאן פאקאזשי״...

— הע.. הע.... וואס הייסט? ,,צא זגאנשי״ ווייזען?... ,,פאקאזאטש?״ ווי אזוי? ,,יאק טא מאזשנא?״... ,,צא מאם פאקאזאטש״?

— ,,נא טען קראם!״

— ,,ע׳, פאן שע וויצקאיע״ — איהר וויצעלט זיך פאניע קאמענדאנטשע.

ווען איך זאל אייך געבען מיין קראם, וואלט איהר אנדערש אויסגעזעהען.

קוקט ער מיך אן און פרעגט מיך:

— ,,צא יעשטשע פאן מא״?

—,,טאק, מאם יעשטשע צרות נא לאקטשי״ — האב איך געענטפערט.

— ,,צא? לאקטשאווי טאוואר? פראשען פאקאזאבש!״

— ,,הע... ז׳נוב נא סאמא בויקא״ — ווידער די אייגענע מעשה, ,,טא... טא... ניע מאזשנא פאקאזאטש!...״

—,,יאק טא ניע מאזשנא?״ — האט זיך יענער צעבייזערט— ,,וו׳טעי כווילי פאן מא פאקאזאטש״!

געב איך איהם צו פערשטעהען אז די ,,לאקטשאווע סחורה״ האט מען איינגעווייקט. אז די ,,סחורה״, קאן מען נישט אוועקגעבען, כ׳האב איהם געגעבען צו פערשטעהען אז די דאזיגע ,,לאקטשאווע סחורה״, מיינע און יענעם ,,קראם״ וואלט איך איהם שוין אורעקגעגעבען, אז איך שרייב עם אפ רעיעסטאליש יעדען איינציגען עטרעט. איך האב גערעדט, געגעבען איהם צו פערשטעהן, און יענער, נישט קיין איבערגעשפיצטער. האט געצויגען מיט די פליצעס. ער האט געשריגען: ,,לאקטשאווי טאוואר״, ,,קראם״, און איך האב איהם געוויזען בויך:

— ,,א, טו וושיסטקא מאם... טו, וו׳בושיכו, פראשען פאנא״...

אז ער האט זיך שוין געהאט מיט מיר אפגעפערטיגט האט ער זיך גענומען צו מיין יודענע:

— ,,צא פאני מא?״

— ,,ניץ, פראשען פאנא״.

— ,,יאק נא ניץ? צאש פאני מא?״

— ,,צא יא מאם? אויף אלע משומדים געזאגט צא יא מאם!...״

— ,,וואלוטע פאני מא?״

— שלמה מענדעל, וואס פרעגט ער?

— ער פרעגט צי די האסט א חוץ דעם זאמד נאך א טרענק?

— ,,אהא, מאק... מאק... מאם״. — האט מיין יודענע געענטפערט.

— וויעלע פאני מא?

איז מיין יודענע געבליבען שטעהן א צעטומלטע, וואס הייסט ,,וויעלע״? פון וואנען זאל זי וויסען וויפיל שטיינער זי האט? האב איך געענטפערט:

— ,,נא שיען דאוויעמי וו׳קארלסבארזשיע״. ,,יאק פאן בוג דא״... אז מ׳וועט זיי ארויסנעמען, וועט מען וויסען ,,וויעלע אנא איך מיאלא״.

שטעהט ער ווייטער און קוקט מיך אן. קוקט מיך אן און קוקט אן מיין פלוניתטע, זעה איך, אז ער וויל זאגען, נאר ער איז נישט ״שמיאלע״ צו פרעגען. איז מיר געווען א גרוים רחמנות אויף איהם. האב איך איהם ארויסגעהאלפען:

— ,,מא פאן יעשטשע פיטאניע, ניעך שיען פאן ניע ווסטידזשי״ — מיר זענען אייגענע מענשען.

— ,,מאק״ — האט יענער געזאגט: — ,,יא ני יעשטשע מאטשע? פרעבחא, זלאטא?״

— ,,מאק, יא מאם״ — האט מיין יודענע געענטפערט.

— ,,א, טו, פראשען פאנא״ — האט זי געעפענט דאס מויל און געוויזען דריי גאלדענע קאראנעס.

— אהא... זלאנא... איז יענער געווארען פרעהליך, ס׳פנים האט ביי איהם גענומען ליכטען. איך האב געפיהלט אז מיין יודענע האט דא פערקאכט א קאשע. געשוהן האב איך עס פון זיין מינע [...] כער ער האט זיך אוועקגעזעצט שרייבען א [...] סאל, נאכן שרייבען זאגט ער:

— ,,וושיסטי נאק ראפיאן״, פאר די [...] און פונטען קויפען זיי גאלדענע ציין, און [...] ארוים פון פוילען קיין אויסלאנד... דאס [...] נישט געלונגען! איהר קענט פאהרען, אבער [...] דענע ציין מוזט איהר דא לאזען!..

— ,,יאק טא?... פשעשעשעש נא יעסט [...] בויקא״ — דאס איז דאך די אייגענע מעשה מיט יענע ,,לאקטשאווע סחורה״, און מיט ,,קראם״ ,,צא מאם וו׳בושיכו״! דאס איז [...] דאך מיט די ציין — זיי זענען דאך צוזאמען [...] ציין! איהר מיינט מאקען, אז דאס איז פיאווע גאלד? דאס איז דאך טראמפייטען גאלד, [...] אלטע רוסישע וואיסקאווע טראמפייט...

איז ער ווידער געבליבען שטעהן, געקוקט [...] מיר און אויף מיין יודענע. און נאך א ישוב [...] פרעגט ער מיין יודענע:

— ,,מאזשע פאני יעשטשע צאש מא? [...] טי? דראגע קאמיעניע?״

— ,,מאק... מאק... מאם. יעשטשע יאק מיעניע״ — האט מיין יודענע געענטפערט.

— ,,נא פראשען, ניעך פאני פאקאזשע״.

— ,,פאקאזאטש?״ הלוואי וואלט איך [...] קענט ,,פאקאזשען״, וואלט איך נישט געראיזען קיין קארלסבאד.

מיין יודענע זעהענדיג אז ער האט [...] איהרע שטיינער, איז זי געווארען צו איהם [...] און איהם אין איין וועג דערציילט:

— ,,וויע פאן, יא מאם פיאסעק [...]״

— ,,אהא... פיאסעק. נא בעזש קאמפ[...] דיניקאוווסקי מאכט פון זאמד — גאלד. [...] איהר ארוים דאס זאמד — גאלד פיהרט א [...] פון פוילען?

האב איך איהם ווייטער געגעבען צו פער[...]

— ,,טא יעסט נא סאמא בויקא״ — [...] דאך די אייגענע מעשה וואס מיט יענעם [...] טען־גאלד און מויל וואס מיט יענע שטיינ[...] מ׳קאן זיי נישט ,,פאקאזשען״ און מיט יע[...] משאווע סחורה״ אין בויך, און מיט דעם [...] וואס מ׳זעהט זי נישט.

נאך מיין ערקלערונג האט ער ערשט [...] וואס פאר א ,,מאיאנטעק״ מיר פיהרען א[...] מיר האבען בעקומען די ערלויבניש צו פא[...] מיט מאגען, מיין יודענעס מויל גאלד, מיט [...] שטיינער, מיט די ,,לאקטשאווע סחורה״ א[...] רע ,,לוקסוסאווע ארטיקלען״...

…וט און שלעכט

(אזא מין אראַבעסקע)

פון משה בראַדערזאָן

(לאָמיר אָננעהמען אז די מעשה קומט פאָר אין …מדבר, וואו ס'איז דאָ א טך אָרט פאר תפילה …חכמה, און וואו די דורכזיכטיגע לופט שפיגעלט …זיך אָפּ שטילקייט און אייביגקייט.

…גייען אין אָט דעם מדבר דריי פרויען און זענען …צו אלאַה)

אלטע דריי:
…איי, אַלאַה, אַלאַה, גרויסער אַלאַה —
אַלטע פרוי:
…איי, טעכטערלעך האָב איך דאָך צוויי!
אלטע דריי:
…איי, אַלאַה, אַלאַה, גרויסער אַלאַה —
אַלטע פרוי:
…פאר דיר אויף די קניהען איך שטיי!
אלטע דריי:
…איי, אַלאַה, אַלאַה, גרויסער אַלאַה —
אַלטע פרוי:
…א מאַן דאַרף איך האָבען פאר זיי!
אלטע דריי:
…איי, אַלאַה, אַלאַה, גרויסער אַלאַה —
אַלטע פרוי:
…איי, תמיד ביזטו דאָך גערעכט!
אלטע דריי:
…איי, אַלאַה, אַלאַה, גרויסער אַלאַה —
אַלטע פרוי:
…מיר שלאָפען נישט גאַנצענע נעכט!
אלטע דריי:
…איי, אַלאַה, אַלאַה, גרויסער אַלאַה —
אַלטע פרוי:
…איי, זאָג אונז, וואָס גוט איז, וואָס שלעכט?!

שטים אין דער מדבר:
וואַרט אַקאָרשט אַ ווײַלע,
וועל איך דיר פאַרענטפערען די שאַלה!
וואַרט אַ ווײַלע, קנעכטין,
קריגסטו באַלד די תשובה די גערעכטע!
קעהר זיך אום נאָר אין געצעלט,
ס'זאָל דער וועג נישט זיין פאַרשטעלט!

(גייען די פרויען אריין אין געצעלט און גלייכ־צייטיג קומען אָן פון ביידע זייטען צוויי אלטע אראַבער מיט זייערע צוויי זיהן).

ביידע אַלטע אַראַבער:
(צערעמאָניאַל)
אוי, סאַליאַם אַלייקעם,
אַלייקעם וו'אַל-בענייקעם,
שוין לאַנג זיך נישט געזעהן!
אַוודאי די גאַנצע,
די גאַנצע יאָהרען צוואַנציג!
איז וואָס זשע איז געשעהן?

ערשטער אַראַבער:
איז וואָס זשע מאַכסטו, אַדעראַבאַ?
איז וואָס זשע מאַכסטו, אַבו-באַבו?

צווייטער אראבער:
נישט גוט, נישט גוט,אוי, פאר דער צייט,
א יז נישט געגאַנגען כשורה, גלאַט,
איך בין געווען אַזוי פערשייט,
אז חתונה איך האָב געהאַט..

ערשטער אַראַבער:
איז דאָך טאַקע גוט!

צווייטער אראבער:
נישט גוט, נישט גוט — עס איז נישט רעכט,
עס איז געווען א בייזער שפּאַס:
מיין ווייב צו מיר געווען איז שלעכט.
אַ כפל-שמונה־דיע מרשעת...

ערשטער אַראַבער:
איז דאָך טאַקע שלעכט!

צווייטער אראבער:
נישט שלעכט, נישט שלעכט, נישט שלעכט אזוי,
ווייל מיר, איהר כשר-פרומען מאַן
געגעבען האָט די בייזע פרוי
א סטאַדע שאָף!... א סך נדן!

ערשטער אַראַבער:
איז דאָך טאַקע גוט!
(ביני לביני גוביענען זיך די צוויי בחורימלעך אריין אין געצעלט)

צווייטער אראבער:
נישט גוט! נישט גוט — הער אויס דעם סוף!
טו צו דיין אויער צו דער ענד:
מיין גאַנץ נדן — די סטאַדע שאָף
געוואָרען איז אין בראַנד פערברענט...

ערשטער אַראַבער:
איז דאָך טאַקע שלעכט!..

צווייטער אראבער:
וואָס שלעכט, ווען שלעכט? ווער זאָגט, אז שלעכט?!?
אַלאַה איז גרעסער נאָך פון גרויס:
די ווייב און שוויגער פון זיין קנעכט
ער האָט פערברענט מיר אין דעם הויז...

ביידע יונגע אראַבער:
(קומען ארויס פון געצעלט מיט די מיידלעך גע־אָרעמט, און מיט די מיידלעכט מאמען)
איז דאָך ווידער גוט!..

ביידע אַלטע אַראַבער:
וואָס איז ווידער?
וואָס-אי, וואָס איז ווידער?!
אַ נייע-נייע נײַס!
אַ נייע-נייע נײַס!

ס'יונגוואַרג:
זעמיר אַלע
געוואָרען חתן-כלה —
אָט האָט איהר א בעוויז!
אָט האָט איהר א בעוויז!
(קושען זיך. אלטע פרוי שטעלט זיך ווידער אויף די קני, אלע טוען איהר נאָך).

אַלע:
אוי, אַלאַה, אַלאַה! גרויסער אַלאַה!
אַלטע פרוי:
אוי, כ'ווייס שוין, וואָס גוט און וואָס שלעכט!
אַלע:
אוי, אַלאַה, אַלאַה! גרויסער אַלאַה!
אַלטע פרוי:
ווי שיין-דיינע טעג, דיינע נעכט!
אַלע:
אוי, אַלאַה, אַלאַה! גרויסער אַלאַה!
אַלטע פרוי:
דיין משפט איז גוט און גערעכט!
אַלע:
דיין משפט איז גוט און גערעכט!

—***—

…עגענדער יודישער ליטעראַטור

פון אברהם רייזען*)

…וועל איך ערשטענס דאָ ענטפערן וועגען יעקב …דינעזאָהן, אַז ער האָט געהערט צו אונזער קרוזשאָק …דער געזעלשאַפטליך ווי ליטעראַריש.

…ווי איך אייך דערצעהלען, אַז אין יענער …יאָר 1900, איז שוין ערשינען אין בוך־פאָרם …זיין גרעסערע ערצעהלונג „יאָסעלע", וואָס …רעכנט זיך נאָך ביז היינט פאַר איינע פון די …בעסטע ערצעהלונגען אין דער יודישער לי־…טעראַטור. אין יענער צייט האָט די ערצעהלונג …ארויסגערופן אַ סך לוב־געזאַנגען סיי אין דער …פרעסע — מעהר אין דער העברעאישער און אין דער …יודיש־רוסישער; סיי צווישען שרייבער און לעזער.

…איך דערמאָן איך מיך איצט, ווי איך בין איינמאָל …אריינגעקומען צו יעקב דינעזאָהן. ער האָט גע־…וואוינט אויף נאַלעווקי 15, אין דעם הויז פון …אַ שוועסטער, אין אַ קליינעם, געמיטליכען …צימער מיט אַ בעזונדערן אַריינגאַנג — פון הויף.

איך האָב איהם געטראָפען איינגאַנצען אַ לייכ־…טענדיגען, אַ שטראַהלענדיגען, וואָס האָט דען פאַ־…סירט? ער האָט זיך אויפגעהויבען פון זיין אָרט, …פון שרייב־טיש, און ער האָט מיר דערצעהלט, …אַז ער האָט בעקומען אַ בריף אַזש פון מענדעלע …מוכר ספרים אַליין, און מענדעלע לויבט זעהר …זיין יאָסעלען, זיין דעמאָלטדיגן גליקליכן שמייכ־…לען דערביי, זעה איך נאָך איצט.

…האָט ער מיך גליקליך איבערראַשט. ער־…שטענס, מענדעלע — אַזאַ שטרענגער! ווי מיר …האָבען זיך איהם פון דערווייטן פאַרגעשטעלט — …זייענדיג דאַן נאָך גאָר ווייניג פון זיין …פערזענליכען לעבען און פון זיין בעציהונג צו …אַנדערע, ווי מיר ווייסען שוין היינט; און צוויי־…טענס, וואָס ער, מענדעלע, זאָל שרייבען א בריף …צו דינעזאָהנ'ען! דער לעצטער, יעקב דינעזאָהן, …האָט איהם, מענדעלען, אין אַן־אַרטיקעל, וואָס די־…נעזאָהן האָט געשריבען וועגען „דער יודישער לי־…טעראַטור און איהרע שרייבער", און עס פער־…עפענטליכט אין ספעקטאָר'ס ערשטען „הויז-פריינד" …האָט ער דאָרטען מענדעלען קריטיקירט, איבערהויפּט …מענדעלע'ס סטיל... דינעזאָהן האָט שוין אין שלום־…עליכמ'ס „יודישע פאָלקס־ביבליאָטעק" בעקומען דער …פאַר אַ שטרענגען פאַרוואורף פון י. ח. ראַבניצקי־…בר־קצין, אין דער רעצענזיע וועגען יענעם „הויז-…פריינד". בר־קצין, און ווי שפעטער בעל־מחשבות, …און ווי מיר אַלע, שוין דעמאָלט האָבען מענדעלע'ן …פאַרגעטערט. עפּיס אַ קלייניגקייט, מענדעלע! אָנ־…געהרען מענדעלען, צווייפלען עפענטליך אין זיין …גרויסקייט, אין זיין גאונות, סיי אין סטיל, סיי …אין אינהאַלט — איז געווען אַן־אפּיקורסות, וואָס …מען האָט עס נישט געקענט מוחל זיין אַזוי לייכט …און אַזוי גיך... און איבערהויפּט האָט מען דערצו …געדאַרפט האָבען העזה... און די העזה האָט גראָד …בעקומען אין אַ געוויסען מאָמענט דער גוטער …און בעשיידענער, אַמאָל שיער נישט נבנע־דיגער, …גאָטס שעמ:דיג מיט זעלבסט-ווירדע — יעקב די־…נעזאָהן!

און דאָ בעקומט גאָר יעקב דינעזאָהן אַ בריף פון מענדעלע'ן און מענדעלע ריהמט זיין ווערק „יאָסעלע". עס איז געווען אַ גוואַלדיגע איבער־ראַשונג פאַר מקר. אמת, עס איז שוין געזען פערגאַנגען ביי אַ צוועלף יאָהר, נאָכדעם ווי דינעזאָהן האָט זיין אָפּהאַנדלונג — בדרך־כלל אַ זעהר אינ־טערעסאַנטע — פערעפענטליכט.

בין איך שוין געווען נייגעריג צו זעהן דעם בריף. ביי מיר איז געווען אַ קרן צו זעהן מענ־דעלע'ס כתב, זעהן מיט די אייגענע אויגען די אותיות זיינע, די געשריבענע, און בעקומען דער־פון כאָטש עפּיאָס אַ בעגריף פון זיין ·געניאַלען שאַפען. אָנקוקען אַ האַנדשריפט פון אַ שרייבער איז בכלל אין יענער צייט געווען זעהר טשיקאַווע, אפילו פאַר אַ שרייבער גופא... פון קיין שרייב־מאַשינען האָט מען נאָך דעמאָלט נישט געוואוסט און „כתב" האָט געשפּילט אַ גרויסע ראָלע. כתב און כאַראַקטער — דאָס האָבען מיר שוין אויך דע־מאָלט געוואוסט.

צו מיין גרויסער פרייד האָט מיר דער גוטער יעקב דינעזאָהן געוויזען דעם בריף, אָבער פון האַנד איהם נישט געטרויט. ער האָט איהם געלייענט, און איך האָב אריינגעקוקט און געזעהן דאָס גע־שריבענע וואָרט און געהערט, נישט נאָר מיט די אויערען, נאָר מיט מיין גאַנצען וועזען.

געדענק איך בלויז איין שטעל אין בריף, און דאָס אויך נישט פינקטליך. איך געדענק בלויז, אַז ס'איז געווען אַ משל, אַ דערקלערונג, ווי אַזוי עס געפעלט איהם, מענדעלע'ן, דינעזאָהנ'ס „יאָסעלע".

ער האָט דאָס ביכעל געלייענט — שרייבט מענדעלע צווישען אַנדערעס — צוויי מאָל. ווי איינער וואָס פאַלט, הויבט ער זיך אויף און בעטראַכט דאָס אָרט, וואו ער איז געפאַלען, ער זוכט די סיבה, אַזוי האָב איך — שרייבט מענדעלע אין— אין יודיש טאקע — נאָכ'ן איבערלייענען די מעשה דערפיהלט טרעהרען אויף מיין פנים. האָב איך זיך גענומען לייענען נאָכאַמאָל פון אנהויב ביז'ן סוף, צו אויסגעפינען די סיבה פאַרוואָס האָב איך געוויינט.

איך ציטיר די שטעלע אויסווענייג, פון זכרון, און איך פלייס מיך אפילו נישט נאָכצומאַכען מענ־דעלע'ס סטיל. נאָכמאַכען, פּאַראָדירען, איז מיר שווער. בפרט מענדעלע'ס סטיל. איך וואג עס אפילו נישט. אָבער איך געדענק ווי וואונדערליך שעהן, מענדעליש, עס איז געווען אויסגעדריקט און ווי האַרציג און ריהרענד!

אויך פרץ אַליין האָט דינעזאָהנ'ס טאַלאַנט הויך געשעצט, און פרצ'ס זאַמעלביכער „די יודישע ביבליאָטעק", 1891-2, איז געווען פערעפענטליכט דינעזאָהנ'ס ראָמאַן „הערשעלע", איינע פון די אויס־געהאַלטענסטע און קינסטלערישסטע שאַפונגען פון דעמאָלטדיגען — און נאָך ביז היינט אין פוילען — בעליבטען און פיל־געלייענטען פאָלקס־שרייבער.

אַוודאי, איז די פאָרמע פון זיינע איניגע ראָ־מאַנען און אַפילו פון די ערצעהלונגען און פון זיינע קלענערע נאָוועלען, וואָס ער האָט אויך, אין דער זעלבער צייט מיט אונז יונגע, פערעפענטליכט אין דער „תושיה" וואכענשריפט „די יודישע פאָלקס צייטונג" און שפּעטער אין טעגליכען „פ. י. ד.". — איצט פערעלטערט... אין דער היינטיגער צייט, ווען מיר האָבען שוין נאָך שלום אש'ס און בערגעל־סאָנ'ס מייסטערווערק — די ווערק פון די נייע — פון יונה ראָזענפעלד, י. ראַבאָן, א. מ. פוקס, קאַגאַנאָווסקי, מ. בורשטין, י. פּערלא און אַנדערע — אין פוילען; נאָטע לוריע, א. קאַהאַן, יצחק קיפּ־ניס און אַנדערע אין סאָוויעטען-פערבאַנד; י. אָפּאַ־טאָשו, א. ראַבאַי, י. י. זינגער, מ. באַשעוויס, ש. מילער און אַנדערע — פון נייעם דור שרייבער אין אַמעריקע, און אַלע נייע בעלעטריסטען אין די איבעריגע צענטערס, ווי אין ארגענטינע — מ. גראַניטשטיין און ב. גריבבערג; אין ארץ ישראל — ש. איזבאַן — איז כלומרשט נאַטירליך, וואָס דינעזאָהנ'ס ווערק ווערען ביי אונז, שרייבער, פער־געסען און מיר דערצעהלען זיך בלויז מעשה'לעך פון יעקב דינעזאָהנ'ען אליין, פון זיין גוטסקייט און פון זיין גרויס איבערגעגעבענקייט צו זיין גרוי־סען חבר פרץ. ס'וואָלט אָבער געווען כדאי אפילו פאַר אונז — איך טו עס יאָ אַמאָל — דווקא איצט איבערלייענען נאָך אַמאָל דינעזאָהנ'ס „הערשעלע", „יאָסעלע", און אפילו די פריהערדיגע ווערק זיינע, ווי „דער שוואַרצער יונגע־מאַנטשיק" און „א שטיין אין וועג" — דער לעצטער, פון חסיד'ישען לעבען, פון א גרויסען רבי'נ'ס הויף... און מיר וואָלטען גע־פונען גענוג קינסטלערישע און מאָלערישע שטעלען, און א רייכע יודישע, פאָלקסטימליכע שפּראַך, פון וועלכע מיר וואָלטען אי קינסטלעריש גענאָסען, אי געלערנט אויך.

ס'איז, אגב אורחא, אויך אַ טעות צו מיינען, אז יעקב דינעזאָהן, ווי אַ פערזענליכקייט, איז געווען אַזוי נאָכגיביג און אין אַלע פראַגען און מיינונגען מסכים געווען מיט זיין פריינט און חבר י. ל. פּרצ'ן. איך זאָג פריינד און חבר אָבער נישט רבי. ווי א גרויסער מבין אויף ליטעראַטור, איז ער אוודאי פון פּרצ'ס שאַפונגען געוואַלדיג נתפעל געוואָרען, פלעגט רעדען וועגען זיי מיט בעגייסטערונג, אָבער מיינונגען וועגען ליטעראַטור בכלל האָט ער געהאַט אייגענע און אויך וועגען מענשען, נאַטירליך, וועגען ליטעראַרישע מענשען, וועגען אונז „יונגע".

— אין וואַרשע האָבען מיר א קורצע צייט אויך גע־הייסען יונגע און מען האָט אונז, איבערהויפּט נאָמ־בערגין און אש'ן, אפילו געבאַלעוועט.

אין דער הינזיכט איז טאַקע אונזער „מזל" געווען א בעסערער, ווי דער „מזל" פון די יונגע, מיט יאָהרען שפּעטער, אין אַמעריקע, איך מיין אין מאָראַלען זין. אין מאַטעריעלען זין האָבען מיר זיך אויך גענוג אָנגעפּלאָגט, זענען גענוג אָפּגעקומען, הגם די ליטעראַטור איז שוין געוואָרען אונזער פּראָפעסיע. שטעפען קאַמאַשען, ווי דאַן אין אַמערי־קע דעו' איצט גרויסער פּאָעט מאַני-לייב, האָט קיינער פון אונז נישט, און קיין וועגט טאַפּעצירען, ווי דער דיכטער פון „גולם" און פון אַנדערע טיפּע און ברייט-אומפאַסענדע ווערק, ה. לייוויק, אין די ערשטע יאָהרען פון זיין שאַפען און ביז נישט לאַנג — האָט קיינער פון אונז נישט; און ביי פּעטערזבורג, ווי דער איידעלער פאָלקס-מענש און טיפער און שטימונגספולער שריפטשטעלער א. ראַבאַי, האָט אויך פון אונז, ווי ער, ליידער ביז היינט-צו-טאָג — קיינער נישט געאַרבייט. אמת, נאָמבערג, האָט זיך אין די ערשטע פאַר יאָהר, שוין אַלס פיל־צואַגענדיגער נאָוועליסט, בעשעפטיגט מיט לעהרע־ריי, געהאַט אפילו א שטעלע אין אַ פּריוואַטער רו־סיש-העברעאיש'ער שול; איך האָב אויך אין די ערשטע פאַר יאָהר וועגען-נישט-וועגן און וואו-נישט־וואו געהאַט צו געהען אויף א לעקציע, א העברע־אישע, און אפילו מיט א רייך געבאַלעוועט יונגעלע חומש געלערנט, כ'געדענק נאָך זיין מאַמען, אַ רייכע, לויט יענעם בעגריף, אָבער זעהר א גוטהאַרציגע, אַן־איידעלע. איך האָב זי דערמאָנט און צום גוטען — את חטאי אני מזכיר — אין צוויי ערצעהלונגען.

פון „ליטעראַטור" אָבער האָבען מיר דאָך יאָ פון צייט צו צייט געקראָגען הילף. פאַר אַ ערצעה־לונג, אָפּגעדרוקט זי אין „יוד", צי אין דער „יודי־שער פאַמיליע", צי שפּעטער אין דער „יודישער פאָלקס-צייטונג", האָבען מיר בעקומען האָנאָראַר. און זאָל דאָ געזאָגט ווערען, אַז אין אונזער מאַ־טעריעלער נויט זענען מיר טיילווייז אפשר אליין שולדיג געווען: בעקומען האָנאָראַר פאַר אַן־ער־צעהלונג, צי פאַר אַ ליד, איז די סומע שנעל אויעק. ערשטענס, זענען דאָ אַנדערע קאָלעגען, וואָס האָבען יענע וואָך און אפשר יענעם חודש גאָרנישט געהאַט אָפּגעדרוקט — און וויבאַלד ביי דיר איז א שמחה, טא זאָלען זיי אויך הנאה האָבען, און דערצו טאַקע האָט זיך ביי אונז קיין געלד נישט געהאַלטען. נאָמבערג, למשל, וואָס פלעגט זיין יורשות פון דער פּריוואַטער שולע אָפּנעמען צ' ביסלע, נישט געקענט זיך דערוואַרטען ביז סוף חודש, און בעקומען ביי זיין פּרינציפּאַל, סקאַל, נאָמבערג'ס אַ פער־עהרער בכלל, אלע טאָג א זילבערנעם רובעל, כ'געדענק איהם, דעם רובעל, ווי איצט — האָט געהאַט דאַן אַ שוואַכקייט צו גוטע מאכלים אין קאַטיק'ס קאַפע־הויז, און קאַווע און טיי פלעגט ער טרינקען א סך — פון טרינקען אַמאַל אַביסעל וויין האָבען מיר נאָך דעמאָלט נישט געוואוסט — דאָס האָבען מיר זיך ערשט אויסגעלערנט אין די שפּעטערע יאָהרען אין אויסלאַנד אין מערב-אייראָפּע, און אויך נישט אזוי אָפט, ווי מאַנכע ביאָגראַפיע־שרייבער דערצעהלען... דאַמאָלטען, אין בערלין, און נאָמבערגין אויך אין דער שווייץ, איז אויסגעקומען גענוג צו ליידען מאַטעריעל. איך רעד שוין נישט וועגען דער בענקשאַפט נאָך א היימישער און סאָציאַ־לער סביבה. אָבער צוריק צו די ערשטע יאָהרען אין וואַרשע, צו יענער סביבה.

*) זעה „נייער פאָלקסבלאַט" 119.

אַ ב׳אמת׳ער פריינד

דערצעהלונג
נאָכ׳ן פראַנצויזישען

פון נ. פערלמ...

דאָקטאָר סאָמער, אַנ׳אַלטער הויז־פריינד, איז געקומען פונקט אין צייט. זינאַ אַ יונג שעהן ווייבעל איז די לעצטע טעג אַרומגעגאַנגען אַנ׳אומעטיגע, מיט אַ שווערען געמיט. זי האָט געבענקט נאָך אַ מענשען וואָס זי זאָל קענען פאַר איהם אויסרעדען דאָס האַרץ.

יענעם אָוועגד איז זינאַ געזעסען אַליין אין הויז. זי האָט זיך געפיהלט עלענד. און דאָ האָט מיטאַמאָל דאָס טיר־גלעקעל זיך צעקלונגען. זינאַ האָט זיך געגעבען אַ צאַפּעל: איז דאָס אַלעקס, איהר מאַן? ניין, אַלעקס קומט נישט אַהיים אַזוי פריה. אַ חוץ דעם, קלינגט ער קיינמאָל נישט.

— דאָקטאָר סאָמער! — האָט זי אויסגערופען. ווען זי האָט געעפענט די טיר, — אַ גאַסט, אַ גאַסט... אַזוי לאַנג נישט געווען ביי אונז...

— אַלעקס איז נישטאָ אין דער היים, אָבער איהר דאַרפט נישט ענטלויפען, — האָט זי צוגעגעבען מיט אַ שמייכעל.

זינאַ איז נאָך אַלץ געווען פאַר׳ן דאָקטאָר דאָס שטילע, צוריקגעצויגענע מיידעל, ווי ער האָט זי געקענט נאָך איידער זי האָט חתונה געהאַט מיט זיין פריינד, אַלעקס׳ן. „איהר דאַרפט נישט ענטלויפען"... די ווערטער האָבען עפּעס אַזוי שלעכט געפּאַסט פאַר איהר. אויך דער לייכטער, כמעט קאָקעטישער טאָן און דער אָפענער שמייכעל זענען געווען ניי.

זי האָט זיך אַוועקגעזעצט אויפ׳ן דיוואַן און אָנגעוויזען דעם דאָקטאָר מיט דער האַנד אויף דעם פּלאַץ נעבען זיך. באַלד האָט זי אַרונטערגעלאָזען דעם קאָפּ און זיך פערשטעלט מיט די הענד די אויגען. איהרע אַקסעל האָבען נערוועז געצוקט ווי ביי אַ וויינענדיג קינד.

— וואָס איז, טייערע זינאַ? — האָט דער דאָקטאָר געפרעגט מיט זיין ווייכער שטים. — האָט איהר און אַלעקס זיך היינט געקריגט?

ער האָט זיך אַוועקגעזעצט נעבען איהר און צאַרט אוועקגענומען איהרע הענד פון די אויגען. ווי עס פּאַסט פאַר אַ הויז־מענש, אַ היימישען מענשען, האָט דער דאָקטאָר אַריינגענומען איהרע הענד אין זיינע און געזאָגט:

— זינאַ, איך קען אייך און אַלעקס׳ן צו גוט, איך זאָל גלייבען אַז עס איז צווישען אייך פאָרגעקומען עפּעס אַנ׳ערנסטע זאַך.

איצט האָט זי אויסגעבראָכען אין אמת׳ע טרערען און פערוואָרפען דעם קאָפּ אויף דאָקטאָר סאָמער׳ס אַקסעל.

— מיין ליבע זינאַ, וואָס ס׳איז נישט געשעהן, דאַרפט איהר זיך נישט נעהמען אַזוי שטאַרק צום האַרצען.

זינאַ האָט גלייך אַוועקגענומען דעם קאָפּ פון׳ם דאָקטאָר׳ס אַקסעל, און אויסגעווישט מיט אַ פּיצעל טיכעלע איהרע פערטרערטע אויגען.

— ענטשולדיגט מיר, — האָט זי פערשעמט געזאָגט.

ביידע האָבען אַ ווייל געשוויגען. דאָקטאָר סאָמער איז געווען שטאַרק גערירט פון דער קורצער טרערען־סצענע.

— נו, זינאַ, זאָגט מיר, מיט וואָס האָט אַלעקס זיך פערשולדיגט געגען אייך?

— איך ווייס נישט, וואָס ס׳איז געוואָרען מיט אַלעקס׳ן, — האָט זי אַרויסגעזאָגט זעהר רוהיג, — אָבער ער פערנאַכלעסיגט מיך די לעצטע צייט... ער לאָזט מיך צופיל אַליין... ער געהט אַוועק אויף גאַנצע נעכט...

— דאָס איז אַ נייעס פאַר מיר, — האָט דאָקטאָר סאָמער געזאָגט, — אַלעקס פערנאַכלעסיגט אייך? איז דאָ פערהאַן אַ פרוי?

— עס קאָן זיין, אָבער אויף זיכער ווייס איך נישט.

— איך וועל זיך דורכרעדען מיט איהם וועגען דעם.

— ניין, ניין, — האָט זינאַ שנעל אָפּגעענטפערט — טוט עס נישט.

עס איז איהר מיטאַמאָל איינגעפאַלען אַנ׳אַנדער פּלאַן. איהרע אויגען האָבען אויפגעבליצט און זי איז אויף אַ מאָל געוואָרען גאָר אַנ׳אַנדערע. נישט מעהר דאָס שטילע ווייבעל, ווי דער דאָקטאָר האָט זי ביז איצט געקענט, נאָר אַ רייצענדע, קאָקעטישע דאַמע, זיכער אין זיך, זיכער אין איהר ווייבליכקייט. זי האָט אויסגעצויגען איהרע פיין־געשניצטע פיס, האָט פערראויכערט אַ פרישען סיגאַרעט און גענומען רעדען:

— ווען איהר וואָלט אָפטער געקומען צו אונז ליבער דאָקטאָר, — האָט זי געזאָגט, אַזוי אָפט ווי עס פערשאַפט אייך פערגעניגען מיך צו זעהן און ווי אייער פרייע צייט ערלויבט עס אייך, וואָלט אַלעקס אפשר פערבראַכט די אָוועדען אין הויז.

— זעהר פיין, מיין ליבע זינאַ, — האָט ער געזאָגט מיט אַ שמייכעל, — עס איז מיר שטענדיג אָנגענעהם אייך צו זעהען... אָבער צווישען אונז גערעדט, גלויב איך נישט, אַז אַלעקס וועט זיין אייפערזיכטיג אויף מיר... מיין קומען צו אייך וועט איהם נישט מאַכען, האָב איך מורא, פאַר קיין היים־זיצער..

— די ערשטע צייט וועט ער אפשר טאַקע נישט זיין אייפערזיכטיג, — האָט זינאַ אַרויסגעזאָגט, און זיך צולאַכט. — ער וועט אפילו, שטעל איך זיך פאָר, זיין צופרידען, וואָס איך האָב געפונען אַ מענשען, וואָס וויל מיר האַלטען געזעלשאַפט; און ער וועט נאָך מעהר זיין אַוועק פון הויז ווי ביז איצט. שפּעטער אָבער וועט ער זיך אַרומזעהן, אַז די זאַך איז נישט אינגאַנצען גלאַטיג און ער וועט ווערען פערדעכטיג.

— איך פערשטעה, — האָט דאָקטאָר סאָמער געזאָגט. — נו, גוט, עס איז אָפּגעמאַכט!

* * *

פון יענעם אָוועגט אָן האָט דאָקטאָר סאָמער אָנגעהויבען קומען צו זינאַ׳ן כמעט יעדען טאָג. זיי האָבען פערבראַכט אָנגענעהמע שעה׳ן אין לייכטער, פריינדשאַפטליכער פּלוידעריי. זינאַ האָט געוואוסט, ווי אַזוי צו מאַכען די אָוועדען אָנגענעהם פאַר׳ן דאָקטאָר. עס איז געווען, ווי זינאַ האָט פאָראויסגעזעהן: אַלעקס האָט זיך נישט פיל געוואונדערט, וואָס זיין פריינד איז מיט אַמאָל געוואָרען אַזאַ אָפטער אַריינגעהער ביי איהם אין הויז. און האָט גאָר אַפילו נישט אָנגעהויבען טראַכטען וועגען ענדערען זיינע געוואוינהייטען. איין אָוועגד אָבער, אין עטליכע וואָכען אַרום, איז אַלעקס אָנגעקומען אַהיים און האָט זיך צוזאַמענגעטראָפען אויף די טרעפּ מיט׳ן דאָקטאָר, וואָס האָט אין אַ גאָר געהויבענער שטימונג זיך באַר וואָס געהאַט געזעגענט מיט זינאַ׳ן. אין זאַל האָט אַלעקס דערזעהן אַ ריזיגען בוקעט בלומען. דער בוקעט בלומען האָט אַלעקס׳ן אַביסעל צעמישט און ער האָט שפּעטער אַ פרעג געטון אויפגערעגט ביי זינאַ׳ן:

— האָט דאָס סאָמער געבראַכט די בלומען?

מער האָט ער יענעם אָוועגד גאָרנישט געזאָגט.

יאָ, איהר פּלאַן האָט געווירקט. דאָך האָט זי זיך גאָרנישט געפרעהט איבער דעם. אין די אָוועגטען, וואָס זי האָט פערבראַכט מיט דאָקטאָר סאָמער, האָט זי געפונען אַ נייעם און גרויסען פערגעניגען.

דעם צווייטען אָוועגד נאָך יענעם אָוועגד, הייסט עס, וואָס אַלעקס האָט געפונען אין זאַל דעם דאָקטאָר׳ס בוקעט, איז ער פערבליבען אין הויז. דאָקטאָר סאָמער איז געקומען. זינאַ, אַנ׳אויסגעפּוצטע, צאַרט און ראָזיג ווי שטענדיג, האָט סערווירט באָרטווין מיט קליינטשיקע קאַוויאַר־סענדוויטשעס און קאַווע. דער דאָקטאָר האָט דערצעהלט טשיקאַווע מעשה׳לעך וועגען זיינע יונגע פּאַציענטינס — ער האָט זיי אָבער נישט אָנגערופען ביי די נעמען. אַלעקס האָט אויך דערצעהלט אַ פּאָר וויצען, וואָס ער האָט זיך דערמאָהנט. יאָ, עס איז געווען אַ פיינער אָוועגד.

אין צוויי טעג אַרום, האָט אַלעקס, נאָכ׳ן עסען, איהר ווידער געלאָזט וויסען, אַז ער בלייבט אויפ׳ן גאַנצען אָוועגד אין הויז. ער האָט עפּעס קיין חשק נישט, — האָט ער געזאָגט, — צו נעהן ערגעץ און ער וועט בעסער פערברענגען דעם אָוועגד מיט איהר און מיט דאָקטאָר סאָמער.

פאַר זינאַ׳ן זענען איהר מאַנ׳ס ריי׳ געווען נישט קיין זיג נאָר אַ שטערונג: מיט׳ן דאָקטאָר אַליין איז איהר געווען אַזוי פיל בעסער... אָבער געזאָגט האָט זי:

— איך בין אַזוי גליקליך, וואָס דו געהסט אין ערגעץ נישט.

עס איז ווידער געווען אַנ׳אָנגענעהמער אָוועגד זאַלבעדריט.

אויף מאָרגען, ווען דאָקטאָר סאָמער איז געקומען, האָט ער געטראָפען זינאַ׳ן אַליין.

— איהר זעהט, זינאַ, — האָט ער געזאָגט, — אונזער פּלאַן ווירקט. באַלד, באַלד וועט איהר צוריקקריגען אייער אַלעקס׳ן.

זי האָט איהם אָנגעקוקט מיט מאָדנע אויגען. דאָקטאָר סאָמער האָט נישט געקאָנט פערשטעהן דעם בליק. עס איז געווען אַ צוטומעלטער, צורודערטער בליק פון אַ מענשען, וואָס מען רייסט מיט געוואַלד אויף פון אַ טיפען שלאָף.

אַלעקס האָט אָנגעהויבען אַלץ אָפטער פערברענגען די אָוועגדען אין הויז. דאָקטאָר סאָמער האָט פערשטאַנען די אָנצוהערעניש און גענומען דורכלאָזען, איבערהיפּען אָוועגדען. ערשט דאָס האָט אַלעקס׳ן געמאַכט אויף אַנ׳אמת׳ן פערדעכטיג.

און זינאַ? זינאַ איז איצט געווען אינגאַנצען פערלוירען. זי האָט איצט נישט געוואָלט איהר „אייגענעם מאַן". זי האָט געוואָלט דעם דאָקטאָר סאָמער. אַלעקס איז איצט געוואָרען אַזוי גוט צו איהר, אַזוי שרעקליך פעטליבט, אַז זי האָט עס מעהר נישט געקענט אַריבערטראָגען.

איין אָוועגד, ווען זינאַ איז ווידער געווען אַליין מיט דאָקטאָר סאָמער, האָט זי מיט אַמאָל געזאָגט:

— איך בין גאָר קיין פרוי נישט פאַר אייך? אַזוי פיל אָוועגדען זענען מיר געווען צוזאַמען, — און גאָרנישט... ליבסטער, איך האָב דיך ליב! האָסט וגעוואָרט אַז איך זאָל דאָס ד״ר פריהער זאָגען?

זי האָט אָנגעהויבען, ווי איהר זעהט, מיט „איהר" און געענדיגט מיט „דו".

איצט איז דעם דאָקטאָר אויף אַמאָל אַלץ קלאָר געוואָרען: זינאַ האָט איהם ליב געהאַט!... און ווי ער האָט זיך דאָס געזאָגט, אַזוי איז איהם אויך גלייך קלאָר געוואָרען, אַז ער איז געווען פערליבט אין זינאַ׳ן. — און נישט פון היינט אָן.

— נישט מעהר, זיין פריינדשאַפט צו אַלעקס׳ן האָט איהם די גאַנצע צייט געשטערט דאָס מודה צו זיין אַפילו פאַר זיך אַליין. אַ וועלט מיט נייע מעגליכקייטען, — געפערליכע, אָבער דאָך אַזעלכע רייצענדיגע, פערפיהרערישע מעגליכקייטען, — האָט מיט אַמאָל זיך געעפענט פאַר איהם מיט אַזאַ בליציגער שנעלקייט, אַז ער האָט מיט אַ שרעקעדיג האַרץ געוואָלט זיך צוריקכאַפּען. אָבער זינאַ איז געווען צו־שעהן און צו־נאָכגיביג. ער האָט געמוזט צושליסען די אויגען, ווען ער האָט אַריינגענומען זינאַ׳ן צום ערשטען מאָל אין זיינע אָרעמס. עס איז געווען אַזוי גוט און דאָך אַזוי שרעקליך.

זינאַ האָט איה׳ ערשטען פּערדאַט נישט געקענט אַזוי גרינג אַריבערטראָגען. זי האָט געקוקט מיט מורא אויף אַלעקס׳ן און געציטערט, אַז ער וועט זיך דערוויסען. זי האָט נישט געקאָנט געפינען... איך זיך קיין מוט צו פערראַטען איהר אַ צווייט מאָל, און זי האָט געבעטען דאָקטאָר ... ער זאָל מעהר נישט קומען צו זיי.

„ער איז דאָך פאָרט מיין אַלעקס! — ... זי געזאָגט. — ער האָט מיך אַזוי ליב ... האָב איהם אויך אַזוי ליב!".

יאָ, זי האָט ליב איהם אַליין. ... זי דאָס געקענט פערגעסען אַפילו נאָר ... מינוט?

דאָקטאָר סאָמער האָט אויפגעהערט ... אַלעקס האָט איצט נישט אָפּגעטראָטען פון ... זינאַ האָט איהם מיט אַמאָל געגומען ... אַזוי פיל צאַרטקייט, גאָר ווי אין די ... פון זייער ליבע. אָבער אַלעקס האָט ... נישט געגלויבט. יעדעס מאָל האָט ער ... פיהרט דעם שמועס אויף דאָקטאָר ... אייפערזוכט האָט זיך פערקליבען ... האַרצען און נישט געוואָלט מעהר אָפּטרעטען ... וואָס שטאַרקער עס איז געוואָרען זיין ... אַלץ מעהר איז זי געוואָרען פערליבט ... אייגענעם מאַן. פאַר קיין זאַך אין ... וואָלט זי איהם איצט נישט געוואָלט ... וואָס וואָלט זי נישט אַוועקגעגעבען, ... דאָקטאָר סאָמער גאָר קיינמאָל אין ... געזען בעגעגענען! אָבער אַלעקס איז ... דער מענש, וואָס האָט געקאָנט אַזוי ... געסען. איין טאָג האָט ער זיך אַזוי ... אַז ער האָט גענומען קלאַפּען אין ... ווילדער רציחה, אַז אַלץ אין הויז האָט ...

— זינאַ אויך.

— עפּעס איז פאָרגעקומען צווישען ... סאָמער׳ן, — האָט ער אויסגעשריגען.

ער האָט דאָס אָפּגעזאָגט און איז ... פון הויז. זינאַ האָט געוואוסט, אַז ער ... צום דאָקטאָר סאָמער. זי האָט איהם נישט ... ריקהאַלטען.

— שרעקליך, שרעקליך! דער נאַ... ליבער דאָקטאָר, וועט דאָך אַלעקס׳ן אַלץ ... אַלעקס וועט אויסגעפינען דעם אמת, — ... איצט, ווען זי האָט איהם אַזוי ליב, ... אַלץ איז געענדיגט!

זינאַ האָט געציטערט מיט׳ן גאַנצען ... ווען אַלעקס איז ענדליך צוגעקומען צו ... גענומען רעדען:

— ענטשולדיג מיר, — האָט ער ...

— איך בין געווען זעהר נישט גערעכט ... און דאָקטאָר סאָמער׳ן. ער האָט מיר אַלץ ...

זי האָט איהם אָנגעקוקט מיט גרויס... און דאָס האַרץ איז איהר שיער נישט ... פון שרעק.

— אָבער איך בין נישט בייז אויף ...

— האָט ער גערעדט ווייטער. — האָסט ... גוט. האָסט אפשר פערמידען דערמיט ... גערס. און סאָמער איז אַנ׳אמת׳ער ... וועט טון אַלץ פאַר אונזער ביידענס גל...

זינאַ האָט נישט געקענט קוקען אַל... אין די אויגען.

— ענטשולדיג מיר, — האָט זי ג... איז אַרויסגעלאָפען פונ׳ם צימער.

אַלעקס האָט איהר נאָכגעקוקט מיט ... ער האָט פערשטאַנען, אַז זי האָט ... „ליבע, גוטע זינאַ! — האָט ער ... פאַר זיך — מיין זינאַ וועט מיך פערד... בלינד די אייפערזוכט קאָן מאַכען אַ ...

זינאַ איז אין דעם מאָמענט געשטאַ... זיך אין צימער און זיך געהאַלטען פאַר ... זאָל זי זיך ערגערען, זאָל זי לאַכען, ... זי זיין צופרידען וואָס דאָקטאָר סאָמער ... דערצעהלט?"

—***—

נאַטירליכע היילמיטלען

פון ד״ר י. האַנדזעל

באַראָווינע־בעדער

צו די נאַטירליכע היילמיטלען געהערען די באַראָווינע־בעדער, וואָס איז באַראָווינע, ווי אַזוי ענטשטעהט זי, פון וואַנען נעהמט זי זיך? די באַראָווינע ענטשטעהט אויף אַ באָדען, וואָס איז רייך אין מינעראַלען, אין פלאַנצליכע שטאָפען, אָדער אויף וועלכען עס וואַקסען בוימער. די פלאַנצען, אָדער די בלעטער און נאָדלען פון שפילקע־בוימער, ווערען איינגעהילט אין דער מינעראַלישער ערד דורך דעם דורכפלוס פון וואַסער קומט עס צו פוילונגס־פּראָצעסען, צום צערלעגען אויף די קלענסטע בעשטאַנדטיילען, עס ווערט אַנ׳אַ־נהייטליכע געדיכטע מאַסע, זי ענטהאַלט אין זיך אַזוי־אַרום פערשידענע אָרגאַנישע און נישט אָרגאַנישע שטאָפען זייערען, מינעראַלען און וואַסער. אָט די ענדערונג געשעהט זעהר פּאַמעליך און דויערט לאַנג. נעהמט טויזענד יאָהר ביז עס ענטשטעהט אַ באַראָווינע־שיכט פון איין מעטער.

יעדע באַראָווינע האָט פערשידענע אייגענשאַפטען, אָבהענגיג דערפון וואָס פאַראַ מינעראַל־וואַסער עס פליסט דורך איהר דורך, די באַראָווינע אין בוסק, למשל, איז אַ שוועבעל־באַראָווינע, אין קריניצע איז זי אַנ׳אייזנהעלטיגע און אין איוואָניטש האָט זי יאָד.

די באַראָווינע האָט אַ גאַנצע רייהע אייגענשאַפטען, וואָס קוואַליפיצירען זי צו אַנ׳ערשטקלאַסיג היילמיטעל, דורך די סובסטאַנצען, וואָס זי ענטהאַלט, לאָזט די בלאָטע־מאַסע נישט דורך, לייכט, די וואַרעמקייט, זי האַלט אויך איהר אייגענע טעמפּעראַטור זעהר לאַנג, אַזוי, אַז מען קאָן געבען בלאָטע־בעדער מיט אַ סך מעהר גראַד, ווי די נאָרמאַלע, אָהן שום שאָדען פאַר דעם קראַנקען. זי ווירקט אויף די הויט און איז גורם, אַז געוויסע נאַטירליכע היילשטאָפען דרינגען בעסער אַריין אין דעם קערפּער. די דיקע מאַסע איבט אויך אויס אַ געוויסען דרוק אויפ׳ן קערפּער־אויבערפלעך און ווירקט אַלס לייכטע מילדע־מאַסאַזש. די העכערע טעמפּעראַטור פון בלאָטע־בעדער, מאַכט אויך, אַז מאַנכע שעדליכע שטאָפען, וואָס געפינען זיך אין גוף, ווערען שנעלער איינגעזאַפּט אין בלוט און דערנאָך, מיט דעם אורין אויסגעטיילט.

בשעת מיין 10־יעהריגע זומער־פּראַקטיק אין איוואָניטש, האָב איך געמאַכט גענויע אָבסערוואַציעס אויף פּאַציענטען און עקספּערימענטען אויף זיך אַליין און בין געקומען צו געוויסע מסקנות איך בעצוג אויף די ווירקונג פון די באַראָווינע־בעדער, וועלכע זענען אויך פערעפענטליכט געוואָרען אין דער מעדיצינישער פּרעסע.

פאַר, בשעת און נאָך די בעדער, האָב איך אונטערזוכט דאָס בלוט פון די קראַנקע און זיך אַליין און עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז די באַראָווינע האָט אַ גרויסע השפּעה אויף דעם בלוט־צוזאַמענשטעל און אויף דער בלוט־פאָרם. דאָס בלוט איז געוואָרען רייכער, געדיכטער, און האָט אַרויסגעוויזען סמנים, וועלכע מען טרעפט ביים געזונד־ווערען נאָך קלעפּיגע קראַנקהייטען.

ווייטער האָב איך אונטערזוכט עטליכע הונדערט קראַנקע מיט הויכען בלוט־דרוק, ביי וועלכע איך האָב ענטגעגען אָנגענומענע פּרינציפּען, געגעבען לייכטע, קורצדויערענדיגע, נישט הייסע באַראָווינע־בעדער. שוין אין באָד איז דער בלוטדרוק געפאַלען, 10 מינוט שפּעטער איז ער ווידער אַביסעל אַרויף נאָך 8—10 בעדער, האָט דער דרוק, חדשים לאַנג, געהאַלטען אויף אַ נידריגער מדרגה. אויך אַלע אַל געמיינע ערשיינונגען ביי די סקלעראָטיקער זענען מילדער געוואָרען און די קראַנקע האָבען זיך געפיהלט בעדייטענד בעסער.

ד״ר זאָנענבערג אין לאָדז האָט אין זיינע בעריהמטע עקספּערימענטען אויפגעוויזען, אַז ביזמוט וועלכען מען גיט אַלס איינשפּריץ ווערט פערשוואונדען פון דעם אָרט נאָך 40 טעג. איך האָב זיך איינגעשפּריצט דאָס מיטעל און גענומען בלאָטע־בעדער און אומשלעגע און עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז נאָך חער קוראַציע פערשווינדט דאָס מיטעל שוין נאָך דעם 32־טען טאָג. דאָס שפּילט אַ גרויסע ראָלע ביי אַרטרעטיקער און רעומאַטיקער, ווייל זייערע וואַסערען אין די געלענקען און די אַרטרעטישע אָבלאַגערונגען רעסאָרבירען זיך נאָך בלאָטע־בעדער זעהר שנעל.

אויך ביי פרויען־קראַנקהייטען, ביי ... געלמעסיגען, צופיל, אָדער צו שוואַכ... ליכען, ווירקען די באַראָווינע בעדער ... זיי שטאַרקען די געבערמוטער ... ריק די נאָרמאַלע פונקציע.

בפרט, ווען מען בענוצט אויך ... נייע מעטאָדע און גיט די באַראָווינע ... פון קליסטירען, אָדער טאַמפּאָנען, ... ווירקט אויך אַלס בויכמאַסאַזש ביי ... ענצינדליכע פרויען־קראַנקהייטען.

ביים אונטערזוכען פון בלוט און ... מענשען, וואָס באָדען זיך אין שוועפעל ... באַראָווינע האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז ... נעראַל־שטאָפען, סיי דאָס שוועפעל ... יאָד, דרינגען אַריין אין קערפּער ... סטאַנצען ווערען דאַן אין אַ סך אַ גרעסער... פון בלוט אויסגעטיילט ווי נאָרמאַל.

עס מוז נאָך צום סוף א. יבדריקלין ... רען, אַז די באַראָווינע בעדער מוזען ... מעדיצין, אָדער אַנ׳אַנדער היילמיטעל ... ווערען על פי דין, לויט בעדאַרף, ... פאַרשריפט, צוגעמאָסטען צו די בעד... פון קערפּער, און צוגעפּאַסט צו זיין מצב ... געל אין פּאַראיכט און נישט געהעריגען ... קאָן דאָס זעהר גוטע היילמיטעל פערוואַנד... רען אין שעדליכען פאַקטאָר.

—***—

קורצער פרייטאג און שבת הגדול

שבת הגדול: איהר ווייסט פאַ יע קורצער פרייטאַג, דעם נעגוס האָט מען שבועות מתיר גע־וואָרן 2 שעה נאָכן פלייש צו עסען מילכיגס.
קורצער פרייטאַג: פאַרוואָס?
שבת הגדול: ווייל 6 שעה מוזען וואַרטען די וואָס עסען פלייש וואָס איז געקויפט געוואָרען אין א יאטקע. דער נעגוס אבער, האָט היי־יאָהר שבועות געגעסען זיין אייגען פלייש...

ניכע הילף
אין דער נאַכט-פאָגאָטאָוויע פון „לינת הצדק"

12 בייינאַכט פאַלט א יוד אריין אין „לינת הצדק" און ווענדט זיך צום דיזשורנע דאָקטאָר:
— פאַניע דאָקטאָרשע, קאָן איך ביי אייך בע־קומען גיכע הילף?
— געווים צו העם זיץ איך חאָך דאָ.
— אויב אזוי, טאָ באָרגט מיר 25 זל. אויף עט־ליכע טעג.

צו די דראַהונגען
קאָן דער אדוואָקאַט אויך נישט העלפען

צום אדוואָקאַט קומט אריין א יוד זיך אַנ'עצה האַלטען:
— גיט מיר אַנ'עצה, וואָס טוט מען דערצו, וואָס איך בעקום לעצטענס פסדר דראָהונגס - בריף. איז נישטאָ עפעס א געזעץ געגען דעם?
— אוודאי איז דאָ. א שטראָף - געזעץ. איהר דאַרפט זיך דערוועגען ווענדען צום סאָנד, איהר ווייסט דען ווער ס'שיקט אייך די דראָהונגס־בריף?
— יאָ... דער אוזשאָנד סקאַרבאָווי!...

ער בלייבט שוין וואוינען

ווייב (צום מאַן): הענעך, וועקסעלמאַן איז דאָ. ער זאָגט, אַז ער וועט פריהער נישט ארויסגעהען ביז דו וועסט איהם נישט אָפּגעבען די 200 זל.
מאַן: גוט, רוים אויס פאַר איהם דאָס קליינע שטיבעל, און חיים פריש איבערציהען.

רויכערן איז פערבאָטען

אין היגען טאַבאַק - מאָנאָפּאָל זענען אויף די וועגט אויפגעהאַנגען פּלאַקאַטען מיט אַנ'אויפשריפט:
— „רויכערן איז שטרענג פערבאָטען!!"

אין א היגער באַנק

באַנק־דירעקטאָר (צו א בעאַמטין): פאַנע יורקאַ דאָס איז אונערהערט, איהר זיצט גאַנצע טעג און טוט גאָרנישט. אייער ארבייט איז נישט ווערט א גראָ־שען... איהר מיינט אַז איהר זענט דירעקטאָר פון דער באַנק!?!...

א נייער „יאשע קאַלב"
דער מחבר און טעאַטער-דירעקטאָר

דירעקטאָר: וואָס פערלאַנגט איהר, יונגערמאַן?
דראַמאַטורג: איך וויל פאַר אייך איבערלעזען א פּיעסע.
דירעקטאָר (אונגעדולדיג): חחבּרט נישט קיין ספּאָריק! איך האָב איצט קיין צייט נישט.
דראַמאַטורג: עס וועט אייך באַנג טאָן אויב איהר וועט מיך נישט אויסהערען, ס'איז נישט גלאָט א „פּיעסע" ס'איז א באָמבע!
דירעקטאָר (אָנגעצויגען): וועגען וואָס האַנדעלט זיך דאָרטען?
דראַמאַטורג: וועגען א יונגע פּרינצעסין, וואָס האָט זיך פערליבט אין א תלמוד תורה מלמד.
דירעקטאָר: נאַט אייך א פּאַפּיראָס!
דראַמאַטורג: די פּרינצעסין ווערט מעוברת.
דירעקטאָר: נעהמט נאָך א פּאַפּיראָס.
דראַמאַטורג: דאַן האָבען זיי בײדע חתונה.
דירעקטאָר: א גוטען טאָג, יונגערמאַן, נעהמט גע־זונטערהייט, כ'האָב קיין צייט נישט אויסצוהערען אייערע נאַרישקייטן.
דראַמאַטורג: יאָ, אָבער דער תלמוד תורה מלמד האָט א ווייב מיט זעקס קינדער.
דירעקטאָר: וואָס לויפט איהר אזוי? — זיצט!
דראַמאַטורג: און דער תלמוד־תורה מלמד צווינגט דער פּרינצעסין צו פיהרען אַנ'אויסגעלאַסען לעבען און איהם העלפען ערנעהרען זיין ערשט ווייב מיט די זעקס קינדער. דאַן ווערט דעם מלמד'ס ווייב א מיליאָנערקע, עס בעווייזט זיך א ממזר...
דירעקטאָר (כאַפּט איהם ארום): איהר זענט א שעקספּיר א גאָרדין, א נאָט! שרייבט נאָך צו א גע ריכטס־סצענע, וואו דער מלמד זאָל געמשפּט ווערען אלס ווייסע־שקלאַפען־הענדלער און זיין ווייב זאָל שיי־בען, די פּרינצעסין... קומט, קומט אריין אין ביוראָ, איך חיים איך געבען אויף מיין חשבון א מיטאָג... ווי פיל' ווילט איהר אַנ'אָוואַנס?.. דאָס וועט זיין א צווייטער „יאשע קאַלב" — א „דיבוק" איהר הערט א דיבוק!..

יודישער „אחדות"

קיין יוד שטימט נישט
מיט א צווייטען יודען,
מיר קריגען זיך פאַר אַל'ז
אפילו פאַר פרידען...

יעדער האַצמאַך
און יעדער נאַר,
וויל זיין א פּרעזידענט
אָדער כאָטש א סעקרעטאַר.

יעדער קאַליקע
וויל „ראַטעווען די לאַגע"
יעדער שטימער
וויל „פערענטפערען די פראַגע".

יעדער וויל כבוד
און יעדער וויל מאַכט,
און יעדער מיטינג
איז ביי אונז א שלאַכט.

פון ראַבינאַט.

דער ראַבינאַט ערקלערט, אז זאַוועקן אין יודי־שע קאַנאַטער טאָר מען נישט, ווייל ס'איז קיינמאָל קיין מנין נישטאָ.

אוי, האָט ער געדברט!

פרוי (צום מאַן): דו הערסט, מענדעל, דער יוד מיטן וועקסעל איז דאָ געווען.
מאַן: וואָס האָט ער געזאָגט?
פרוי: כ'קען נישט איבערחזרן, ווייל די קינדער הערען!...

איצט פערשטעהט ער.

— וואָס העהט זיך ביי דיין ברודער?
— נעבעך געשטאָרבען.
— געשטאָרבען? וואָס רעדט איהר? איצט פערשטעה איך, פאַרוואָס איך זעה איהם לעצטענס אזוי זעלטען!

באָרג-לופט און בעוועגונג

ווייב: נו, וואָס האָט דער דאָקטאָר געזאָגט?
מאַן: ער האָט געזאָגט, אז איך מוז האָבען באָרג־לופט און א סך בעוועגונג.
ווייב: אזוי? זעהר גוט. נעה טאַקע ארויף אויפן בוידעם און העננ מיר אויף די וועש.

פייטעל און מרייטעל

פייטעל: דו ווייסט, ביי די איצטיגע דעווידזען קאָנטראָלעס, וועט מען נישט טאָרען מאַכען קיין גאָל דענע געשעפטען!
טרייטעל: נאָר וואָס פאַרע?
פייטעל: פּלייטאָווע!...

ווער ווענעז איז שולדיג?
גראַף קאַלים טראַנזאַקציעס...

דער בעקאַנטער לאָדזשער „מיליאָנטשיק", גראַף קאַלי געפינט זיך זעהר אָפט אין „צאַהלונגס-שוועריגקייטען". אַנימעלטען געהט ער צו צו זיינעם א בעקאַנטען סוחר (וואָס ווערט אָפט „בע'גראַמט" פון גראַף) און זאָגט צו איהם:
— פּאַניע ס—טש, באָרגט מיר 20 זל.
— כ'קאָן אייך באָרגען נאָר 10 זל.
— נו, גוט, זאָל זיין 10.
אין עטליכע מינוט ארום קומט דער גראַף צוריק און פרעגט איהם:
— פּאַניע ס—טש, כ'האָב אייך געוואָלט פרעגען א פראַגע: ווי זעהט איצט אייגענטליך אוים אונזער רעכנונג: איך בין אייך שולדיג 10 זל. צי איהר מיר?

ביים דאָקטאָר.

דאָקטאָר: די דריי פּילען וועט איהר נעהמען אויף וואַסער.
קראַנקער: דאָס איז נישט מעגליך.
דאָקטאָר: פאַרוואָס?
קראַנקער: ווייל איך קאָן נישט שווימען.

אונזער בוי - מאַטעריאַל

— דו ווייסט, אומעטום בויט מען ווענט מיט דעם מאַטעריאַל, וואָס דאָס לאַנד האָט אַממייסטען.
— אזוי? אויב אזוי, וואָלט מען דאָך ביי אונז געדאַרפט בויען שאַסעען מיט נאַקאָז פּלאַטניטשאָס!..

דער קונדס

הומאָר ● סאַטירע ●

צוזאַמענגעשטעלט פון אב — נעק ●

ביילאַגע צום „נייעם פאָלקסבלאַט" נומער 123 — פרייטאַג, דעם 29 מאַי 1936

א ליעטניק געזעהט!...

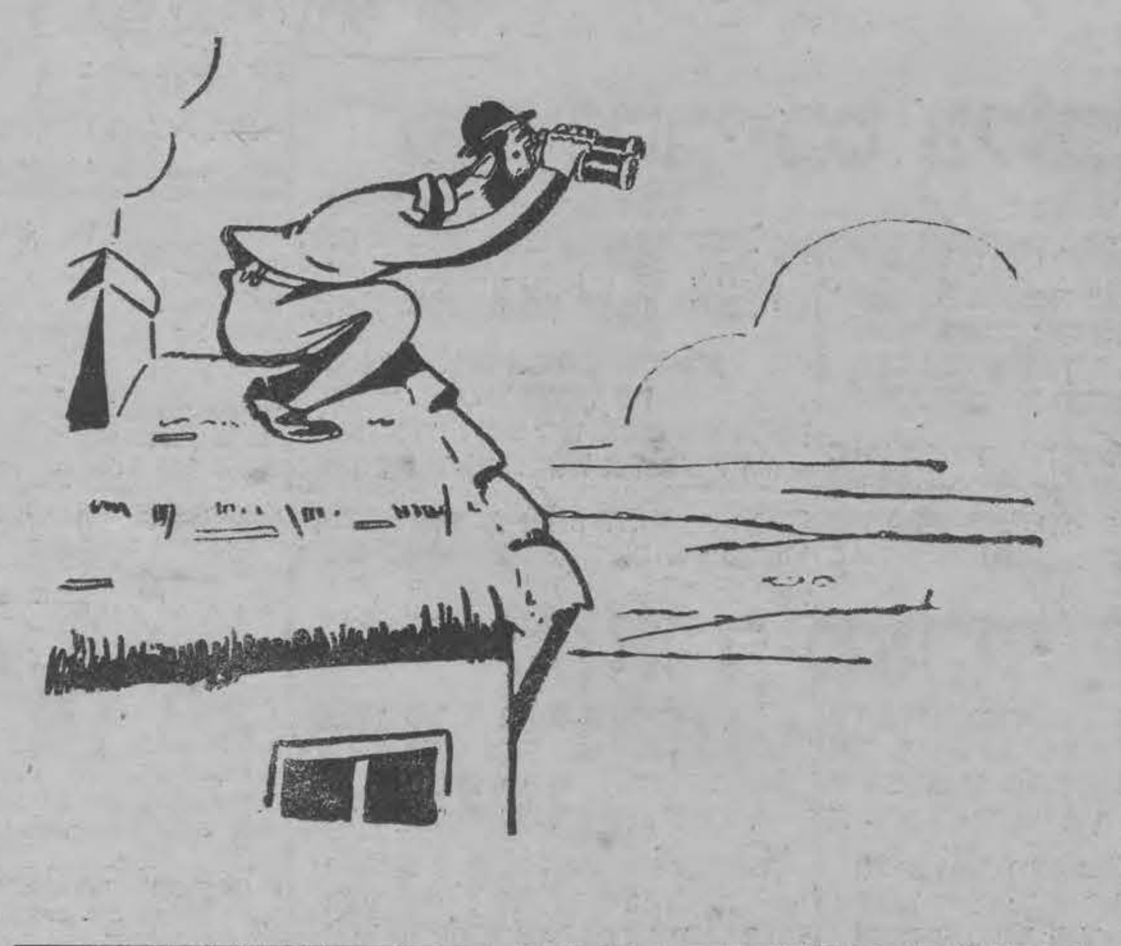

מגילת רות אויף דער לינקער זייט

צוגעשיקט אויף חול-המועד שבועות

ויהי (אומעטום ווי עס שטייט ויהי, איז עס א חס׳ אויף א צרה בימי שפוט השופטים האט דאך פעראַרפען שטעהען בימי השופטים, נישט שופט און שופטים. נאָר וואָס איז א רמז אויף די אחן א צאָהל קאָמיסיעס ביים פעלקער-בונד. א „קאָמיסיע פון 18" פון „דרייצעהן" און א „קאָמיסיע פון פינף". אר טענען איטאַליען פאר איהרע אונערהערטע מעשים לנפי אביסיניען.

ויהי רעב בארץ — האט מוסאָליני געענטפערט, עס פעהלט בחויט דעם איטאַליענישען פאָלק, ווי שטאַרבען ממש פון הונגער, און מען מוז זיך זעמינען מיטן אביסינישען שווארצען ברויט באַר".

וילך — און ער איז טאַקע ארוים אנטקעגען מלך המלכים. דעם הייליג סעלאסיע. בכדי **איש מבית-לחם**, פדי צו ווערען א לייטישער מענש, און האָבען אנ׳אָנזעהען ביי אלע מלוכות פון דער וועלט יהודה, פונם אַרימען שלמה המלך׳ס אנ׳אייניקעל, פון דעם הילפסלאָזען נעגוס נעבעך. **לגור בשדי מואב** — דעם נעגוס קומט טאַקע איצט אוים ארומצובלאָנקען אויף פרעמדע פעלדער און פרעמדע מדינות.

ושם האיש — און דאָס שעהנסטע פון׳ם טראַגי-קאָמישען שפיל איז, וואָס עס ווערט אלראַס-בייז, אלע וועלט-רציחות אָפגעטוהן אונטער דער מאַסקע און מיט דער צביעותדיגער אויסרייד, אז דאָס אלעס ווערט אָפגעטוהן נאָר מיט" ושם האיש, — אינם נאָמען פון דער מענטשהייט, פון ציוויליזאַציע און קולטור.

אלי-מלך — און איצט איז טאַקע א קלאָג צים מלך המלכים. **מחלון** — דער נעגוס בחרפותנו געמוזט מוחל זיין במחילת כבודו און אַפריכטען גלות. **וכליון** — און מוסאָליני זאָגט צו ענגלאנד כולה-שלי און ווייזט איהם א פיג. און נאָך א פשט איז, מוסאָליני זאָגט צו ענגלאנד **מחלון וכליון** — דאָס ער וועט איהר געבען פון׳ם עסק חלוקה קרענק מיט ציינווייטאָג.

שם האחת ערפה ושם השנית רות—

איז מן הסתם א טעות פונם בחור הזעצער, עס דאַרף שטעהען:

שם האחת „אראבי" ושם השנית ענג-לאנד — צוויי גוטע פריינד צו יודען.

יתן ה׳ לכם ומצאנה מנוחה אשה בית אשה — געווען גוטע ציטען פאר מענער היינט בעטען די מענער די ווייבער זאָלען זיי געבען אביסעל מנוחה... רק געב און געב און עס נעהמט קיין סוף נישט.

ותשק ערפה לחמותה. היינט וואָלט מען אזא איינעם וואָס קושט אוועקגעשיסט קיין „סאָכאָ-נובקע".

כי אל אשר תלכי אלך — א רמז אויף די ענדעקעס, וועלכע טאנצען אין יעדער היזויכט נאָך היטלערס דרכים.

אני מלאה הלכתי — דאָס מיינט מען די נאָוואָמיעיסקער סוחרים, די פּאָליצעס זענען געווען פול אנגעפּיקעוועט מיט סחורות.

וריקם השיבנו — נאָך די מאסען עקזעקו-ציעס פון די סעקוועסטראַטאָרען בין איך געוואָרען גאָלע ווי שוויענטא קרחת.

ושם אקבר — א רמז אויף די אלע טראַקטאַר-טען און וואַמאַכען פון צווישען די פעלקער-בונד-מיטגלידער...

ולנעמי מודע לאשה — אז נעמי האָט גע-האַט א מויד וואָס האָט בעדאַרפען א שידוך טון, איז איהר טאַקע נישט געווען וואָס מקנא צו זיין.

איש גבור חיל — זאָגט אויף זיך מוסאָליני.

זה שבתה הבית מעט — זי איז אפּגים נע

ווען פון די היינטיגע מיידלעך וואָס האָבען אויך בעסער ליב, צו זיין אויף „פיוראַ-סלאַקס" דאַנסינגס און זאַפּאַוועס, איידער צו זיצען אין דער היים.

הלא צוויתי את הנערים לבלתי נגעך — דאָס איז שוין אנ׳אלטע מענטשע קרענק, נישט צו זיצען מיט פערלעגטע הענד.

ביי הובערמאַנען

קאָסט טאָפּעלטע פרייזען

אויף הובערמאַנס קאָנצערט אין פילהאַרמאָניע געהט א יחד אריין אין „2 זערא", גיט ער דעם צווייטן זעראַ-שומר 10 גראָשען.

— פּשעפּראַשאַם, היינט קאָסט 20 גר.

— פאַרוואָס היינט 20, אייביג קאָסט דאָך נאָר 10 גראָשען?

—ביי הובערמאַנען איז טאָפּעלטע פרייזען — האָט דער שומר געענטפערט.

וואָס פאַרא חיות זענען דא?

אויף אַ לעקציע אין דער שולע

לערער: זאָג מיר, מיטעסעל, ווי הייסען די חיות, וואָס לעבען אַמאָל אין וואַסער און אַמאָל אויף דער ערד?

— אהא, כ׳וויים שוין.... ליעטניקעס! — האָט מיטעסעל געענטפערט.

גראַף קאַלי.

פראַנקרייכס בלום...

דאָרטען אין פאַריז דעם זיסען
האָט א בלום איצט אויפגעבליהט...
און פון בלום — דער זיסער ריח
וועמען שמעקט און וועמען נישט..

ס׳איז א בלום א וואונדערבאַרע
פון די בלומען יעדען מין
נאָר איהר דופט קען נישט פערטראָגן
און עס שטיקט אונז אין בערלין...

רוים איז אויך צו אזא ריח
נישט געוואוינט.. אָט דאָס איז קלאָר!

און א סברא, מוסאָליני
האַלט אַצינד אין ניסען נאָר...

דאָס איז איינמאָל שוין א בלומ׳על,
אָבער טאַקע גאָר א שאַץ
וואָס עס לאָזט זיך נישט פערשטעקען
אזוי לייכט אין יענעמס לאַץ...

ס׳איז קיין רויז און ס׳איז קיין „נעלקען"
אָט דאָס בלום וואָס האָט אַ רוהם,
קיין נאַרציז און קיין לעווקאָניע
ס׳איז איהר נאָמען: לעאָן בלום...

לאָרד מאַרליי

האָבען מיר א גאַסט א וואוילען,
דאָ אין לאָדז נאָר וואָס געהאַט,
און „בעצויבערטע" פילהאַרמאָניע
האָט זיין שטאָלצער רעפעראַט...

ס׳איז א גרויסער לאָרד פון ענגלאַנד,
וואָס אריין וועט אין היסטאָריע...
ווייל ער זוכט פאר פאָלק ישראל
פאר אַ היים — א טעריטאָריע.

איהר זייט גרויס, אַ מיסטער מאַרליי,
איך בין אָבער אויך קיין שקלאַף,
ביידע זענען מיר קאָלעגען:
דו — אַ לאָרד און איך א גראַף...

הערט-זשע, וואָס עס זאָגט גראַף קאַלי
עצות דאַרפען מיר נישט, ניין!
דאגה׳ט נישט פאר פאָלק ישראל,
זאָרגען וועלען מיר אליין...

מ׳זאָגט, אַז:

דער פרעמיער גען. סקלאַדקאָווסקי האָט דער-האַלטען דעם פאָרטפעל פון אינערן - מיניסטער, ווייל ער איז דער איינציגער פרעמיער, וואָס וויל זעהען, וואָס איננעווייניג טוט זיך...

* * *

דער געוו. פרעמיער קאָשטשאַלקאָווסקי איז גע-וואָרען מיניסטער פון אָפּיעקי ספּאָלעטשני, כדי ער זאָל נישט בלייבען אָהנע „אָפּיעקע"...

* * *

דערפאַר מאַכט מען טעלעגראַף-דראָהטען אויף איין זייט באַהן-ליניע, ווייל אויף דער צווייטער זייט מוז זיין פלאַץ אויף טעלעגראַף אָהן דראָהט.

ענגלאַנד איז פערשפּילט

שמועס ביי אַ טישעל אין „גראַנד"

ביי א טישעל אין „גראַנד" זיצען עטליכע פּאָ-ליטיקער און שמועסען וועגען דער פערשפּילטער ענג-לישער פּאָליטיק אויף אלע פראָנטען. פּלוצים שטעלט זיך אויף דער בעקאַנטער ספּאָרטסמאַן אינזש. וויינ-בערג און זאָגט:

— מיינע הערען, די ענגלענדער האָבען אומעטום פערשפּילט, אפילו דעם מעטש מיט „קראַקאָוו" האָ-בען זיי אויך פערשפּילט...

פּיניעלע מזיק

גיט לשון

ני, צ׳זענע טאָך מיר פין דעיר נאָכטיקער מאָר יעווקע איך האָרינגאש? אוי, איז דועם גיוועין א מאַישוועקע! מאָט זעך גילחטיקיוויט, איעך אָב גי-וויאָסלעט, מאָט גיכמאַלעט פיטקיכן. דינועך אָט מע זעך גיפונידיוויט ליאַדים. דינועך אָט מע אין וואַלד גישפּילט אין זעלנים. איעך בין גיוועין סומעליטי און די יאָטן יענע גיוועין ביסינטשיקעס — סי גיוועין לעיבעידיק.

יאָ, כאָב דעיך ענק איינגאַנצן פאַגעסן צי פאַ-ציילן די מאַנסע מיט דעים „חושיען מאַטקי". צ׳ווייסט אַז ס׳איז גיוועין אין קאָדוש אין אין באַליוט אָכיט א „טוג פאַר דעיר מאַמע?" גלייבט מיער, אַז עץ ווייסט גוחטיש פין דעיער מאַנסע. איעך בין אַליינט שילדיק. כאָב ענק פאַגעסן צי פאַציילן פין דעיעם.

איעך אָב יאָ גיוויסט. דעים „טוג פאַר דעיר מאַ-מע" אָב איעך צי דעיר מאַמע אַזוי גיזוגט:

— מאַמע, האַנט איז דאַן טוג. האַנט זאָרסטו די ניש אַרביטן, ניש וואַשן די פּאָדלאָגעס, ניש קאָכן קאַ מיטיג, האַנט עסט די א גאַנצן טוג ליגן אין בעט איעך על דיך אָפּקאָכן, דעיר מאַטע עט דעיר האָקן ס׳פליש. האַנט עסט די ניש רעדן א וואָרט, אַפּיליק שעלטן אָכיט ניש — האַנט איז דאַן טוג, א טוג פאַר דעיר מאַמע.

כאָב ענק נאָך גיוואָלט פאַציילן פעשידינע סע-פאַציעס, נאָר כאָש קאַ צאַט, כ׳ניי האָט קאַ ווילקע, כעל מעך זעיען מיט דעים ענגילישן לאָרד מיסטער מעלעיער, כעל עיעם אַנלאַווירן פאַן שוועיר פין האַ-טאָל אין עב עיעם אַזוי זוגן:

— רעב מעלעיער מיט אייצים זענע מיער פאַ-זאָרגט. אוואָבינע ניכומים ווי עץ זענט, בין איעך, פּיניעלע, צי יעידער צאַט. אַז אינץ עבן וועלן פורן זיכן טיטאַריעס פאַר יודן, עבן מיער ענק ניש פרעי-גען קאַ אייצים — צ׳העירט, מינכנער מעלעיער?

אַזוי עב איעך עיעם זוגן, איעך אָב ניש קאַ מוירע פאַר קאַ לאָריד, מעינ עיער אַפּיליק רעדן ענגיליש!

אַ קלאָל איעך גיי קאַ ווילקע צין לאָריד מעלעיער אין עב עיעם געיבן אין מאַטנס מאַמן אַראָן אַזוי ווי איעך פּיניעלע קען. ני, דעפאַר זאַצי מיער ני-זיהי אין אַצי מיער א גיטן שאָבים.

דעם קעלנערס עצה

גאַסט: פּאַניע קעלנער, איהר האָט מיר געגעבען א בופשטיק ווי א פּאַדעשווע, און א טעמפּען מעסער.

קעלנער: שאַרפט-צאַפּ ס׳מעסער אין דער פּאַדעש-ווע.

א וויסענשאַפטליכע לעקציע

וועגען מלינטשקעס...

וויכטיג פאַר פרויען און מענער פון ביידע געשלעכטען אויף שבועות און א גאַנץ יאָהר.

פון וואַנען שטאַמט דאָס וואָרט „מלינטשקע"? — א טייל זאָגען, אַז דאָס איז דער נאָמען פון יענעם גע-ניאַלען מאַן וואָס האָט דאָס קאָזינע אונשטערבליכע מאכל ערפינדען און פונקט ווי לעננטהאַר ווערט גע-רופען אויפן נאָמען פון לענין און וואַשינגטאָן אויפן נאָמען פון וואַשינגטאָן — אזוי ווערט מלינטשקע גערופען אויפן נאָמען פון מלינטשקען. פאַראַן אָ-בער איינער א פּראָפעסאָר א בעקאַנטער פאַרשער פון מיילכיגע קרעפּלעך, וואָס בעווייזט מיט ראיות אז מלינ-טשקע שטאַמט פון וואָרט ליטשען און אַרויסגעקר-מען זאָל עס האָבען דערפון וואָס דער ערפינדער האָט נאָכן פעהטיג מאַכען די ערשטע שיסעל מלינטש-קעס אינטאַנצען אַליין אויפגעפרעסען — האָט איהם דאָס פּאָלק דערפאַר געליטשעט.. דאָך, קיין גע-נויע פעסטשטעלונג וועגען דעם נאָמען, איז נאָך ביז היינטיגען טאָג נישט געלונגען צו בעקומען.

דערפאַר בנוגע דעם אינווייניגסטען מהות פון דער מלינטשקע — וועגען דעם לאָזט זיך שוין רעד-דען א סך קלאָרער און ס׳זענען אַרום דעם נישט פאַראַן קיין גרויסע חלוקי דעות.

אַמאָליגע צייטען ווען אויף דער וועלט איז נאָך נישט געווען קיין פּאָלקספראַנט נישט געווען און די אביסינער האָבען נאָכנישט געהאַט קיין „ציוויליזאַ-ציע" — דעמאָלט איז עס געמאַכט געוואָרען גאַנץ פשוט: מ׳האָט גענומען אייער, געמאַכט דערפון בלעטלעך, אָנגעפּיהלט מיט קעז און בעשיט מיט צו-קער, ווען היטלער האָט בעפרייט די וועלט פון באָלשע-וויזם און „נעראַטעוועט דעם שלום" — האָט ער אויסגעפונען אז כדי נישט צו דאַרפען קיין פוטער און אייער, קאָן ער עס מאַכען פון ריינעם קאַרטאָפעל שאָלעכץ און היינט — היינט, זעהט איהר, מאַכט מען עס אויף גאָר א נייעם אופן: מען נעהמט א יחד מען מאַכט איהם פאַר א פּאַסאַזשיר אויף דער באַהן מען לאָזט צו איהם אריין א פּאָר „נאַראַ"-כוליגאַנעס — וועהט פון איהם א „מלינטשקע"...

און אָט אזוי פערדייעט עס די די „ריין-אַרישע" געזעלשאַפט מיט גרוים אַפּעטיט...

די פירמע „ליפּע שוואַרץ עט קאָמפּאַני"

ווי אַזוי ווערט מען אין אַמעריקאַ אַ מיליאָנער?

נאָך עטליכע יאָהר אַפּזיין אין אַמעריקאַ, האָט ליפּע אהיימגעשריבען א בריוועל צו זיין ווייבעל, ער האָט איהר איבערגעגעבען, וואָס מיט איהם איז אַלץ געשעהן אין ניו-יאָרק.

ווי דו געדענקסט, בין איך אוועק פון דערהיים אין מיטען דער נאַכט קוים מיט א העמד אויפן לייב. אַזוי בין איך אָנגעקומען קיין ניו-יאָרק א נאַקעטער און א באָרוועסער.

טעג און נעכט בין איך אַרומגעגאַנגען א הונגע-ריגער און גרייט געווען איינצושלינגען א פערד מיט פּאָדקאָוועס.

עס זענען אוועק וואָכען און מיר איז נעגאַנגען אַלץ ערגער און ערגער. עס איז מיר נישט אַזוי גע-גאַנגען ווי ס׳האָט מיך געטראָפען. א קליינינקייט, אז מען טראָגט איין פּאָר וועש א פּאָר חדשים. ווער האָט דעמאָלט געהאַט אביסעל וואַסער דעם קאָפּ זיך אַר-רומצוואַשען? איך בין געווען פערברודיגט ביזן האַלז. ווען דו קוקסט מיך דעמאָלט אָן, וואָלסטו נישט דערקענט פון מיינע שוואַרצע אויגען ביזן פּנים כ׳בין געוואָרען; ווי בעשאָטען מיט שוואַרצע ערד און האָב שוין פערשפּאַרט דו זאָלסט מיך שיקען אין דר׳ערד אַריין.

נישט האָבענדיג וואָס צו טון, בין איך שטענדיג אַרומגעגאַנגען קוקען אין די שויבען פון די געשעפ-טען. פון דאָרט איז אַלע מאָל אַרוים אַנ׳אַנדער משרת און מיך געפרעגט, צי מיין טאַטע איז א גלע-זער? דערמיט האָבען זיי געגעבען מיר אָנצוהערען, איך זאָל נישט פערשטעלען.

איינמאָל בין איך אַזוי פערבייגעגאַנגען א גע-שעפט, וואו עס איז געווען זייף צו פערקויפען און זיך אוועקגעשטעלט קוקען אין פענסטער. אַפּשטע-הענדיג דאָרט א קורצע צייט, א דורשטיגער נאָך אַ ביסעל וואַרעם וואַסער מיט זייף, האָב איך ווייטער גענומען געהן.

מיט אַמאָל קומט צו מיר אַרוים דער שעף און בעט מיך, איך זאָל איהם טון די טובה, און שטעהן אַזוי נאָך אביסעל פאַר זיין האַנדעל מיט זייף. ווייל אין די עטליכע מינוט, וואָס איך בין אַזוי געשטאַנען פאַרן פענסטער, איז אין געוועלב געוואָרען אַנ׳ענגע-שאַפט פון קונים זיי האָבען געזעהען אַזאַ ברודיגען, נישט אַרומגעוואַשענעם פאַרשוין, האָט זיי אָנגענו-מען א גרויסער חשק צו קויפען זייף.

פון יענעם טאָג אָן, בין איך אַנגאַזשירט געוואָ-רען אין דעם געשעפט אַריין אַלס א רעקלאַמע פון זייף. א גאַנצען טאָג שטעה איך אזוי א פערשוואַרצ-טער א בלאָטיגער פאַר׳ן געשעפט און ציה-צו קונים. איינמאָל אין יאָהר בלויז וואַש איך זיך אַרום, יום-כפּור, ווען דאָס געשעפט איז געשלאָסען.

היינט האָב איך שוין אַליין א זייף-געשעפט און א דאַנק פריהער דעם וואָס כ׳האָב די הענד נישט געוואַשען און דער נאָך מיין פערשמירט פּנים, איז מיין געשעפט אויסגעוואַקסען אין א גרויסער פירמע ליפּע שוואַרץ עט קאָמפּאַניע.

צרות פון ווייבער

אומגליקליכע מענער, נעבעך!..

אויף א באַנק אין סטאַשיץ-פּאַרק זיצען צוויי יו-דען און שמועסען וועגען זייערע ווייבער, מיר נעבען איבער דעם געשפּרעך:

— א ביטער עסק מיט מיין יודענע. טאָמער מאַך איך א שנעפּסעל און קום אהיים נאָך 12 לאָזט זי מיך נישט אין שטוב אַריין און מוז נעכטיגען אויף די טרעפּען! כ׳ווייס נישט וואָס איך זאָל טון מיט מיין „שטשערוועי"!.. .און ווי זעהסט דו אויס מיט דיין שלאַק?

— איך, זעהסט דו, בין אַנדערש, אז איך קום אַהיים נאָך 12 הייב איך באַלד אָן שרייען...

— כ׳פערשטיי נישט... שרייען?

— יאָ, דאָס איז נישט מענשליך, צו וואָס עפּעס פּלוצים שרייען?

— וואָס הייסט צו וואָס? און דו וואָלסט נישט געשריגען, ווען דו קרינסט א דיניצע אין קאָפּ אַריין?

וואס קומט איצט פאר אין ארץ-ישראל

פרעסע-קאנפערענץ ביים בעקאנטען פיהרער פון דער ארץ-ישראל'דיגער פועלי-ציון-פארטיי ז. אבראמאוויטש

…ווי בעקאנט וויילט איצט אין לאדז דער מיטגליד …ואט פון דער „הסתדרות" און פיהרער פון די …פועלי ציון (אקטיוויסיטען) ה' ז. אבראמא- …ה' אבראמאוויטש איז שוין לאנגע יאהרען …א"י און ער איז גוט בעקאנט מיט די ארטיגע …ענטוויקלונגען. אויף א פרעסע־קאנפערענץ וועגען …איצט בעגייסטען אראביש - נאציאנאליסטישען …געגען דעם ישוב אין א"י און געגען דער יודי… עליה האט דער גאסט געזאגט:

דער יודישער ישוב האט נישט גע-וואוסט פון קיין פאניק.

ס'איז געווען איין געפיהל, וואס האט בעהערשט …טען, א געפיהל פון שמערץ איבער דעם אומשול… פארגאסענעם בלוט, עס איז אבער אין ערגיץ …ניט געווען קיין געפיהל פון פחד. אין תל אביב …אין דער גאנצער ווייטער און ברייטער אומגע… …איז אויך קיין שפאנונג נישט געווען, מען איז …ען רוהיג, געשפאנט איז די לאגע אין די ווייטערע …ענדערטע פונקטען, וואו ס'איז פאראן א גע… …ר פון אנ'אנפאל, אבער אויך דארט האט מען …נישט געשראקען, מען איז געווען צוגעגריט אויפ… …הטען דעם קאמף, אויב ער וועט אטטאקירט …רען.

…אלע אין ישוב ווייסען אז עס איז דא א כוח …ועלכע זיי קאנען זיך פערלאזען, עס ווייסען …עס אויך די אראבער און דערפון נעהמט זיך די …ווייניגע פארם פון די אומרוהען דיפארם פון איינ… …וידועלען בעהאלטענעם טעראר.

אין ווייטערדיגען לויף פון געשפרעך האט ה' …בראמאוויטש זיך אפגעשטעלט אויף דעם, וואס עס …טוט פאר אין אראבישען לאגער.

…דאט ווירקט א

בלאק פון אראבישע פארטייען

…ביז האלטען אין איין ליציטירען זיך אין פאטריא… …ה, און אנטי־יודישער העצע. צו דעם בלאק געהער… …די פארטייען פון מופטי, פון נאשישיבי און נאך …קלענערע גרופען. דער דאזיגער בלאק רעפרעזענ… …דאס אראבישע סוחרטום, די נאך פעסטויצענ… …עפענדים, עלעמענטען וואס שרעקען זיך פארן …שען אויפבוי ווערק, אבער וואס זענען אטהענ… …פון מעהר־ווייניגער גוזעצליכע קאמפס־מעטאדען.

…ען דעם דאזיגען בלאק פון אלטע רייכע, אייג… …בעוועגטע און איינפלוסרייכע פארטייען, טרעט …נגט ארויס

די „איסתאקלאל פארטיי" –

…פערהעראליכט און פרעדיגט טעראר געגען …דישען ישוב. די דאזיגע פארטיי בעשטייט פון …יגער גרופע פון א מינדערהייט אינערהאלב דער …גאנצער אראבישער געזעלשאפט, זי איז אבער …ר ארגאניזירט, שלאגפערטיגער און דערפאר איז …ר ווירקונג גרעסער ווי איהר צאהלמעסיגער כוח.

…די שיכט פון וועלכער עס רעקרוטירט זיך די „א.ים …קלאל"־ליים דאס איז די שיכט פון יענעם עפענ… …שען יונגען דור וועלכער קאן שוין ווייטער נישט …ליען ביי דער אלטער פרנסה פון דער עהר־רענטע. …ער מוז זיך איבערוואהפען צו רעגירונגס פאסטענס. …יע פראפעסיעס וכדומה, דאס זענען רייכע זיהנד… לעך, וואס זענען אדער שוין ארויסגעוואהפען געווא… רען, אדער שטייען פאר דער געפאהר ארויסגעוואר… פען צו ווערען פון פעאדאלען קלאס. דערפון נעהמט זיך די פאליטישע ליניע פון „איסתאקלאל"; זי איז ארגאניזירט אויפ'ן פאשיסטישען אופן, האט סימפא… טיעס פאר היטלער, מוסאליני, פערמאגט אביסעל יו… גענד (סקויטען) און איז אנ'אנהענגער פון טעראר.

לויט דער מיינונג פון ה' אבראמאוויטש איז דער אנהויב פון די איצטיגע אומרוהען ארגאניזירט געווא… רען דורך דער „איסתקלאל" און ערשט ווען די גע… שעהענישען זענען געווען אין גאנג האט דער מופטי איבערגענומען די אנפיהרונג פון דער אקציע.

אבער די אלע פארטייען צוזאמענגענומען בילדען נאר א גאנץ פערשווינדעטדיגע מינדערהייט אין דער אראבישער בעפעלקערונג. וועלכע איז איהר לייבען… טייל לגמרי נישט ארגאניזירט און וועלכע איז בכלל ווייט פון דעם מופטישען געטומעל.

א בולטער בעוויז דערפון זענען טאקע די לעצטע אומרוהען. וועלכע ווערען בעיקר אדורכגעפירט דורך בעצאהלטע אדער ספעציעל ארגאניזירטע טעראריס… טען.

די אראבישע מאסע נעהמט נישט אין די אומרוהען קיין אנטייל

קיין פעלאך האט נישט פערלאזט זיין פעלד, זיי קומען איצט אין די מעטשעטען נאך אין א קלענע… רער צאהל, ווי אין געוועהנליכע טעג, בעזונדערס איז דאס נוגע די פעלאכען וואס וואוינען בשכנות פון יו… דישע קאלאניעס; זיי שטייען בכלל ווייט פון די אנ… פאלען.

נאך קלענער איז דער אנטייל אין די אומרוהען פון די אראבישע ארבייטער, דא איז זיך געווען מעג… ליך איבערצייגען; וואס פאר א חשיבות ס'האט די יודיש־אראבישע ארבייטער פערשטענדיגונג, בעזונ… דערס האט זיך דאס געפיהלט אין חיפה. ווי די גע… גענזייטיגע דערנעהנטערונג איז פיל ווייטער פערגאנ… גען, ווי אנדערשוואו.

די צרה איז אבער וואס די אראבישע ארביי… טער האבען נאך א שוואכען זין פאר ארגאניזירונג, ס'ה איז היינט קוים 5 פראצענט פון די אראבישע ארבייטער ארגאניזירט אין פעראיינען און דערפון נעהמט זיך נאך א גרויסער טייל אונטער דער השפעה פון די נאציאנאליסטען, די הסתדרות — מיינט ה' אבראמאוויטש — דארף איצט ענטוויקלען א מעהר ענערגישע טעטיגקייט אויף דעם שטח. לייכט איז דאס, וואס אנ'אמת נישט, ווייל אויף וויפיל ס'איז נאר מעגליך דעם אראבישען ארבייטער צוצוציהען צו א פעראיין, איז אבער פיל שווערער איהם דארט, איינצוהאלטען, פונדעסטוועגען איז נאך מעגליך פיל אויפצוטון.

דער שמועס איז אריבער אויפן אראבישען שטרייק דער חדשים־לאנגער שטרייק האט אמבולמסטען ענטפלעקט די געפאלענע השפעה פון די מופטי־ עפענדישע הע… צער און די גרויסע אפמוטיגונג וועלכע קומט לאנג… זאם אבער פער'עקשנט פאר אין די מוחות פון די אראבישע מאסען אין בעצוג צום יודישען אויפבוי… ווערק, קיין פעלאך שטרייקט נישט, די

שטריק אגיטאטארען זענען ארויסגע-טריבען געווארען פון די דערפער

מיט דער תשובה: פארהרייט נישט קיין קאפ. דאס פעלד ווארט נישט! אזעלכע פאלען זענען געווען זעהר פיל. עס שטרייקען אויך נישט די אראבישע ארבייטער, וואס שטרייקען יא, טוען דאס אויך נישט מעלעגראף, וכדומה, מ'שטרייקט נישט אין חיפה, מען ארבייט אין די יודישע קאלאניעס, די אראבישע ארבייטער, וואס שטרייקען יא, טוען דאס אויך נישט פון גוטען ווילען, נאר זיי זענען געצוואונגען דערצו אונטער דרוק פון דעם הערשענדען טעראר, א ווירקונג האבען דא אניך געהאט די אויפרופען אין אר… ראביש וועלכע די יודישע ארבייטערשאפט האט אר… דרעסירט צו די אראבישע ארבייטער, אויך די סוח… רים טרעטען ארויס געגען שטרייק און צום ערשטען מאל האבען זיי געוואגט דאס צו טון אפען.

ווען נישט דער טעראר, וואלט דער שטרייק שוין לאנג איינגעבראכען געווארען, די אגיטאטארען פער… שפרייטען; קלאנגען אז דורך דעם שטרייק הונגערען זיי אויס דעם יודישען ישוב, דאס איז אבער לחלוטין פאלש. מיט גאנץ קליינע אויסנאהמען איז דער ישוב ביכולת צו דעקען אליין אלע זיינע הצטרכות. אין געוויסער הינזיכט העלפט ער נאך דער יודישער ווירטשאפט, ווי דער בוי פון אנ'אויסלאדונגסברעטער ציע ביים ירקון־ברעג אין תל־אביב, אפגעז־פערגרע… סערונג פון דער יודישער דארפס־פראדוקציע א.ד.גל.

דער שטרייק האט רואינירט די אראבישע ווירטשאפט

און זיכער שטעלען שוין די אראבער די פראגע: עד מתאי? ווי לאנג נאך דארף מען און קאן מען דאס ציהען?

צום סוף האט ה' אבראמאוויטש נאך איבערגע… געבען א ריי אינטערעסאנטע אינפארמאציעס וועגען

דער ראל פון די פאלעסטינער קא-מוניסטען

אין די לעצטע אומרוהען, די שטעלונג זייערע צו די אנפאלער איז א קלאר פריינטליכע בעזונדערס האבען זיי סימפאטיעס צו די „איסתקלאל"־ליים, וועלכע זיי רופען אן „די פאלעסטינער סנהדרין", ס'איז פאראן א צוזאמענארבייט צווישען די קאמוניסטען און „אוס תקלאל".

מען דארף אבער נישט איבערשאצען די ווירקונג פון די קאמוניסטען, זיי זענען א גאנץ קליינע גרופע און האבען נישט קיין גרויסע בעדייטונג צווישען די יודישע ארבייטער האבען זיי טענצליך קיין השפעה נישט, עס איז אויך איצט פאראן ביי זיי א קורס פון אראביזאציע און זיי ארבייטען דער עיקר צווישען די אראבער. אויב זיי האבען עפעס אנהענגער צווי… שען די יודען, איז עס אין דער מעהרהייט פאלען א פאר שילער, דער יודישער ארבייטער — פערענדיגט ה' אבראמאוויטש — איז ווייט פון דער פ. ק. פ. פאליטיק.

די יודישע עפענטליכקייט דארף נישט אזוי ענגט שידען פארערען פון דער א"י רעגירונג א „שטאר… קע האנט" לגבי די אראבער, לויט זיין מיינונג איז דאס פאליטיש טעפערליך, ווייל די דאזיגע „שטאר… קע האנט" קאן מארגען אנגעווענדעט ווערען געגען אונז, צום אפהאלטען אונזער וואוקס, און מיר ווי… לען דערקלערט ה' אפראמאוויטש —

בעסער א וואוקס אהן זיכערקייט איידער א זיכערקייט אהן וואוקס

וואס מיר דארפען פאדערען פון דער רעגירונג איז, אז זי זאל אונז נישט שטערען, זאל די רעגירונג נישט שטערען און דער יודישער ישוב וועט בעוויזען אליין צו זיכערען זיך רוה און זיכערקייט.

—*X*—

INŻ. ″YPL.

M. Hufnagel

Rzecznik Patentowy

Warszawa Chmielna 9, tel. 527-96

Patenty na wynalazki, wzory oraz znaki towarowe
Skargi i obrona w Urzędzie Patentowym.

אראבישע פאליטיק און אראבישע פארטייען

(ענדע פון דער 6־טער זייט)

אלע שייכען, וואס ארום ירושלים, אחמד אבראהים אבורגוש מיט פאלגענדער פראקלאמאציע:

„צו אלע שייכען און מוכטארען פון די דערפער:

„...איך בין געווען איינער פון די וואס האבען געפאדערט, אז דער מאנדאט אויף אונזער פאטער… לאנד זאל איבערגעגעבען ווערען צו ענגלאנד, וואס געוועלטיגט מיט יושר און גערעכטיגקייט. מיר האבען דאס געטאן; נאך דעם ווי מיר האבען געזעהען, ווי געוויסע עפענדים בעמיהען זיך צו שטערען אלצ… דינג, וואס קאן פערבעסערען דעם נידעריגען צו־שטאנד פון אונזער לאנד, פדי געוועלטיגען איבערן לאנד און פאלק.

„...זיי ווילען זעהען דאס לאנד פערוויסט, פער… ארימט און אהן דערנעהרונגס - קוועלען און פון דער לאגע ציהען אייגענע נוצען א. א. וו. אבער די ענגלישע רעגירונג איז א פריינד פון די פעלאכען, און דער ציוניזם איז די גרויסע שול פאר אונז, וואו דער פעלאך וועט זיך אויסלערנען ווי צו בעארבעי… טען דעם באדען און ווי אנצופיהרען א ווירטשאפט.

מיט ברכות און מיט ליבשאפט נעהמען אויף די ענג… לענדער און דעם ציוניזם — ווייל זיי זענען דער פונדאמענט פון אייער קומענדיגען אויפבליהען, און יענע, וואס קומען צו אייך מיט סטראשונקעס, זאלט איהר זאגען, אז די דארפסלייט זענען נישט אזוי אומוויסענד, אז זיי זאלען דערלויבען די עפענדים צו טאן מיט זיי, וואס זיי ווילען און אונז צווינגען זיי צו פאלגען, וואס זיי וועלען בעפעהלען.

„איהר זאלט זיך נישט חתמ'ענען אויף קיין שום פאפירען אדער רעזאלוציעס, וואס די פעראינ… טערעסירטע עפענדים וועלען אייך פארלייגען — דאס איז אנ'אומגליק פאר אייך".

דער אויפרוף איז פערשפרייט געווארען דעם 8־טען יוני 1920 **) פון יודישען איבערגעוואלד אריינכאפען זיך אין לאנד אריין, איז נאך דאן קיין רייד נישט געווען.

**) דארט.

(פארטזעצונג קומט)

דאן-דאמינגא

…מלאך

ראמאן

נאכדרוק אין א טאג - ציימונג, אפילו טיילווייז — פערבאטען.

…רנע און ער וואלט געגעבען א שפרונג ארויס …אויטאמאביל און ער וואלט זיך דערוואוסט דעם …ען אמת, אבער דער אויטאמאביל האט זיך איצט …נישט איבער די אספאלטירטע גאסען. דער טאג …איהם עפעס אויסגעקומען גאר יום־טוב'דיג, אין …נזר עס אין נישט קיין אויסערשיד געווען פון ווינ… …צו פריהלינג, האט זיך דאך געפיהלט פריהליג… …אבער דער שטאט, די אנגעגאסענע גאסען מיט …האבען שטארק אויסגעגעזאגט אז עס קומט …זומער, דער זומער!

קאפיטעל זעקס

נאך זון־אונטערגאנג איז שוין דאניע געווען אין …שוהל. ער האט זיך „פערפאסט" ביי נאדעל… …דארט איז אויך געווען מאניעלע, דער אס… …נאך עטליכע יודען און ווייבער.

…די שוהל האט עפעס פאר דאניען אויסגעזעהען …אנג, אומפערשטענדליך און פרעמד.

…א לאנגער זאל, וואס איז לאנג געווארען דערפון …די מיטעלסטע וואנט האט זיך צענומען און …צוויי צימערען איז געווארען איין גרויסער. עס …געקומען מעהר און מעהר פרויען און האבען …נומען די ערטער ביי טישען און שטענדערס, …האט זיך געוואונדערט וואס מען זעהט אזוי …מענער, און — וואס די פרויען פערנעהמען …מענערס ערטער, נישט ערגעץ אין דער הויך, אין …ווייבערשער שוהל, נאר דא גליך ווי די מאנס… …זיצען זיי אויסגעזעצט און האלטען אויפגע… …ווייסע מחזורים און תחינות...

…שע פרוי וואס איז אריינגעקומען האט מיטגע… …א ביסעל ליכט, שוין נישט געווען קיין איין …ואלע עס זאל נישט ברענען ליכט, קליינע און גרויסע, ווייסע און געלע און אפילו יאהרצייט לאמ… פען, — פלעשלעך מיט חלב, פול אלע קעסטלעך, אלע זאמדפעכלעך און לייכטער, פון דעם אפשיין איז גע פאלען א גאלדענע פייערליכקייט אויף די והענט און פון דעם קושען זיך און ווינשען האט זיך דערטראגען א דערהויבענקייט.

דאניע איז געווען פערנומען די גאנצע צייט מיט פערקוקען זיך, איהם איז זעהר געפעלען וואס אט די מיידלעך, וואס שטייען יעדע נאכט ביי די העל־בע… לויכטענע פאדער־שטיבלעך און די געסלעך און ווינ… קען צו די הורנגעהער, זענען איצט אנדערש, אזוי ווייס און דין אייגעהילט אין זייד און אין נאמע. די אויגען זענען אנגעשוואלען פון ווייגען און די גוטער… קייט פון איינער צו דער אנדערער ליכט אראפ פון זייערע פנימער.

אין אנפאנג האט יעדער „געהאלטען אנ'אויג" אויף דאניען, צום ערשט איז עס געווען נארעלע, דערנאך מאוריסיא האך, ער האט אכטונג געגעבען אז דער „יונג" זאל „אריינקוקען אין די אותיות", און אפילו מאניעלע האט איהם עטליכע מאל דער… מאהנט ער זאל זאגען...

אבער דערנאך איז יעדער געווארען פערנומען מיט זיך, מאניעלע איז געשטאנען אויבענאן, לעבען דער ספעציעלער „טראן־שטוהל", א פאטעל געבעט אין ווייסען זיידענטייג, און זיך געקושט מיט יעדער אריינגעקומענער און אריינגעקומענעם.

אויף איהר ווייס, איידל פנים איז געשטאנען א יומטובדיגע רוה, בעשיינט מיט א ליבליך שמייכעל, זי איז גוט געווען צו דער גאנצער וועלט, מיט פער… געבונג צו אלעמען, א חוץ צו די „קינעלעך"...

די מאנספילען זענען בעשטאנען פון א צווייטדרייט צענדליג אין דער צאהל, פאר זיי איז געווען א שטי… קעל ארט נאהענט צום ארון־קודש, אויף די שפיץ… קעפ זענען געשטאנען קליינע זיידענע יארמולקעס און איבער די אקסלען — טליתים גרעסערע און קלענערע, זיי האבען געקוקט אין די מחזורים און גע שמייכעלט אין די אותיות אריין..

דאניע האט אויך געהאלטען א מחזור, ער האט אפילו רעכט נישט דערקענט די אותיות, ער איז גע… ווען גריט נאכצוזאגען ווארט ביי ווארט, וואס דער חזן וועט זאגען; דער חזן האט אבער מעהר „זיך גע… וויצעלט" ווי געזאגט, ער האט זיך אויפגעפיהרט מאד נע היימלעך און היימיש. איבערגעדרעהט זיך צו די ווייבער א סך מאל אוועקגעזאגען פון עמוד און זיך דערנעהנטערט צו דער טיר, בעת עס איז אריינגע קומען א „פרויענצימער", זיך צעקושט מיט איהר און זיך צוגעוואונשען...

וואס שפעטער די נאכט האט זיך פעררוקט אויף די שויבען, אלץ ענגער איז אין שוהל געווארען און אלץ העכער האבען זיך די געוויינען געטראגען, דאניע האט שוין נישט געקענט גלייכגילטיג זיין און בלויז דעם חידוש אויפנעהמען אין זיינע אויגען. טרעהרען האבען איהם שוין ארויסגעגלאנצט, ער האט מיט די ציין זיך פערביסען אין דער אונטערשטער ליפ, כדי נישט אפצולאזען דעם פאדעם פון זיין טראכ טען און נישט אוועקגעטראגען צו ווערען מיט דעם שטראם פון תפילות און טרעהרען.

צו זיינע אויגען זענען איצט געקומען צו שווע… בען לאנגע, פערגעסענע און אויסגעגאנגענע געשטאל… טען: זיין מאמע! אך, ווי לאנג, ער האט שוין נישט געטראכט פון איהר, ווי לאנג זי איז פון איהם אפגע… ווייטערט געווארען, און חנה, אין יעדער פרוי זעהט ער זי, ער געדענקט זי ביי די ליכט ערב יום־כפור, קיינער איז נישט געווען און שטוב. ער און זי. זי האט געצונדען ליכט און געוויינט, אמאל פלעגט ער ריינקומען א שבת און זיך צוויינשען, דאס איז געווען דעמאלט ווען ער איז נאך קליין געווען. נאך קליין געווען, שפעטער ווען ער איז ארויסגעוואקסען, און די „שטאט" האט געהאט מיט איהם צו טון", איז אפילו קיין הונט אויך נישט אריינגעקומען...

און איצט שטעהט זי דא. אפשר איז עס יענע... די, אט־די איינגעהילטע אין זילבערנעם שאל?... ניין עס מוז נאך זיין די הארט.. די, וואס וויינט אזוי אין סידור אריין מיט א צעבראכען געוויין...

און אפשר איז עס נאר... אנדזשעלע? ניין, ווי קומט אנדזשעלע אהער צו זיי... צו אזעלכע ווי כוואנא איז..

ער פערשעהמט זיך אליין, וואס ער טראכט איצט וועגען אנדזשעלען, ער פיהלט אז די אלע מענשען דא זענען נישט קיין פשרע... און אנדזשעלע מאר דא אהער נישט קומען. כאטש ער וואלט עס געוואלט... און אז ער וויל, קומט זי איצט, קומט זי טאקע, אנ'אנטלאד פענע פון איהר מאן, זי איז געווארען אזא אין איצט דערקענט ער איהר... זי וויינט — אבער דאס איז דאך גאר אנ'אנדערע, ער וויל, אז עס זאל זיין אנ'אנ דערע, ער פעריאגט אנדזשעלען פון זיינע רעיונות, וואס וואס קריכען דווקא אהער. זאל שוין זיין די־א. די מיט די אהאפגעלאזטע ברעמען און ארעפגעקעמטע צעפ, וואס ער האט היינט געזעהען דאס שטיי־בילד אין דער מצבה — יא, זי איז עס זיכער — אבער וועד איז זי דען, אויב נישט אנדזשעלע?. אי, יענע אוי גען זענען געווען אזוי שווארץ, ווי טיפע געבט וואל… טע זאין זיי געהאנגען, און אנדזשעלע — ווי א בלוי־ ער טאג איבער די בערג... ער קען טאקע נישט צו… זאמענבינדען דעם אונטערשיד, אבער עס איז דא, דאס מיידעל פון דער פאטאגראפיע איז געשטארבען פון אנשטעקונג, פון סיפילים און זי, אנדזשעלע — און עס גייט אויף פאר איהם אזא קלארקייט, פארוואס אנ… דזשע איז אנטלאפען פון איהר מאן.. פארוואס מען האט זיך אזוי געשושקעט.. און פארוואס דער מאן איז אזוי געלינגען אויפן פנים און אונטער דער נאז פוילט די הויט ?

אנ'אומבעשטימטע פרייד האט זיך צעוואר… מט אין איהם. אבער ער האט מורא געהאט פאר דער פרייד, ער האט זיך אנגעהויבען פיינט צו קריגען פאר אט־דער פרייד, ער מוז אפשר ראטעווען אנדזשען. זי ארויסרייסען פון זייטע העגט, ניין, נישט פאר זיך.. ער וויל שוין גאהנישט. נאר זי — זי זאל זיין פריי! זי זאל נישט קומען אויף דעם סוף, וואס יענע מיר דעל פון דער פאטאגראפיע אין דער מצבה...

(פארטזעצונג קומט).

ניִיער פאָלקסבלאַט

דאָס לאָדזשער לעבּען

ניִיער פאָלקסבלאַט

פרייטאָג, 29 מאַי ח׳ סיון תרצו

זון-אויפגאַנג 3.35
זון-אונטערגאַנג 7.43
ליכט-צינדען: 7.27

עקזעקוציע פון געלד-חובות אין ד[ער] ...
עקזעקוציע-פּראָצעדור פון דער שטייער-מאַכ[ט]

פון אדוו. ע. שעסקין

אומאָפּהענגיג פון דער עקזעקוציע וואָס איז גע־ריכטעט געגען די אומבאַוועגליכע און באַוועגליכע גי־טער האָט די שטייער־מאַכט ס׳רעכט צו רימען די עק־זעקוציע אויף געלד־חובות, כדי צו מאַכן אַ זאַיעשטאַ־שע אויף אַזאַ געלד־חוב, שיקט די שטייער־מאַכט צו דער אינסטיטוציע אָדער פּערזאָן, פון וועלכען דעם צאָהלער קומט אַ געלד־חוב אַ שריפטליכע דעקלאַראַציע, אין וועלכער עס ווערט דערמאָהנט דער עקזעקוציאיר־טער חוב, אויף וועמענס אויפטראַג און אויף וואָס פאַר אַ רעכטליכען יסוד.

די שטייער־אַמטען פאָדערן אין זייער דעקלאַראַציע אויף דעם בעל־חוב, אַז ער זאָל בעלעגען אין פער־לויף פון 7 טעג אויפקלערונגען וועגען דעם פאַרנו־מענעם חוב, אַנ׳אָפּשריפט פון דער דעקלאַראַציע גיט דער שטייער־אַמט גלייכצייטיג איבער דעם שטייער־צאָהלער מיט דעם פאַרבאָט, אַז ער טאָר נישט דיספּאָנירען מיט דעם סעקוועסטרירטען חוב, אַ זאַ־יענטשע קען מען מאַכן נאָר אויף די חובות וועלכע וענען אין דעם געגעבענעם מאָמענט שוין צאָהל־באַר, חובות וואָס זענען צאָהלבאַר אין דער צוקונפט קענען נישט אונטערליגען קיין פריהערדיגער דעק־לאַראַציע, אַ חוץ, אַז דער חוב ענטשטעהט פון די סו־מעס, וועלכע זענען צאָהלבאַר פּעריאָדיש, למשל דירה־געלד.

מיט׳ן מאָמענט ווען ס׳ווערט צוגעשטעלט די אויפפאָדערונג, נעהמט די שטייער־מאַכט אין איר בעזיץ דעם גאַנצען פאַרנומענעם חוב און קען אויס־פיהלען אַלע רעכט פון אַנ׳אייגענטימער, דאָס הייסט, אויב אַ בעל־חוב זאָגט זיך אָפּ צו צאָהלען דעם חוב, למשל אַ לאָקאַטאָר צאָהלט נישט דעם שטייער־אַמט קיין דירה־געלד, קען דער שטייער־אַמט פאַר־

קלאָגען אויפ׳ן דירה־געלד און גלייכצייטיג בעטען אַנ׳עקסמיסיע.

פענסיע קען נישט אַ גאַנצען פאַרנומען ווערן דער צייל־קאָדעקס שטעלט פעסט, אַז לויף־פענסיעס, אויב זיי איבערשטייגען נישט 1200 זל. אַ חודש, אונטערליגען אַנ׳עקזעקוציע נאָר פון איין פינפטעל. אויב דער בעל־חוב בעקומט מעהר ווי 1200 זל. אַ חודש קען מען פאַרנעהמען אַ חוץ דעם אויך אַ העלפט פון דעם עודף.

דאָס ענטשפּרעכענדע געזעץ זעהט פאָר, אַז פון דער עקזעקוציע זענען בעפרייט לאָטעריע־געווינסען און אָפּשפּאָרונגען אין פ.ק.אָ. ביז 2500 זל.

דאָס פאַרנעהמען חובות קומט אַמאָפּטסטען פאָר אין דער פאָרם פון פאַרנעהמען דירה־געלד פאַר די חובות, וואָס דער הויז־בעזיצער האָט בנוגע דער מלוה. דער עפעקט פון אַזאַ „זאַיענטשע״ אויב ס׳האַנדעלט זיך וועגען דער פּראַקטישער זייט, איז אַ מינימאַלער, ווייל אין די פאַלען פון אַזאַ זאַ־יענטשע, נוצט דער לאָקאַטאָר אויס די סיטואַציע, צאָהלט נישט דעם ווירט און נישט דער שטייער־מאַכט.

די שטייער־מאַכט האָט ווידער נישט קיין ענט־שפּרעכענדען אַפּאַראַט, אַז זי זאָל אַרויסטרעטען אין געריכט וועגען חוב און וועגען אַנ׳עקסמיסיע. עס שאַפט זיך אַ סיטואַציע, פון וועלכער קיינער האָט נישט קיין נוצען. ס׳געפינט נאָר דער דריטער צד. אַזאַ „זאַיענטשע״ האָט גיכער אַ מאָראַלישען עפעקט ווייל ער שאַפט אַ דעזאָרגאַניזאַציע מיט דער גאַנ־צער ווירטשאַפט פון הויז און דורך דעם שאַפט ער

אַ מאָראַלישען דרוק אויפ׳ן הויז־בעזיצער, ... צושטאַנד פון כאַאָס זאָל וואָס שנעלער ... ווערען.

אין דער פּראַקטיק טרעפען מיר ... דערמיט, אַז דער לאָקאַטאָר ערקלערט, ... בעצאָהלט דירה־געלט פאַר עטליכע ... פאָראויס. אָפט מיידט אויף דעם אופן ... בעזיצער אויס די פאַראָרדנונג פון ... עקזעקוציע־מאַכט.

ס׳זענען אויך פאַרהאַן פאַלען, ווען ... מאַכט טרעפט אָן אויף רעיענטאַלע ... דאָס הויז איז פאַרפאַכטעט. אין דעם פאַל ... פאַכט־אַקט איז נישט דערמאָהנט די פליכט ... טער וועגען צאָהלען שטייערן, קען די ... מאַכט נישט פיל אויפטון.

מ׳דאַרף מודה זיין, אַז אין אַלגעמיין ... די שטייער־מאַכט זעהר נישט גערן אָן ... לען פון „זאַיענטשעס״. די שטייער־אַמט ... בעסער אָנהויבען מיט פאַרנעהמען די ... אַלס אַ פשוט׳ער און גוט־ווירקענדער ... נאָר דאָרט, וואו ס׳איז נישט פאַרהאַן ... וועג, טרעטען זיי צו פאַרנעהמען דאָס ...

אויב ס׳האַנדעלט זיך וועגען אַרעסט ... סיעס איז דאָס אַ זעהר וועהטאַגליך ... צאָהלער, אָבער עס איז נישט שטענדיג ... אין די פאַלען, ווען ס׳בעלאַסטען נאָר ... אויף דעם זעלבען צאָהלער.

רעאַזומירענדיג דאָס אַלץ דאַרף ... שטעלען, אַז פון אַלע עקזעקוציע־מיטלען ... כע ס׳דיספּאָנירט די שטייער־מאַכט, איז ... סטען פּראַקטיש דאָס מאַכען „זאַיענטשע... חובות.

nowość!
wszędzie do nabycia.

PIWO MONACHIJSKIE
(ciemne)
Sukc. K. ANSTADTA Sp. Akc.
w Łodzi.

בעזייטיגט די געפאהר אפּצושטעלען די טעקסט[יל]-פאַבּריקען צוליב מאַנגעל אין רויה-שטאָף
קאָנפערענץ מיט דער דעוויזען-קאָמיסיע

מיטוואָך איז אין וואַרשאַ פאָרגעקומען אַ קאָנ־פערענץ מיט די פאָרשטעהער פון דער דעוויזען־קאָ־מיסיע וועגען דער קריטישער לאַגע, אין וועלכער ס׳געפינען זיך די לאָדזשער פאַבּריקען צוליב׳ן מאַנ־געל אין רויה־שטאָפען.

די פאַבּריקען האָבען נאָך רויה־שטאָף קוים אויף עטליכע טעג און דאָס בעקומען וואַלוטא אויף איינקויפען רויה־שטאָפען טרעפט אָן אויף אַזעלכע שוועריגקייטען, אַז עס דראָהט די נאָהענטסטע טעג אָפּצושטעלען די פאַבּריקען.

בעת דער קאָנפערענץ, אין וועלכער ס׳האָבען אנטיילגענומען די פאָרשטעהער פון דער לאָדזשער טעקסטיל־אינדוסטריע און פון דער ... מיסיע, זענען ערלעדיגט געוואָרען אַל[ע] ... גען ערטיילען וואַלוטא די פאַבּריקאַנט[ען] ... קויפען רויה־שטאָף, אַזוי אַז די געפאַהר ... שטעלען די פאַבּריקען איז בעזייטיגט געוו[אָרען].

אויף די סעזאָן-אַרבּייטען און אין דער גאַזאָווניע
זענען פאָרגעקומען פּראָטעסט-שטרייקען

דינסטאָג איז פאָרגעקומען דער פּראָטעסט־שטרייק פון די לאָדזשער סעזאָן־אַרבּייטער. 8 אַ זייגער אין דער פריה האָבען אַלע סעזאָן־אַרבּייטער אויף אַלע שטאָטישע אַרבּייטען געוואָרפען די אַר־בּייט אויף 4 שעה.

דער שטרייק איז געווען אַ דעמאָנסטראַציע גע־געם אָפּוואַרפען דעם בעשלוס פון די סעזאָן־אַר־בּייטער, וועלכע האָבען פאָרלאַנגט, אַז מ׳זאָל צו־נעהמען אַרבּייטער דורך די פּראָפעסיאָנעלע פאַר־איינען.

אין דער צייט פון שטרייק איז אַ דעלעגאַציע אַוועק אין דער וואָיעוואָדזשאַפט, וואו זי איז אויפ־גענומען געוואָרען דורך דעם נאַטשעלניק קאָנ־דושערסקי און דעם וויצע־וואָיעוואָדע פּאָטאָצקי.

די דעלעגאַציע האָט פאָרגעלעגט די פאָ[ד]... פון די אַרבּייטער. אי׳ן שטרייק האָבען אנטי[יל]... 3 טויזענד אַרבּייטער. 12 אַ זייגער איז ד[ער] ... פאַרענדיגט געוואָרען און די אַרבּייטער ה[אָבען] ... געטרעטען צו דער אַרבּייט.

* * *

אין פּראָטעסט־שטרייק אין דע׳ גאַזאָ[וניע] ... בען אָנטיילגענומען 400 אַרבּייטער אין ... דער שטרייק האָט געדויערט פון 8 אין ... ביז 12 מיטאָג. די סיבה פון שטרייק ... די פראַגע פון אורלויבען.

דער צופלוס פון גאַז איז נישט אינ[טער]... געוואָרען. די שטאָט־פאַרוואַלטונג האָט ... זיי אַמגיכסטען צו ערלעדיגען די פראַגע ... לויבען.

* * *

(א) די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען ... אַרבּייטער האָבען בעשלאָסען אונטערנ[עמען] ... אינטערוועניץ אין אינערן־מיניסטעריום או[ן] ... דירעקציע פונ׳ם הויפּט־אַרבּייטס־פאָנד.

עס זאָל אויך אינטערוועניערען די ... גרופּע פון דעפּוטאַטען און סענאַטאָרען.

אין שייכות מיט די דאָזיגע בעשלו[סען] ... שוין נעכטען אַרויסגעפאָהרען קיין וואַרש[ע] ... לעגאַטען פון די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינ[ען] ... מיט די סען. מאַליניאַקע, אלגייער און ד... טאַטען: גאַרדעצקי, וואַדאָוויטשקי און מאַ...

אַנגעהויבען און פאַרענדיגט אָקופּאַציע-שטרייקען

אין דער זיידען־פאַבּריק פון ווינפעלד אויף פּאָמאָרסקאַ 107 קומט פאָר אַנ׳אָקופּאַציע־שטרייק. עהערנעכטען האָבען די אַרבּייטער פאַרהאַלטען די בעאַמטע און זיי נישט אַרויסגעלאָזען פון דער פאַבּריק, אַזוי אַז די בעאַמטע זענען פאַרבליבען אַ גאַנצען טאָג און אַ גאַנצע נאַכט אין די פאַבּריקס־מויערען. ערשט אויף אַנ׳אינטערווענץ פון אַרבּייטס־אינספּעקטאָר אין דעם פאַראיין פון די זיידען־אַר־בּייטער, זענען די בעאַמטע אַרויסגעלאָזען געוואָרען פון דער פאַבּריק.

* * *

אין העבלערס פאַבּריק אויף דאָמבּראָווסקאַ 26 איז אויסגעבראָכען אַנ׳אָקופּאַציע־שטרייק אין וועלכען ס׳נעהמען אָנטייל 850 אַרבּייטער.

* * *

אין בוהלעס שפּינערייִ (דאָמבּראָווסקאַ 21) האָ־בען די אַרבּייטער אָנגעהויבען אַנ׳אָקופּאַציע־שטרייק.

* * *

ס׳האָבען זיך פאַרענדיגט די אָקופּאַציע־שטריי־קען אין גרינבערגס פאַבּריק (דאָמבּראָווסקאַ 25) אין דער פאַבּריק פון האַביג (רודאַ־פאַביאַניץ) און אין דער פאַבּריק פון וואַרשאַווסקי (קילינסקיעגאָ 130).

לאָדזשער פּאָליציי און סטאַראָסטווע
אויפ׳ן פאָנד פון נאַציאָנאַלער פאַרטיידיגונג

אונטערן פאָרזיץ פון פּאָליציי־קאָמענדאַנט על־זעסער ניעדזשעלסקי איז פאָרגעקומען אַ פאַרזאַמלונג פון די פּאָליציי־בעאַמטע. ס׳איז בעשלאָסען געוואָרען צו זאַמלען צווישען זיך 15.000 זל. אויפ׳ן פאָנד פון נאַציאָנאַלער פאַרטיידיגונג.

די בעאַמטע פון דער סטאַראָסטווע האָבען בע־שלאָסען זיך צו בעשטייערן מיט אַ טאָג־פאַרדינסט אויפ׳ן פאָנד פון נאַציאָנאַלער פאַרטיידיגונג.

Dr. med.
[R]adokierski
כירורג פון צייהן און יאַ[ס]...
[Pio]trkowska 164 tel 114-20.

קיין ארץ-ישראל
בּיליגע רייזעס. גוטע בעדינגונ־גען. פּינקטליכע בעהאַנדלונג.

קיין וויען 28 מאַי פון 75 זל.
דורך 7 ימים אויף „קאָשטשושקאָ״
12/6 פון 400 זל.

אויסלענדישע הנחה־פּעסער קיין עסטרייך, טשעכאָסלאָוואַקיי און יוגאָסלאַוויען.
פאָרשטעהערשאַפט פון „אינטוריסט״
אויספליגען קיין רוסלאַנד.
אינפאָרמאַציעס ערטיילט
דאָס יודישע רייזע-ביוראָ
Union Lloyd
PIOTRKOWSKA 42,
telefon 107-87.

פאַבּאַר 1915

(א) היינט פרייטאָג דאַרפען זיך שטעלען צו דער פאַבּאַר־קאָמיסיע נומער 1 די פאַבּאַראָווצעס, וואָס זענען געבוירען אין 1915, וועלכע וואוינען אויפ׳ן שטח פון 5 קאָמיסאַריאַט און זייערע פאַ־מיליען־נעמען הויבען זיך אָן מיט

S, Sz

פאַר דער פאַבּאַר־קאָמיסיע נומער 2 — די וואָס וואוינען אויפ׳ן שטח פון 12 קאָמיסאַריאַט און זייע־רע פאַמיליען־נעמען הויבען זיך מיט די אותיות.

פון P ביז Z

און פון 13 קאָמיסאַריאַט:

A, B

מאָרגען דאַרפען זיך שטעלען צו דער פאַבּאַר־קאָמיסיע נומער 1 די פאַבּאַראָווצעס, וואָס זענען געבוירען אין 1915, וועלכע וואוינען אויפ׳ן שטח פון 5 קאָמיסאַריאַט און זייערע פאַ־מיליען־נעמען הויבען זיך אָן מיט

T, U, W

פאַר דער פאַבּאַר־קאָמיסיע נומער 2 — די, וואָס וואוינען אויפ׳ן שטח פון 13 קאָמיסאַריאַט און זייע־רע פאַמיליען־נעמען הויבען זיך אָן מיט די אותיות:

C, Ch, D, E, F, G, H, I, J, K, L, Ł

אַפּטייקען.
היינטיגע נאַכט - דיזשור׳ען

(א) היינט ביינאַכט דיזשורירען: ל. שטעפּעל (לימאַנאָווסקיעגאָ 37), ש. יאַנקעלעוויטש (אַלטער מאַרק 9), ט. סטאַניעלעוויטש (פּאָמאָרסקאַ 91), א. באַרקאָווסקי זאַוואַדזקאַ 45), ב. גלוכאָווסקי (נאַרו־טאָוויטשאַ 6), ס. האַמבורג (גלובנאַ 50), ל. פּאַוו־לאָווסקי (פּעטריקאָווער 307).

פאַראָרדנונג פון וואָיעוואָדע
וועגען נעגעי-דיפטעריט-אימפונגען

(א) לויט ווי מ׳אינפאָרמירט אונז, וועט דעם 2 יוני דערשיינען אַ פאַראָרדנונג פונ׳ם לאָדזשער וואָיעוואָדע, דורך וועלכער עס וועט צום ערשטען מאָל איינגעפיהרט ווערען דער צוואַנגס־פליכט פון געגען - דיפטעריט - אימפונגען פאַר קינדער פון 1 ביז 10 יאָהר — אויפ׳ן גאַנצען שטח פון דער לאָדזשער וואָיעוואָדשאַפט.

די אימפונגען וועלען אָרגאַניזירט ווערען בחנם.

זעלבּסט-פאַרוואַלטונג-בעאַמטע
אויפ׳ן פאָנד פון נאַציאָנאַלער-פאַרטיידיגונג

אויף אַ פאַרזאַמלונג פון די זעלבּסטפאַרוואַל־טונגס־בעאַמטע איז בעשלאָסען געוואָרען זיך צו בעשטייערן מיט 20 טויזענד זלאָטים אויף איינצו־קויפען אַ שול־אַעראָפּלאַן אונטערן נאָמען „לאָדזשער זעלבּסטפאַרוואַלטונג״.

Dr. med. Trepman
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפיליס און הויט-קראַנקהייטען,
בעהאַנדלונג פון מענער-שוועכע.
זאַוואַדזקאַ 6, טעל. 234-12
נעמט אָן פון 8-11 פאָרמ., 2-4 נ״מ און 6-8 אַ וו...

[...]אַדז בעעהרט דעם מלוכה־פּרעזידענט

[...]רעדע פֿון פּרעז. גלאָזעק אויף דער זיצונג פֿון שטאָטישען ביוראָט

[...]דינסטאָג איז אָוונט איז פֿאָרגעקומען אַ זי־[...] פֿון שטאָטישען ביוראָט. ס'זענען בעטראַכט [...]געוואָרען אַ רייהע לויפֿענדע פֿראַגען. צווישען זיי איז [...]מען געוואָרען אַ בעשלוס, אַז די שטאָט לאָדז [...]פּרעזענטען אַלס מיטגליד צו דער עלעקטריפֿי־[...]רונגס־געזעלשאַפֿט „זעמפּאַל".

[...]צוליב דעם, וואָס דעם 3 יוני ווערט 10 יאָהר [...] דער מלוכה־פּרעזידענט איגנאַצי מאָשטשיצקי [...] איבערגענומען זיין אַמט, האָט פּרעזידענט גלאָ־[...]געהאַלטען פֿאָלגענדע רעדע:

[...] דעם 3 יוני ענדיגען זיך 10 יאָהר פֿון מאָמענט, [...] ראש פֿון דער העכסטער מאַכט אין דער רע־[...] האָט זיך געשטעלט אַ גרויסער מלוכה־מאַן, [...] מענש מיט גרויס וויסען — דער פּרעזידענט [...]פֿעסאָר ד"ר איגנאַצי מאָשטשיצקי.

[...] אייביגע פֿערדינסטען, די פֿרוכטען פֿון [...]אַרבייט, די גרויסע מעלות פֿון זיין כאַראַקטער [...]פֿערשטאַנד, די צוגעבונדענקייט צו דער אידעע [...]פֿאַרשאַל, האָבען מיר צו פֿערדאַנקען, אַז מיר

האָבען פּוילען, וואָס שטיצט זיך אויף דעם כוח פֿון אַ מעכטיגער אַרמעע און אינערליכער רעכט, גרויסער אויסערליכער אַכטונג און אויף דעם אונ־בויגזאַמען ווילען צו פֿיהרען די רעפּובליק צו דער מאַכט און אַלגעמיינעם וואוילשטאַנד פֿון די בירגער.

דעם 3 יוני וועלען מיר צוזאַמען מיט אַלע בירגער אָפּגעבען כבוד די פֿערדינסטען פֿון ערשטען בירגער אין לאַנד, וועלכער לערנט אונז ווי אַזוי מ'דאַרף צו לעבען און אַרבייטען פֿאַר דער רעפּובליק.

זאָלען מיר איהם אויף דער היינטיגער זיצונג אָפּגעבען די טיפֿסטע אַכטונג און כבוד. דער מלו־כה־פּרעזידענט פּראָפֿ. ד"ר איגנאַצי מאָשטשיצקי זאָל לעבען!

די רעדע איז אויסגעהערט געוואָרען שטע־הענדיגערהייט און דער אויסרוף „זאָל ל בען" איז איבערגעחזרט געוואָרען דריי מאָל דורך די ראַט־מענער.

ס'איז אויך בעשלאָסען געוואָרען, אַז דער ביוראָט וועט דעם 3 יוני אַרויסשיקען פֿאָלגענדע טעלעגראַמע צום מלוכה־פּרעזידענט:

„די פֿערזאַמעלטע אויף דער זיצונג פֿון ביי־ראַט פּרעזידיום פֿון דע שטאָט־פֿערוואַלטונג, מיט־גלידער פֿון ראַט, באַטשעלקעס און בעאַמטע, פֿאַר־שטעהער פֿון דער פּרעסע און די בירגער פֿון לאָדז — שיקען דיר הער פּרעזידענט און בעפֿעהלער פֿון אונזער לאַנד, צוליב דעם 10־יעהריגען יובל פֿון דיין אונענדליכער אָפּפֿערוויליגער אַרבייט פֿאַר דער מלוכה, וואָס דו פֿיהרסט צו אַ בעסערן מאָרגען — די אויסדרוקען פֿון טיפֿסטען כבוד און איבערגע־בענקייט".

די פֿראַגע וועגען דעם רעגולאַמין פֿאַר'ן שעכט־הויז, איז נישט בעטראַכט געוואָרען אויף דער זי־צונג, ווייל צוליב יום־טוב איז דער יודישער ראַטמאַן וועלכער האָט געהאַט פֿערשידענע פֿאַרבעהאַלטען צום רעגולאַמין, נישט געווען אַנוועזענד אויף דער זיצונג.

[...]ווערן געבּרענגט אין אָרדנונג די גאַסען

[...] פּילסודסקיעגאָ זענען שוין אַלע הייזער כמעט געפּוצט. — די ליס־[...]אָפּאַדאַ־גאַס, אויף פּעטריקאָווער ווערען איינגעלעגט די הליינע הייזער

[...]די שטאָטישע בוי־אינספּעקציע האָט איצט אונ־[...]גענומען אַן אַקציע צו פֿערשענערן דעם אויס־[...] פֿון דער שטאָט. צוליב דעם זענען אַרויסגע־[...] געוואָרען פֿעראָרדנונגען צו פּוצען די היי־[...], וועלכע זענען שוין יאָהרען־לאַנג נישט רעמאָנ־[...] געוואָרען און צו ברענגען זיי אין אָרדנונג.

[...] די גרעסטע אויפֿמערקזאַמקייט איז איצט גע־[...]ווענדעט דער פּילסודסקיעגאָ גאַס, צוליב דעם נאָ־מען, וואָס זי טראָגט און צוליב דעם בעשלוס פֿון ביוראָט צו ברענגען אין אָרדנונג די דאָזיגע גאַס.

אַלע הויז־בעזיצער פֿון פּילסודסקיעגאָ גאַס האָ־בען בעקומען אַ פֿעראָרדנונג צו פּוצען זייערע הייזער. 50 פּראָצענט זענען שוין רעמאָנטירט. ביי די איבריגע ווערט איצט געאַרבייט.

אויך איז פֿעראָרדנט געוואָרען צו פּוצען אַלע הייזער אויף דער 11־ל'סטאָפּאַד־גאַס. אין די בײדע גאַסען וועלען וועלען אַלע שילדען מוזען גע־ענדערט ווערען אויף עסטעטישע.

די קלײנע זלעע הייזלעך אויף דער פּעטריקאָ־ווער גאַס וועלען פֿונאַנדערגענומע ווערען. אויפֿ'ן ערשטען פֿײער קומען די הייזער אויף פּעטריקאָווער 75, פּעטריקאָווער 94 און אַנדזשעיאַ 1. די דאָזיגע הייזער וועלען פֿונאַנדערגענומען ווערען שוין אין חודש יוני.

געוואָלט דעקען אײנע מיט צווײ...

און בעקומען דערפֿאַר אַ יאָהר תּפֿיסה

[...] נעבעטען איז אין שטאָטישען געריכט פֿאַר־[...] דער פּראָצעס פֿון דער 43־יעהריגער אַננאַ [...]וואַהן, וועלכע האָט בשעתו בעקומען אַ ירושה [...] איהר פֿערשטאָרבענעם פֿאָטער אַ גרויס הויז אויף [...] 37.

[...] ס'האָט זיך אַרויסגעוויזען, האָט דאָס הויז [...] אויף זיך אַ סך חובות, וועלכע זענען גע־[...]פֿערזיכערט אויף דער היפּאָטעק, אַחוץ דעם [...] נאָך געווען גרויסע פֿערלעגענע שטייערן, וועל־[...] פֿערשטאָרבענעם'ס טאַטער האָט געמוזט [...] בעצאָהלען. ס'האָט זיך געשאַפֿען אַזאַ [...], אַז דאָס הויז האָט אָנגעהויבען צו ברענ־[...] און די עליאַשזאָהן האָט געמוזט [...] פֿערשידענע הרצאות פֿון אַנדערע קוועלען.

[...] עטרע פּ. י. האָט די עליאַשזאָהן, צוליב מאַ־[...] שוועריגקייטען, עטמזאָגט די ווערטערין פֿון [...] האָט זיך אָבער [...], אַז די באַהטשקאָווא האָט געהאַט אַ [...] פֿון פֿערשטאָרבענעם ד"ר עליאַשזאָהן, [...] וועג זי זאָל בעזייטיגט ווערען, בעקומט [...] צו יעדער צייט איהר איינגעצאָהלטע [...] 1.600 זל.

[...] צוליב דעם אָבער, וואָס פֿר. עליאַשזאָהן האָט די [...] סומע נישט געהאַט, האָט זי אָנגעהויבען [...] ווי אַזוי צו קריגען געלד אויף אויס [...] דער באַהטשאָס. זי האָט טאַקי געטראַכט [...] האָט טאַקי אויסגעטראַכט.

[...] האָט אָנגעהויבען זוכען נייע קאַנדידאַטען [...] אַ ווערטער, פֿון דעם דאָזיגען הויז. ס'האָבען [...] אָנגעהויבען צו שיטען קאַנדידאַטען.

[...] אַנד. זענען געקומען אַ געוויסער טשעקאַי [...] וועלכען זי האָט געטומען 300 זל. אַ קאַנטאַ און [...] זל. האָט זי געזאָלט בעקומען ווען ער וועט אי־[...] זיין נייעם פּאָסטען.

[...] אין צווישען האָט זיך אָבער אויך גענומען 400 [...] אַ געוויסען בילי, און נישט טשעקאַי און [...] בילי האָבען דעם פּאָסטען און נישט דאָס געלד [...]. ביידע האָבען ענערגיש אָנגעהויבען פֿאַ־[...]דערן צוריק דאָס איינגעצאָהלטע געלד. ווען אָבער די פֿר. עליאַשזאָהן האָט זיי דאָס געלד נישט אומגע־צאָהלט, האָבען זיי אָנגענעפֿען אַ אַנקלאַגע צום פּראָ־קוראָר.

דאָס געריכט האָט געטען, נאָכ'ן אויסהערען די עדות, פֿערמשפּט די פֿרוי עליאַשזאָהן פֿאַר יעדען חטא בעזונדער צו 10 חדשים תּפֿיסה, און צוליב דעם צונויפֿפֿאַל פֿון די פֿערברעכענס, האָט איהר דאָס געריכט פֿערמשפּט אויף איין יאָהר תּפֿיסה, מיט אָפּלעגען די שטראָף אויף אַ יאָהר, מיט דעם פּע־דינג, אַז זי וועט ביז'ן 1 יולי ה. י. אומקעהרען די געליטענע זייערע חובות.

טעאַטער
„ראַזמאַיטאָשטשי"
ציגעל = נאָס 27. טעל. 112=25.
דיר.: דוד צעלמייסטער.
איילט צו זעהען!
נוצט אויס די געלעגענהייט!
אַ מתּנה פֿאַר די ברייטע פֿאָלקס־מאַסען!
רעוואָלוציע! פֿון — פּרייזען —
54 גר. ביז 2 זל.
נאָכמיטאָג פֿון 54 גר. ביי 1.70 זל.
היינט פֿרייטאָג, 9.15 אָוונט, מאָרגען שבת, 4 נאָכמיטאָג און 9 אָוונט
דער שענסטער פּראָגראַם א. נ.

פֿאָזיטיוו
לעצטע 4 טעג!
פֿאַר'ן אָפּפֿאָהרען פֿון לאָדז!
לעצטע גאַסטשפּילען פֿון
„אַראַראַט"
קינסטל. אנפֿ.: מ. בראָדערזאָן

אַ וועלט מיט נסים!!
מיט דער סענסאַציאָנעלער פּאַראָדיע „יאשע קאַלב אויף דער לינקער זייט".
מאָנטאַזש און רעזשי: ש. דזשיגאַן און י. שומאַכער.
אונזער ענסעמבל (לויט א. ב.): חנה גראָסבערג, שיינע מרים, מאַלווינע ראַפּעל, ס. אַפּענהיים, וול. נאַדיס, ש. דזשיגאַן, כאַם היאַר, מ. פֿו"אווער, י. שומאַכער.

שרעקליכע אויטאָ־קאַטאַסטראָפֿע

ערנסט פֿערוואונדעט געוואָרען 9 פּערזאָן

[...] מיטוואָך, 10 אַ זייגער אינדערפֿריה איז אויפֿ'ן [...]טער שאָסיי פֿאָרגעקומען אַ גרויסע אויטאָ־[...]קאַטאַסטראָפֿע.

מיטוואָך האָט די „ראַדזשינאַ וואָיסקאָווא" אַר־גאַניזירט אַן אויספֿלוג קיין טושינעק. אין דעם אויס־פֿלוג האָבען אָנטיילגענומען די פֿרויען פֿון די אָפֿי־צירען פֿון לאָדזער גאַרניזאָן און אַב'ערך 20 קינ־דער פֿון 10 ביז 15 יאָהר. דער אויספֿלוג איז גע־פֿאָהרען אין צוויי לייכטע לאַסט־אויטאָס. ווען די אויטאָס האָבען זיך געפֿינען נעבען דאָרף יוזעפֿאָוו איז פֿאַר איינעם פֿון די פֿאָהרענדע אויטאָס געבליבען שטעהן אַ פֿויערי'שע פֿוהר. דער שאָפֿער האָט גע־וואָלט אויסמיידען די פֿוהר, אָבער דער אויטאָ האָט זיך איבערגעקעהרט און אַריינגעפֿאַלען אין גרובען.

ס'האָבען זיך דערהערט שרעקליכע געשרייען פֿון די פֿערוואונדעטע. די אַרומיגע איינוואוינער זענען שנעל צוגעטרעטען צו דער רעטונגס־אַקציע און אַרויסצונעהמען די פֿערוואונדעטע פֿון אונטער דעם אויטאָ. דעם שאָפֿער האָט גאָרנישט געשאַדט. ס'זענען אַרויסגערופֿען געוואָרען די פּאָגאָטאָוויעס פֿון רויטען קרייץ און די דאָקטוירים זענען צוגע־טרעטען צו ערטיילען הילף די פֿערוואונדעטע: עס זענען פֿערוואונדעט געוואָרען: די 35־יאָהריגע פֿע־ליציע באַרטאַק (פֿרוי פֿון שטאַב־שעף), 30־יאָה־ריגע דאַנוטאַ לעוואַנדאָווסקאַ (פֿרוי פֿון אַ מאַיאָר), 29־יעהריגע מיכאַלאָווסקאַ (פֿרוי פֿון אַן אָפֿיציר), 27־יאָהריגע רישאַרדאַ קאַזשמינסקאַ (פֿרוי פֿון אַן אָפֿיציר), איהר 8 יעהריגע טאָכטער נינאַ, 11־יעה־ריגער סטאַניסלאַוו קאַפּשינסקי, 8־יעהריגע וו עס־לאַוו קלוף. די אַלע דערמאָנטע פֿערוואונדעטע זע־נען אָפּגעפֿיהרט געוואָרען אין מיליטעריישען שפּי־טאָל. עטליכע אַנדערע לייכט־פֿערוואונדעטע זענען אָפּגעפֿיהרט געוואָרען אַהיים.

אויפֿ'ן אָרט זענען אָנגעקומען העכערע פֿאָ־ליציי־בעאַמטע, וועלכע האָבען אונטערגענומען אַן אויספֿאָרשונג וועגען דער סיבה פֿון דער שרעקלי־כער קאַטאַסטראָפֿע.

Doktór Z.
Henrykowski
[...]עציעל־אַרצט פֿאַר מענער - שוואַכע, [...] ווענערישע און הויט־קראַנקהייטען
טראַוגוטאַ 9, טעל. 262-98
[...] נעמט אָן פֿון 8—11 און פֿון 6—9 אָוונט.
זונטאָג פֿון 9 פֿריה ביז 12.30 בייטאָג

Dr. med. H. LUBICZ
צוריקגעקעהרט
ספּעציאַליסט פֿאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס־קראַנקהייטען
[...]נעגנעוויאַנאַ 7 (פֿריהער 43), טעלעפֿאָן 141-32
[...] אָנפּאַנגס־שעה'ן 8-10, 12-2 און 5-8 אָוונט

proszki od BÓLU GŁOWY dla dorosłych, ze zn. fabr. „KOWALSKINA" AK
Fabr. Chem.-Farm. „Ap. Kowalski" Warszawa

MAOK
PŁYN TĘPI ROBACTWO

שטרענגע קאָנטראָל פֿון זאָדע־וואַסער פֿאַבּריקען

און פֿון לאָדעם־אויסשר בייטונגען

(א) אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן זומער־סעזאָן, האָט די געזונטהייטס־אָפּטיילונג זיך געוואָנדען צו די סאַניטאַר־אויפֿזיכטס־שטעלען מיט אַ ספּעציעלען אויפֿטראָג, דורכצופֿיהרען שטרענגע קאָנטראָלע אין אַלע זאָדע־וואַסער פֿאַבּריקען, לאָדעם־אויס־אַרבייטונגען, פּראָכט־האַנדעל, געוועלבער א. ד. גל.

די סאַניטאַר אויפֿזיכטס־שטעלען וועגען אויך בעאויפֿטראָגט געוואָרען אַכטונג צו געבען אויף די מעטאַלענע זאַדעוואַסער־סיפֿאָנען, און אין פֿאַל ווען זיי וועלען נישט געהעריג געוואַשט ווערען, וועלען זיי קאָנפֿיסקירט ווערען און די אייגענטימער וועלען צוגעצויגען ווערען צו געריכטליכער פֿעראַנט־וואָרטליכקייט.

וואו קען מען פֿערקויפֿען סאָדאַ־וואַסער?

די לאָדזער סטאַראָסטווע האָט פֿעראָרדנט, אַז דער פֿערקויף פֿון סאָדאַ־וואַסער און גאַז־געטראַנקען אין די אויסשטעלונגס־פֿענסטער קען פֿאָרקומען נאָר אין די שעה'ן, ווען דאָס געוועלב איז אָפֿען.

דער פֿערקויף פֿון סאָדאַ־וואַסער קען געפֿיהרט ווערען נאָר אין די פֿענסטער פֿון רעסטאָראַנען, צוקערניעס, לעבענסמיטעל־געוועלבער און פֿרוכט־געוועלבער. דאַגעגען אין פֿענסטער פֿון אַנדערע אַנ־שטאַלטען איז פֿערבאָטען דער פֿערקויף פֿון סאָדאַ־וואַסער.

לאָדז אויפֿ'ן 6־טען אַנטי־טובערקולאָז־צוזאַמענפֿאָהר

(א) אין די טעג פֿון 31 מאַי און 1־טען יוני וועט אין ווילנאַ פֿאָרקומען דער 6־טער אַנטי־טובערקולאָז צוזאַמענפֿאָהר.

פֿון לאָדז פֿאָהרען אַרויס אויפֿ'ן דאָזיגען צו־זאַמענפֿאָהר אַ סך דאָקטוירים פֿון דער היגער גע־זעלשאַפֿט צו קעמפֿען מיט שווינדזיכט.

די שטאָט פֿערוואַלטונג האָט דעלעגירט אייפֿ צוזאַמענפֿאָהר דעם נאַטשעלניק פֿון דער געזונט־הייטס־אָפּטיילונג, קעמפּנער און דעם סאַניטאַר־אינ־ספּעקטאָר ד"ר מיסיאָן.

אַ קליין קינד אַרויסגעפֿאַלען פֿון אַ פֿענסטער

(א) פֿון אַ פֿענסטער פֿון ערשטען שטאָק, אויף וואַפּיענאַ 6 איז אַרונטערגעפֿאַלען די 2־יעהריגע אַהרשילאַ גימפּעל.

דאָס קינד האָט זיך מוראדיג צוקאַליעטשעט זיך צובראָכען דעם שאַרבען און בעקומען אַ מוח־אויפֿטרייסלונג.

אין אַ זעהר שווערען צושטאַנד האָט מען דאָס אומגליקליכע קינד אָפּגעפֿיהרט אין שפּיטאָל.

שׂרפֿה אין אַ ראַדיאָ־פֿאַבּריק

מיטוואָך נאָכמיטאָג איז די צענטראַלע פֿון די פֿייערלעשער אַלאַרמירט געוואָרען צו אַ שׂרפֿה, וואָס איז אויסגעבראָכען אויף קילינסקיעגאָ 126.

אויפֿ'ן אָרט זענען אַרויסגעפֿאָהרען 3 אָפּטיי־לונגען פֿון די פֿייערלעשער. ס'האָט זיך אַרויס־געשטעלט, אַז די שׂרפֿה איז אויסגעבראָכען אין דער פֿאַבּריק פֿון ראַדיאָ־אַפּאַראַטען, וועלכע געהער צו מ. האַמער. אין פֿערלויף פֿון אַ שעה צייט איז די שׂרפֿה איינגעלאָשען געוואָרען.

די פּאָליציי פֿיהרט אַן אויספֿאָרשונג וועגען דער סיבה פֿון דער שׂרפֿה.

KINO TEATR
MIRAŻ
אויפֿ'ן אַלגעמ. פֿערלאַנג פֿון פּובליקום
אונאָפּרופֿליך לעצטע 2 טעג
היינט פֿרייטאָג און מאָרגען שבת
ערשטער פֿילם פֿון דער אינלענדישער פּראָדוקציע
אין דער יודישער שפּראַך
„על חטא"
מאָנומענטאַלע דראַמע פֿון יודישען לעבען.
געשאַפֿען אויפֿ'ן גרונד פֿון אַן אמת'ער פּאַסירונג פֿון דער וועלט־מלחמה.
אינסצעניזאַציע פֿון בעקאַנטען דראַמאַטורג י. מ. ניימאַן. אין די הויפּט־ראָלען:
א. מאַרעווסקי
ש. דזשיגאַן
י. שומאַכער
קלאַראַ סעגאַלאָוויטש
אויסערן פּראָגראַם: כראָניק P.A.T.
פּרייזען פֿון די פּלעצער: III פּלאַץ 54 גר. II 85 גר., I ‏1.09 זל. באַלקאָן 75 גר.

פּאַרק „העלענאָוו" צענטר. עלטערן־קאָמיטעט ביי די באַראַכאָוו־שולן אין לאָדזש.
מאָרגן, שבת, ד. 30 מאַי ה. י. אָנהויב 2 אַ זייגער נ.מ. קומט פאַר אין פּאַרק „העלענאָוו"
א גראַנדיעזע גאָרטנס־פאַרוויילונג
אין פּראָגראַם: 2 אָרקעסטערס, קינדער־פאַרוויילונג. אויפטריט פון בעריהמטע רעוויי־אַרטיסטען. טענץ אונטערן פרייען ה...
רייכע פאַנטען לאָטעריע מיט פיל טויזנטער ווערטפולע געווינסען. בעמערקונג: די גאַנצע פ...
בילעטען אין פאָרפאַרקויף צום פּרייז פון 75 גר. פאַר קינדער 25 גר. שוין צו בעקומען אין דער באַראָכאָוו־שול פל. קאָשטשעלנע 4, באַראָכאָוו־בינלי‍אָטעק אל. קאָשטשושקי 9, ספּ.־קלוב...

פּאַרק „העלענאָוו"... לטובת די... באַראַכאָוו־שול...
...ייען הימעל און איז זאַל פון „העלענ...
...נצע פאַרוויילונג וועט ווערן פאַרפיל...
...סּ.־קלוב „טיעפון" וואָלטשאַנסקאַ 38 און אלע פּראָג...

יודישערווירט וואַרפט אַרויס אַ שמש מיט זיין משפּחה פון דער דירה
ערב שבועות 2 שעה פאַר ליכט־צינדען

די יודישע איינוואוינער פון דער פּילסודס־קיעגאָ גאַס, האָבען דעם דינסטאָג געהאַט אַ פאַר־שטערטען ערב יום־טוב. געווען איז עס צוליב אַ אומ־דערהערטער, סקאַנדאַליעזער עקסמיסיע, וואָס איז ערב יום־טוב, 2 שעה פאַר ליכט־צינדען אויסגע־פיהרט געוואָרען. מ׳האָט אַרויסגעוואָרפען אַ שמש פון דער דירה, וואו ער האָט געוואוינט 18 יאָהר.

געווען איז עס אויף פּילסודסקיעגאָ 40. דאָס הויז געהער צו אַ געוויסען ר׳ משה דוד רובינ־שטיין (בעזיצער פון אַ געשעפט פון יודישע לאַנגע מלבושים אויף באָוואַמיעסקאַ גאַס). אין דעם הויז וואוינט זייט 18 יאָהר וועלוועל קנאָבעל, שמש פון הרב ליפשיץ. קנאָבעל פאַרנעמט דאָרט אין דעם הויז אַ וואוינונג פון 1 שטוב, און היות ווי אַ שמש איז נישט קיין גאָלד־שפּיגער, איז ער דעם ווירט שולדיג געבליבען דירה־געלד.

דער לאָקאַטאָר האָט דעם ווירט רובינשטיין גערופען לדין צום ראַבינאַט, אָבער דער ווירט איז נישט געקומען.

פאַרגאַנגענעם דינסטאָג, ערב שבועות פאַר נאַכט, צוויי שעה פאַר ליכט־צינדען, ווען ביי יודען קנאָבלען אין שטוב איז שוין געווען אָנגעגרייט אויף יום־טוב, די לייכטערס זענען שוין געשטאַנען אויפ׳ן טיש, איז פלוצים געקומען דער קאָמאָרניק און צוזאַמען מיט עטליכע „שטאַרקע" — אַרויס־געוואָרפען דאָס ביסעל בעבעכעס אויפ׳ן הויף.

די לאָקאַטאָרען פון הויז, זעהענדיג ווי מען צוברעכט אַ יוד ערב יום־טוב, האָבען געפּרובט ווירקען אויפ׳ן ווירט, אָבער אָהן ערפאָלג. די שכ־נים האָבען דעם שמש מיט דער פרוי אַריינגענומען אויף איבער יום־טוב צו זיך.

די אומדערהערטע סקאַנדאַליעזע עקסמיסיע פון אַ יודישען ווירט פאַר ליכט־צינדען, האָט ביי די יודען אויף דער פּילסודסקיעגאָ גאַס געמאַכט אַ פּיינליכען איינדרוק.

גרויסע שאַנסען פאַר׳ן לאָדזער עקספּאָרט
צוליב דער אינטערנאַציאָנאַלער בעקעמפונג פון יאַפּאַנישען דעמפּינג

(ג) די פּרעסע האָט לעצטענס מיטגעטיילט, אַז אַמעריקאַ און אויסטראַליען האָבען געהעכערט דעם צאָל אויף אַרטיקלען, וואָס ווערען אימפּאָרטירט פון יאַפּאַן. דער דאָזיגער שריט מאַכט אונמעגליך דעם יאַפּאַנישען עקספּאָרט אין די אויבענדערמאַנטע לענדער.

די לאָדזער עקספּאָרטערען פון טעקסטיל־סחו־רות האָבען זיך שטאַרק פאַראינטערעסירט מיט דער ידיעה, ווייל זי בעדייט אַן איבערבראָך אין די אינ־טערנאַציאָנאַלע עקספּאָרט־אימפּאָרט בעציהונגען שאַפענדיג אויך מעגליכקייטען דעם פּוילישען עקס־פּאָרט פון טעקסטיל־סחורות נייע מעגליכקייטען. עס דאַרף גענומען ווערען אין אַכט, אַז אַמעריקאַ און אויסטראַליען זענען נישט פאַראינטערעסירט אין דעם קאַמף געגען דעם יאַפּאַנישען דעמפּינג. די הויפּט־סיבות זענען אין דעם קאַמף ענגלאַנד, וועל־כע פיהלט אַמשטאַרקסטען די יאַפּאַנישע קאָנקורענץ.

אין דער נאָהענטסטער צייט זאָלען געהעכערט ווע־רען די צאָלען אויף יאַפּאַנישע אַרטיקלען, פּאַלעסטי־נאַ, דרום־אַפריקאַ א. אז. וו.

די לאָדזער טעקסטיל־אינדוסטריע דאַרף רע־ריבער אויסנוצען די היגיע לאַגע, ווייל ווי בע־וואוסט זענען די פּרובען פון עקספּאָרט אַרויסגע־פאַלען צוליב דער יאַפּאַנישער קאָנקורענץ, מיט וועלכע די פּוילישע אינדוסטריע האָט זיך צוזאַמענ־געשטויסען כמעט אין אַלע עקספּאָרט־לענדער.

דער הויפּט־מאַרק, אַרום וועלכען עס קען איצט פאָרקומען אַ קאַמף, איז דער אַמעריקאַנישער און דרום־אַמעריקאַנישער מאַרק.

„זשעלאַבנע שוויאַנטקי" איז די טעג, פּאַסט און „אובעזפּיעטשאַלניע"

(א) אין שייכות מיט׳ן אָנקומענדען קריסטליכען יום־טוב „זשעלאָבנע שוויאָנטקי", וועלען אַלע מלוכה־אַמטען זיין טעטיג ביז׳ן 30 ד. ח. ביז 1 בייטאָג, און די אַרבייט וועט אויפהערען אָנגעהויבען ווערען דעם 2 יוני ה. י. אינדערפריה.

דאָסזעלבע אויך — אַלע ביוראָס פון דער לאָדזער שטאָט־פאַרוואַלטונג. די פּאָסט וועט שבת פונקציאָנירען ווי געוועהנליך. זונטאָג דעם 31־טען וועלען צוגעשטעלט ווערען בלויז דעפּעשען, שפּייז־ און עקספּרעס־פּעקלעך. די איבעריגע אָפּטיילונגען וועלען נישט זיין טעטיג. דעם 1 יוני וועט די פּאָסט אַרבייטען אַזוי ווי זונטאָג, און איינמאָל צושטעלען די קאָרעספּאָנדענץ.

אין דער „אובעזפּיעטשאַלניע" וועלען בעשטימט ווערען דיושורען פאַר דאָקטוירים אין בעזונדערע פּונקטען און אַפּטייקען.

אויף דער באַהן וועלען צוקומען 2 צוגען קיין טשענסטאָכאָוו, וועלכע וועלען אָפּגיין פון לאָדז: שבת — 3 בייטאָג און 3,40.

אַלגעמיינע פאַרזאַמלונג פון לעגיאָניסטען
שיקט דעפּעשען צו גענ. רידז־שמיגלי און פּולק. סלאַוועק

עהערנעכטען איז פאָרגעקומען אַ פאַרזאַמלונג פון לעגיאָניסטען־פאַרבאַנד. ס׳זענען אַוועקגעשיקט געוואָרען בעגריסונגס־ און איבערגעבענקייטס־דעפּעשען צום גענ. רידז־שמיגלי און צום פּולק. סלאַוועק.

Casino
היינט פּרעמיערע!
דאָס פענאָמענאַלע אַרטיסטען־פּאָר, די אונפאַרגעסליכע פון דער „פריילעכער גרושה"
FRED ASTAIRE
GINGER ROGGERS
אין דער פּרעכטיגער מוזיקאַ־לישער טאַנץ־קאָמעדיע
„די הערן אין צילינדערס"
די אַטראַקציע פון פילם איז די טאַנץ־סענסאַציע „Piccolino"
אָנהויב טעגליך 6, 8 און 10 אָוונט, שבת און זונטאָג — 12 און 2 בייטאָג.
פּרייזען פון די פּלעצער פון 80 גר.

פון דער האַנדווערקער־אויס... שטעלונג־יאַריד אין לאָדז...

די טעג איז די האַנדווערקער־אויסשטעלונג־יאַריד אין לאָדז בעזוכט געוואָרען פון אַ ס... ווינצער קאָלעקטיו־אויספלוגען, ווי אויך ... אויספלוגען פון זוילנער קרייז.

צאָהלרייכע אויספלוגען פון אַלע ... פון לאַנד האָבען געמאָלדען זייער אָנקומען ... חגאות־טעג.

צווישען די אַטראַקציעס, וועלכע זענען ... גרייט געוואָרען דורך דער דירעקציע פון דער ... שטעלונג, איז כדאי אויסצורעכנען די קאָנצ... פון מיליטער־אָרקעסטער, ראַדיאָ־קאָנצערטען ... גאַלישע פייערען ביים סטאַוו פון פּאַרק, יעדע... און זונטאָג.

די אויסשטעלונג איז אָפען טעגליך ... פריה ביז 10 אָוונט.

געמיינזאַמע אויספלוגען דאַרפען געמאָלדען ... רען פאַראויס גלייך אין דער דירעקציע פון דער ... שטעלונג אין סטאַשיץ־פּאַרק, פּאַוויליאָן ... נומער 36־188.

די טעג האָבען די האַנדווערקער־אויסשטעל... אין לאָדז אויך בעזוכט עטליכע קאָלעקטיווע ... אויספלוגען.

אַ פאַבריקס־שרפה

(א) אין דער זאַקען־פאַבריק פון י. ס... וויטש (אויף גראַנסקאַ 57) איז נעכטען אויס... כען אַ שרפה אין די מאַשינען, וואו עס ... פּאַק־פּאַפּירען און קאַסטענס.

די אָנגעקומענע 2 פייערלעשער אָפּטיילונגען ... בען דאָס פייער אין משך פון אַ שעה צייט ... לאָשען.

אַ מבוראַטאָרי... ביים פאַראיין „לינת משמ..." פּילסודסקעגאָ 21, טעל. ...
איז טעטיג פון 10 פריה ביז 4 נאָכמ...
עס נעמען אָן
דאָקטוירים פון אַלע ספּעציאַל...
ווי אויך וויזיטען אין דער שטאָט...
אָנגענומען אַלע זעמטליכע אַנאַ...
דענטיסטישער גאַבינעט איז ספּעצ... צען טאָג. די פאַרוואַלט...

Dr.
...olkowyski
ציגעל־גאַס 11, טעל. ...02
ספּעצ. פאַר טריפּער, סיפיליס און הויט־קר...
בעהאַנדלונג פון מענער־שוואַ...
נעמט אָן פון 8—11 בייטאָג און 4—...

ר. איזראַעל

אויסגעליטערטע נשמות

סענסאַציאָנעל שפּאַנענדער ראָמאַן פון יודישען לעבען

29

סאָניע איז געווען געריהרט פון יאַנעקס אויפ־ריכטיגקייט און עהרליכען האַרץ, זי האָט איהם געגעבען צו פאַרשטעהן, אַז זי גלויבט איהם און פיהלט מיט איהם מיט, סאָניע איז צוריק אַוועק אַהיים, זי האָט געפיהלט, אַז איהר איצטיגע וועג איז נישט געווען אומזיסט, אַז אויף אַז אויף איין טריט האָט זיך דער ענין גערוקט פאָראויס.

קאַפּיטעל 9.

סאָניע אין דער שטאָט

סאָניע איז געווען אין דער שטאָט, זי האָט מעהר נישט געקענט אויסהאַלטען די אַטמאָספער פון קליינעם שטעטעל, ס׳איז איהר דאָרט געווען צו ענג, ס׳האָט זי געשטיקט די געזעלשאַפטליכע לופט און די קליינשטעטעלדיגע בעגריפען וועגען די ברענענדסטע וועלט־פּראָבלעמען און בעזונדערס וועגען די יודישע פּראָבלעמען, הגם ביז מיט עטליכע וואָכען צוריק איז זי געווען פונקט דיזעלבע ווי אַלע אַנדערע, אָבער אין איהר איז פאָרגעקומען אַן אינערליכע רעוואָלוציע. זי האָט פאַר זיך געזעהען גרויסע און ברייטע האָריזאָנטען, זי האָט געזוכט אַן אויסוועג צו איהר טעמפּעראַמענט. זי האָט געוואָלט זיין טעטיג, אַרבייטען, טוען עפּיס פאַרן כלל.

ביי איהרע עלטערן אין הויז האָט מען בע־מערקט די דאָזיגע ענדערונג, די ערשטע צייטען האָט מען זיך נאָר געוואונדערט, דאַן האָט מרדכי זאַמערפעלד אָנגעהויבען צו נעהמען דעם ענין זעהר ערנסט און צום סוף האָט זאַמערפעלד בעשלאָ־סען זיך נישט אַקעגענצושטעלען ווען סאָניע האָט אויסגעדריקט איהר גרייטקייט צו פאַרלאָזען דאָס קליינע שטעטעל און זיך צו בעזעצען אין לאָדז. אַנ׳אַנדערמאָל וואָלט מען אין שטעטעל געמיינט, אַז סאָניע איז משוגע געוואָרען, איצט אָבער האָט דער ענין אַנדערש אויסגעזעהן, נאָכדעם וואָס איז פאָרגעקומען אין שטעטעל, נאָכדעם וואָס סאָניע האָט פאַר דעם שטעטעל געטון האָט מען אָנגעהויבען צו בעקומען אַכטונג פאַר איהר און איהר נאָמען איז אַרויסגערעדט געוואָרען מיט דרך־ארץ. סאָניע אַליין האָט זיך געפיהלט פיל העכער ווי ביז איצט, זי האָט אין זיך מעהר נישט געהאַט קיין פונק פון דעם פּראָווינציאַנעלען, פון דעם קליינשטעטעל דיגען, זי אַליין איז פאַר זיך געוואָרען אַ נייע ערשיינונג. און דעריבער האָט זיך אין מאָמענט ווען זי האָט געהאַט בעשלאָסען צו פאַרלאָזען דאָס שטעטעל נישט פיל געטראַכט נאָר אַוועקגעפאָהרען קיין לאָדז.

זי האָט געוואוסט ווי שמערצליך איהר בעשלוס האָט געטראָפען איהרע עלטערן, זי האָט פאַרשטאַ־נען וואָס ביי אַזעלכע עלטערן הייסט, אַז אַ יונג מיידעל זאָל איינע אַליין אַוועקפאָהרען אין אַ גרוי־סער שטאָט, אָבער זי האָט נישט געקענט דערויף לעגען קיין צופיל אויפמערקזאַמקייט, ווייל אַנדערש האָט נישט געקענט זיין. די האָט בעוואונדערט גלייך צייטיג די שטעלונג פון איהרע עלטערן, וועלכע האָבען נישט פּראָטעסטירט צוליב איהר אַוועקפאָה־רען נאָר זיך בעמיהט זי בעזאָרגען מיט אַלע בע־קוועמליכקייטען.

איצט איז זי שוין געווען אין דער שטאָט, זי איז דאָ געווען אינגאַנצען פרעמד. זי האָט נישט געהאַט קיין קרובים און נאָר ווייטע בעקאַנטע, וועל־כע האָבען זיך פון שטעטעל איבערגעצויגען קיין לאָדז, די דאָזיגע בעקאַנטע זענען אָבער פאַר איהר בשום אופן נישט געווען קיין געזעלשאַפט, אין דער איצטיגער לאַגע, און וועלכער זי האָט זיך גע־פונען.

סאָניען האָט אָבער די איינזאַמקייט נישט גע־שראָקען, זי איז דערויף געווען צוגעגרייט נאָך איידער זי איז אַוועקגעפאָהרען קיין פּלאַן וואָס זי זאָל דאָ טון און ווי אַזוי זי זאָל זיך איינאָרדענען דאָס לעבען האָט זי זיך נישט געמאַכט, וועגען דער מאַטעריעלער זייט האָט זי דערווייל אויך נישט גע־האַט צו זאָרגען, ווייל זי האָט געקענט נעהמען פון איהר פאָטער וויפיל זי האָט נאָר געוואָלט, איהר שטרעבען איז אָבער געווען, אַז זי זאָל זיך מאַכען זעלבסטשטענדיג, ווערען אונאָפּהענגיג אויף מאַטעריעל פון דער היים און ווערן אַ מענש פאַר זיך, דאָס איז אָבער געווען שווערער, ווייל סאָניע האָט קיין שום פאַך קיינמאָל נישט געלערנט און איז געווען צו ווייניג געבילדעט, אַז זי זאָל קע־נען דערמיט ציהען חיונה, אַז זי האָט גע־פיהלט אין זיך אַנ׳איינגעבוירענע אינטעליגענץ מיט וועלכער זי האָט אָבער פיל נישט געקענט אויפטון דערמיט. און אין זיך האָט זי געהאַט בעשלאָסען, אַז דאָס ערשטע וואָס זי וועט טון וועט זיין זיך לערנען און שטודירען, זי האָט געוואוסט, אַז דאָס פעהלט איהר, אַז אָהן דער דאָזיגער בילדונג וועט זי ווייטער נישט קומען.

סאָניע האָט זיך אָפּגעשטעלט דערויף צי דאָס וואָס זי האָט לעצטענס אויפגעטון אין שטעטעל האָט געהאַט עפּיס אַ זין, צי זענען ביי ה... צען ענין געווען איהרע פאַרדינסטען, ... איז נאָר געווען אַ צופאַל, זי איז געקומ... בעשלוס, אַז דאָס איז איינסאָון די צייט ... איז געווען צופרידען דערפון, הגם זי ה... וואָלט פאַרטרייבען פון זיך דאָס געפיהל פון ... ליבע, פון לויפען נאָך כבוד נאָך רוהם, ... דאָך געהאַט די סאַטיספאַקציע וואָס ה... בלבול וועלכער האָט געלויערט אויף ד... פון שטעטעל איז בעזייטיגט געוואָרען ... איז פאַרשריבען געוואָרען אויף איהר חשב... איידער זי איז אַוועקגעפאָהרען פון שטעט... געווען בעוואוסט, אַז די פּאָליציי האָט ... אָפּגעוואָרפען די קאָנצעפּציע פון ריטועל... וועלכע האָט געזאָלט אויסגעפיהרט ווער... בער מאַרילאַ מיט איהר קינד, דאַגעגען ... נישט געגליבען אויפגעקלעהרט דער ... ס׳איז געווען דער אייגענטליכער מערד... חשד איז ווייטער געבליבען אויף פּישל... כען מ׳האָט דאָך געזעהען איינעם אַליין ... עטליכע מינוט פאַר דעם ווי דער מאָרד ... דעקט געוואָרען.

אין אָנפאַנג איז דאָס פאַר סאָניען ... צווייט־ראַנגיגער ענין. זי האָט געהאַלטען ... פּישעל איז אינגאַנצען אומשולדיג, קיין ... האָט זי דערין נישט געהאַט, אָבער איהר ... דערביי איז געווען אַז ער אַליין דאַרף ... טיידיגען און האָט נישט געקענט צולע... געדאַנק, אַז אַן אומשולדיגער, וועלכען ... גאָרנישט קענען בעווייזען וועט דאַרפען ... איינציגווייז אָבער האָט זי איהר מיינונג ... הויבען צו ענדערען, זי האָט אָנגעהויבען ... גרייפען, אַז ס׳וואָלט געווען נישט ריכטיג ... איהר זייט ווען זי זאָל אינגאַנצען זיך ניט ... פאַרנעהמען מיט׳ן גורל פון פּישלען ... זי איז בערופען דערצו און נישט קיין ...

(פאָרטזעצונג קומט)

נאָטיצן

וואספער פּערגיטיגונג קומט אַ ניִשט בעקומענעם אורלויב?

אין פלוג איז, דוכט זיך, פאַר יעדן איינעם, ... איז נאָר כאָטש אַביסעל בעקאַנט מיט די פאַר־ ... שטענדע אַרבייטס־געזעצן, די געשטעלטע פראַ־ ... גאַנץ איינפאַכע. בעשטימט דאָך דער דעקרעט ... אורלויבען בפירוש אויף וויפיל צייט ס׳איז ... בערעכטיגט אַנ׳אַרבייטער, אַנ׳אַנגעשטעלטער און ... אינטעליגענטער. אַלזאָ, נאָך אַ יאָהר אָהן הפסקה׳דיגע אַרבייט אין דער זעלבער אונטערנעהמונג בע... אַנ׳אַרבייטער 8 טעג אורלויב, נאָך 3 יאָהר ... הפסקה׳דיגער אַרבייט איז שוין דער בעטרע־ ... בערעכטיגט אויף אַ 15־טאָגיגען בעצאָהל־ ... אורלויב. אַנ׳אַנגעשטעלטער האָט נאָך 6 חדשים ... הפסקה׳דיגער אַרבייט רעכט אויף אַ 2־וואָ־ ... כיגען אורלויב, נאָך אַ יאָהר — אויף אַ חודש־ ... אורלויב. יוגענדליכע יודער (ביז 18 יאָהר) ... בעקומען נאָך אַ יאָהר אָהן־הפסקה׳דיגער אַר־ ... אַ 14־טאָגיגען בעצאָהלטען אורלויב. אין דער ... מאָס דאַרפען דעסגלייכען בעקומען אַ געלד־ ... פּערגיטיגונג די בעשעפטיגטע, וועלכע האָבן נישט ... געניצט די בערעכטיגטע אורלויבען.

... זי מ׳ר זעהען, מוז מען האָבען אומבעדינגט ... געאַרבייט אין דער געגעבענער אונטערנעה־ ... די פולע אַנגעגעבענע טערמינען, בכדי צו ווער־ ... בערעכטיגט אויף אַנ׳אורלויב. אַזוי איז אלגע־ ... אין ערשטען אַרבייטס־פּעריאָד.

אַנדערש שטעלט זיך אָבער פאַר די לאַגע ... די שפּעטערדיגע אַרבייטס־אָפּשניטען. דאָ דאַרף ... קוין נישט האָבען דורכגעאַרבייט קיין פול יאָהר ... ס׳איז גענוג, אַז מ׳האָט דורכגעאַרבייט בלויז ... קאַלענדאר יאָהר. קלאָהרער: אַנ׳אַרבייטער איז ... געשידט געוואָרען דעם 20 דעצעמבער 1934, ... 21 דעצעמבער 1935 האָט ער שוין רעכט גע־ ... אויפ׳ן ערשטען אורלויב, אויב ר׳האָט דורכ־ ... אַרבייט אָהן הפסקה אין משך פון דער גאַנצער ... אויפ׳ן זעלבען פּאָסטען. קוים האָט מען איהם ... קינדיגט פון דער אַרבייט אין פעברואַר אָדער ... מערץ 1936, איז ער שוין בערעכטיגט ווייטער ... אַנ׳אורלויב, אויך פאַר׳ן יאָהר 1936.

... זואַלד ס׳רעדט זיך דאָ וועגען רעכט אויף ... נייט־מאָליגען אורלויב, אָדער אויף אַ פּער־ ... גיטיגונג פאַר נישט אויסגעניצטען אַזאַ אורלויב, מיינט ... אַנ׳אורלויב אָדער אַ פּערגיטיגונג אין דער ... דורכין געזעץ פאָרגעזעהענער מאָס. אַזוי ... גיגענטליך געדאַרפט זיין און אַזוי איז טאַקע ... גערעכט.

... צטענס איז אָבער פּערפּעפּטליכט געוואָרען ... ענטשיידונג פון העכסטען געריכט, וואָס ענ־ ... די פּערהעלטנישען לרעה פון דעם פּערינ־ ... טירטען אַרבייטער.

אין הסכם מיט דער דערמאָהנטער ענטשיידונג ... אַנ׳אַרבייטער אויך דעם צווייטען אורלויב ... נאָכ׳ן אָפּלויף פון אַ נייעם, גאַנצען, אָהן־ ... הפסקה׳דיגען אַרבייטס־יאָהר. ממילא, אויב ר׳ווערט ... קינדיגט אין מיטען אַרבייטס־יאָהר, קומט איהם ... לויט דעם דערמאָהנטען אויסטייטש, קיין פּו־ ... אורלויב, נאָר בלויז אַ טייל, פּראָפּאָרציאָנעל ... אָפּגעאַרבייטען חלק אַרבייטס־יאָהר.

אַזוי ווי אין אויבענגעבראַכטען פאַל איז דאָס ... קינדיגען פּאָרגעקומען אין פעברואַר — אַלזאָ נאָכ׳ן ... אָפּלויף פון צוויי אָפּגעאַרבייטע חדשים אין משך ... נייעם אַרבייטס־יאָהר — וואָלט אַזאַ אַרבייטער ... געדאַרפט בעקומען בלויז אַ 6־טעל פון גאַנצען ... אורלויב.

די דערמאָנטע ענטשיידונג, וועלכע צושפּ ל־ ... און רעדוצירט פאַקטיש ביז אַ מינימום די ... אויך גענוג שמאָלע הנחות פון אַרבייטס־שוץ, ... נישט אַז וועט נישט בלייבען אין קראַפט.

מיר גלויבען, אַז פונקט אַזוי, ווי ס׳זענען צו־ ... געצויגען געוואָרען די אַרבייטס־פיינדליכע אויס ... טייטשונגען בנוגע פּערגיטיגונג פאַר אַרבייט אין ... איבער־שעה׳ן, וועט אויך זיכער בקרוב פּער־ ... עפענטליכט ווערען אַ נייע ליבעראַלערע אינטער־ ... פּרעטאַציע אין געזעץ וועגען אורלויבען, וואָס וועט ... דער צוריקשטעלען די ביז־אַהער איינגעשטעלטע ... בעציהונגען נאָרמאַלע פּערהעלטנישען.

י. א.

קלאַנג־קינאָ־טעאַטער

ZACHETA

זגערזשער 26.

היינט און פאָלג. טעג!

ס׳ווערט דעמאָנסטרירט דער גרעסטער יודישער פילם

בר = מצוה

מיט דעם בערימטען אַמעריק. אַרטיסט

באַריס טאָמאַשעווסקי

אויסערדעם: אַ צוגאַבע.

אָנהויב 4 נאָכם. שבת און זונטאָג 12 בייטאָג.

צו דער גענעראַל־פּערזאַמלונג פון מושב זקנים

זונטאָג קומט פאָר די יעהרליכע גענעראַל־פּער־זאַמלונג פון דער חברה „מחסה לזקנים“. דאָס איז דער טאָג אין יאָהר, ווען די פּערוואַלטונג דאַרף אָפּגעבען דין וחשבון פון איהר טעטיגקייט פאַר דעם פּערגאַנגענעם יאָהר פאַר די, וועלכע שטיצען דאָס מושב זקנים און האָבען אַנ׳אינטערעס אין דער ענטוויקלונג פון דער אינסטיטוציע.

לײַדער מוז איך צום בעדויערען פעסטשטעלען, אַז די צאָהל מיטגלידער איז אַ נישטיגע אין פּער־גלייך מיט דער צאָהל יודען אין אונזער שטאָט. דאָס איינציגע מושב זקנים אין לאָדז, וואָס האַלט אויס קרוב 250 זקנים און זקנות פּערדינט אויף מעהר אויפמערקזאַמקייט מצד אונזערע מיטבירגער.

ווער פון אונזערע אַדער בירגער ווייסט ווי עס זעהט אויס די ווירטשאַפט פון דעם מושב זקנים אין לאָדז? עס וועט נישט זיין איבערטריבען, אויב איך וועל זאָגען, אַז אויסער די יעניגע, וואָס בע־זוכען זייערע קרובים, וועגען אין לאָדז נאָר פּערהאַן בעצייילטע יחידים, וואָס האָבען געזעהען דאָס מושב זקנים.

איך ווענד זיך איצט, צו די טייערע מיטגליד דער וועלכע שטיצען די אינסטיטוציע און אָנערקענען איהר נויטווענדיגקייט — קומט צו דער גענעראַל־פּערזאַמלונג, הערט אויס דעם בעריכט פאַר דעם פּערגאַנגענעם יאָהר, בעקענט אייך מיט׳ן בודזשעט אויפ׳ן קינפטיגען יאָהר. זעהט, וואָס מיר האָבען ביז איצט געלייסטעט און גיט אונז די מעגליכקייט ווייטער צו שאַפען! די לאַגע איז ווייט נישט קיין פרייליכע, וואָרום אויסצהאַלטען ביי דער היינטיגער צייט 250 זקנים וזקנות איז נישט קיין לייסטע. אָבער די לאַגע קאָן ווערען קאַטאַסטראָפאַל, אויב די יעניגע, וועלכע האָבען יאָ פּערשטענדניש פאַר די לייסטונגען וועלען בלייבען פּאַסיוו. דעריבער קומט אַלע צו דער היינטיגער פּערזאַמלונג, העלפט אונז צו ווייטער פיהרען דאָס ווערק צו וועלכען איהר האָט ביז איצט אַזוי פיל מיטגעהאָלפען!

מיט כבוד,
ב. א. גליקסמאַן.

פּאַרק HELENÓW
טעל. 209-32
זונטאָג, דעם 31־טען ד. ח. 9 אַ זייגער אָוונד
איינציגער אויפטריט נאָך די גרויסע ערפאָלגען
פון דער בעקאַנטער רעציטאַטאָרקע און אַרטיסטקע
DORA KALINÓWNA
אין נייעם שלאַגער־רעפּערטואַר.
איינטריט אין פּאַרק שוין פון 3 נאָכם. וואו ס׳וועט שפּילען אַנ׳אויסגעצייכנעטער סימפאָנישער אָרקעסטער. אינפאָלגע פון אוננינסטיגען וועטער קומט דער קאָנצערט פאָר אין זאַל פון פילהאַרמאָניע.
איינטריטס־בילעטען 1.09 זל. ווי אויך ספּעציעלע זיץ־פּלעצער צום פּרייז פון 3.30 זל.
פּערקויפט די קאַסע פון פילהאַרמאָניע, טערקישע צוקערניע
אויך די קאַסע פון פּאַרק „העלענאָוו“.

יעהרליכע גענעראַל־פּערזאַמלונג פון האַלע הענדלער אין ניִיערם ראַיאָן

פּערגאַנגענעם זונטאָג איז אין קליינהענדלער־פּעראיין נייע וואָהזשעוואָסקאַ 10 (אָפּטיילונג באָמאָ־סקאַ 15) פּאָרגעקומען די יעהרליכע גענעראַל־פּער־זאַמלונג פון אַלע האַלע־הענדלערס.

די פּערזאַמלונג עפענט ה׳ קאַמפּעל און אַלס פאָר־זיצער ווערט געוועהלט ה׳ מ. מינץ.

דעם טעטיגקייטס־בעריכט גיט אָפּ דער פּער־איינסעקרעטאַר ה׳ מאָסער און ה׳ פּאָלער.

ער פּאָרערט אויף האָם אַלע האַלעהענדלער זאָ־לען זיין אָרגאַניזירט אונטער איין פּעראיין. עס רעדען נאָך די ה״ה מינער, באַרשטיין, כּהן און פּשער־כאָוויק און עס ווערט איינגעריכט צוזאַמען די אַל־טע פּערוואַלטונג. דאַן ווערט געוועהלט אַ נייע פּער־וואַלטונג פון פּאָלגענדע פּערזאָנען: ראַטמ. פּיאָטר באַרי, יאַקוב קאַמפּעל, אברהם פּאָלער, משה־דעל מינץ, מ. טינער, ח. פּאָנעל, ש. זעשבאָוסקי, י. קוטנער מינץ, מנחם פּשערנאָוועק, שיע, קאָהן, דוד קלאָפּער, העטריק מאָסער, הערמאַן בורשטיין, קאַנדידאַטען: זינדעל שטורעם, אַיזשע קאָהן, הערשעל ראָזענ־בלום, יחיאל פּאָטשערקאָוסקי. רעוויזיאָנס־קאָמיסיע: שלמה ליפּערמאַן, יצחק פּאָלער.

פּערניכטעט די מאַטורא־אַקטען
טרויעריגע אַרויסטריט פון שילער אין גימנאַזיע פון פּ. א. וו.

אין דער גימנאַזיע פון פּ. אָ. וו. איז פּאָרגע־קומען אַ זעהר פיינליכער אינצידענט. פון עטליכע צוואַנציג שילער אין אַכטען קלאַס זענען 20 נישט צוגעלאָזען געוואָרען צו די מינדליכע מאַטורא־עקזאַמענס צוליב די שלעכטע שריפטליכע אַרבייטען.

דינסטאָג איז אַ דעלעגאַציע פון די דורכגע־פאַלענע געקומען אין גימנאַזיום און זיך אָנגע־מעלדען צום דעלעגאַט פון קוראַטאָריום. דער דע־לעגאַט האָט זיי אָבער נישט אויפגענומען. ער קלערענדיג, אַז ער איז פּערוואָרפען מיט די עק־זאַמען־אַרבייט.

צוליב דעם האָבען זיך די שילער אַריינגעריסען אין זאַל, וואו ס׳האָט זיך געפינען דער דעלעגאַט מיט די לעהרער. די שילער האָבען אַ טייל פון די עקזאַמען־אַרבייטען צוריסען און אַנדערן טייל מיט־גענומען מיט זיך.

דער דאָזיגער פיינליכער אינצידענט האָט גע־מאַכט אַ גרויסען רושם אין די שול־קרייזען פון אונזער שטאָט.

די זעלבסטפּערוואַלטונגס־וואַהלען אין זגערזש

(אַ) אין זגערזש ווערען איצט געמאַכט די לעצ־טע הכנות צו די שטאָט־ראַט־וואַהלען.

בסך־הכל זענען אַריינגעטראָגען געוואָרען 6 קאַנדידאַטען־ליסטעס, וועלכע זענען שוין בעשטע־טיגט געוואָרען דורך דער הויפּט־וואַהל־קאָמיסיע.

עס וועלען געוועהלט ווערען 32 ראַטמענער. די וואַהלען וועלען פּאָרקומען זונטאָג, דעם 31 מאַי.

דער מוטער־טאָג אין דער פאָלקס שול און גימנאַזיע, פּאָמאָרסקאַ 46

אין דער פאָלקס־שול און גימנאַזיע פון דער געזעלשאַפט צו פּערשפּרייטען טעכנישע וויסענ־שאַפט צווישען יודען פּאָמאָרסקאַ 46, איז פּאָרגע־קומען אַנ׳אימפּאָזאַנטע פייערליכקייט לכבוד דעם „מוטער־טאָג“. אין גרויסען זאַל זענען געווען פּער־זאַמעלט די קינדער, עלטערן, פון דער שול - די־רעקציע און לעהרער־פּערסאָנאַל.

מיט אַ ריהרענדער רעדע וועגען דער יודישער מוטער און דער בעציהונג פון קינד צו דער מאַמע, איז אַרויסגעטרעטען די לעהרערין פרוי יאַבלאָנ־קאָווא.

די קינדער האָבען דאַן דעקלאַמירט און דער כאָר אונטער דער לייטונג פון פּראָפ. רייטער האָט אויסגעפיהרט איינציגע לידער. די קינדער האָבען דאַן איבערגעגעבען מתנות און בלומען זייערע מוטערס.

דער מוטער־טאָג אין „נאַוקאַ אי וויכאָוואַניע“

דעם לעצטען זונטאָג איז אין דער פּריוואַטער־מענער־שול „נאַוקאַ אי וויכאָוואַניע“ פּאָרגעקומען אַנ׳אומפּאָזאַנטע פייערונג געווידמעט דעם „טאָג פון דער מוטער“. אין דער אָנוועזענהייט פון אַלע שילער, עלטערן־קאָמיטעט, לעהרער־פּערסאָנאַל און צאָהרלייך פּערזאַמעלטע מוטערס — עפענט דער שול־לייטער ה׳ ג. גאָלדשמיט די פייערונג מיט אַנ׳ איינדרוקספולער רעדע וועגען די פליכטען און אויפ־גאַבען מצד די קינדער לגבי דער מוטער. אין נאָ־מען פון עלטערן־קאָמיטעט האַלט אַ רעדע פרוי ר. פרענקעל.

די שילער פון אַלע קלאַסען טרעטען דאַן אַרויס מיט דעקלאַמאַציעס, רעפעראַטען און לידער. דער כאָר אונטער דער לייטונג פון פּראָפ. ריטערבאַנד פיהרט אויס איינציגע לידער. צום סוף געבען די קינ־דער זייערע מוטערס בלומען און אַנדערע מתנות.

אונטערשטאַטישע זומער־צוגען

(אַ) ווי מיר דערוויסען זיך וועלען העם 30 אָדער 31 ד. ח. אָנהויבען צייטווייליג צו קורסירען נייע אונטערשטאַטישע צוגען (פונם 31 מאַי ביז 13 סעפ־טעמבער):

* פון דער לאָדזער פאַבריקסבאַהן קיין קאָלוש־קי — 8.55, 9.25, 10.32, 19.00.

פון קאָלושקי קיין לאָדז — 20.15, 20.48, 21.05 און 21,35.

חוץ דעם וועט פונם 30 מאַי ביז׳ן 12 סעפּטעמ־בער קורסירען אַ ספּעציעלער צוג, וועלכער וועט אָפּ־געהן פון לאָדז קיין קאָלושקי 23.00 און קומט פון קאָלושקי קיין לאָדז 21.10.

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 149-07
ספּעציעל־אַרצט פאַר מענער - שוועכע־בע האַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונט.
זונטאָג פון 9—1 פאַרמיטאָג
פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע־פּרייזן

Togal
צו באַקעמפן די היץ ביי גריפּע־קראַנקהייטן און פאַרקילונג ווירקן גוט, א דאַנק זייער כעמישן צוזאַמענשטעל די טאַבלעטקעס טאָגאַל, וועלכע זענען א מיטל קעגן ווייטאָגן און קעגן היץ.

עקזאַמענס פאַר שאָפערען
וועלען פאָרקומען אין אויטאָ־מאָביל־קלוב

דאָס עקזאַמינירען קאַנדידאַטען אויף שאָפערען, וועלכע איז ביז איצט פאָרגעקומען אין דער וואָיע־וואָדזטווע, געהט איבער פון 30 ד. ח. אין טעכנישען ביוראָ פון לאָדזער אויטאָמאָביל־קלוב.

די עקזאַמענס וועלען פאָרקומען טעגליך, אַ חוץ חגאות, 12 אַ זייגער בייטאָג.

דאָס מיניסטעריום, איבערגעבענדיג די דאָ־אָפּטיילונג די ספּאָרט־געזעלשאַפטען, האָט געהאַט דעם ציל איינצופיהרען פערלייכטערונגען פאַר קאַנ־דידאַטען אויף שאָפערען. דער קאַנדידאַט וועט קענען אָפּהאַלטען דעם עקזאַמען אין דעם טאָג, ווען ער וועט זיך מעלדען. דעם רעגולאַמין פון די עקזאַמענס קען מען איבערקוקען אין טעכנישען ביוראָ פון לאָדזער אויטאָמאָביל־קלוב, פּעטריקאָווער 102, פון 9 ביז 4 נאָכמיטאָג.

וועמענס זאַכען?

(אַ) אין אויספאָרשונגס־אַמט קיליגסקי גאַס 152 (3 צימער) געפינען זיך צום אָפּנעמען פאַל־גענדע זאַכען: אַ פּאָר בריל'ן, וועלכע זענען געפונען געוואָרען אויפן פּלאַץ־וואָלטש־מאַרק, אַ טאַשען־זייגערל, וועלכער איז געפונען געוואָרען אין דער טאַקסאָ־מע נר. 2.

פאַרמאַצעווטען געזעגענען פייערליך דעם ד״ר סקאַלסקי

אין לאָקאַל פון פאַרמאַצעווטען־פעראיין, פּעט־ריקאָווער 120 איז פייערליך געזעגענט געוואָרען דער לאַנג־יעהריגער לייטער פון געזונדהייטס־דעפּאַרטאַ־מענט אין דער וואָיעוואָדשאַפט, ה׳ ד״ר סקאַלסקי, וועלכער איז איבערגעגאַנגען אויף עמעריטור.

צו דער דאָזיגער פייערונג זענען ספּעציעל גע־קומען דער דזשעקאַן פון דער פאַרמאַצעווטישער אָפּ־טיילונג ביים וואַרשאַווער אוניווערזיטעט, פּראָפ. בראָ־ניסלאַוו קאָסקאָווסקי און אַנדערע.

וועגען די לייסטונגען און פאַרדינסטען פון ד״ר סקאַלסקי האָבען גערעדט פּראָפעס וויקטאָר, וואַגנער, ד״ר ראָבערט רעמבעלינסקי, אינספּעק. מאַרטשינ־קאָווסקי, ראַדיט וויטאַנאָווסקי, ה״ר בראַניצקאָווסקי און ר. סלאָווינסקי.

ד״ר סקאַלסקי האָט געדאַנקט פאַר דער אַרויס־געוויזענער סימפּאַטיע.

נאָכדעם איז פּאָרגעקומען אַ געזעלשאַפטליכער ראַוט.

וואַרשאַווער אָפיציעלע בערזע

דעוויזען:

האָלאַנד	359,35
לאָנדאָן	26.53
ניו־יאָרק (קאַבעל)	532
פּאַריז	35.01
ש. פראַנק	171.85

אָפיציעלע פּראָצענטיגע פּאַפּירען

באַנק פּאָלסקי	104
3 פּראָצ. אינוועסטיציע I. פּרעמירטע	68.00
3 „ „ II.	69.00
4 „ דאָלאַראָווקע	50.00
7— „ סטאַבילזאַציע	61,50
5— „ וואַרשאַווער	54.75
5— „ לאָדזער	48.00

Dr. med.
HALTRECHT
ספּעציעל־אַרצט פאַר הויט, געשלעכטס־קראַנקהייטען און מענער־שוועכע
האָט זיך איבערגעצויגען און נעמט אָן
פּיעטריקאָווער 161 טעל. 245-21
פראָנט דריטער שטאָק
פון 10 פריה ביז 2 מיטאָג און פון 7 ביז 9 אָוונט
זונטאָג פון 11 ביז 1 מיטאָג
פאַר פרויען אַ בעזונדער וואַרטע־זאַל
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פּרייזן

Dr. REICHER
פּאָלודניאָוואַ 28, טעל. 120-93
ספּעציאַליסט
פאַר מענער - שוועכע - בעהאַנדלונג
סעקסועלע בעראַטונגען פון פּסיכאָ - אַנאַליזען
נעמט אָן פון 8—11 פון 5—8 אָוונט.
זונטאָג און חגאות פון 9—1

די א"י-אונרוהען פאַר דער מאַנדאַט-קאָמיסיע פון פעלקער-בונד

באַריכט פון דער יודישער אַגענץ פאַר דער מאַנדאַט-קאָמיסיע. — איינלייטונגס-בריף פון ד"ר חיים ווייצמאַן

זשענעוו (יטא"א) אויף דער סעסיע פון דער מאַנדאַט-קאָמיסיע פון פעלקער-בונד האָט די יודישע אַגענץ — ווי יעדעס יאָהר — פאָרגעשטעלט אַ באַריכט וועגן דער ענטוויקלונג פון דער יודישער נאַציאָנאַל-היים אין משך פון לעצטען יאָהר. דעם באַריכט עפענט אַ בעגלייט-בריף פון פרעזידענט פון דער יודישער אַגענץ, ד"ר חיים ווייצמאַן, אַדרעסירט צום הויך-קאָמיסאַר פון א"י, סער אַרטור וואוקאָפּ.

נאָכן אַרומרעדען אין אַלגעמיינע שטריכען די ענטוויקלונג פון דער יודישער נאַציאָנאַל-היים אין לעצטען באַריכט-פעריאָד און נאָכן אָנצייכענען די טענדענצען פון דער ווייטערער ענטוויקלונג, באַהאַנדעלט ד"ר ווייצמאַן אין לעצטען פּאַסוס פון בריף די א"י-געשעהענישען פון לעצטען חודש.

דער בעגלייט-בריף טראָגט די דאַטע פון 30-טען אַפּריל, אַזוי אַז עס זענען אין איהם בלויז באַריקזיכטיגט די געשעהענישען פון די ערשטע צעהן טעג זייט דעם אויסברוך פון די אונרוהען.

אין די אויספיהרען ווערט אין בריף גיזאָגט, אַז ביי עהנליכע געלעגענהייטען האָט דאָס יודישע פאָלק שוין געבראַכט צום אויסדרוק זיין ענטשלאָסענהייט צו בויען די יודישע היים אין א"י, נישט קוקענדיג אויף קיין שום אָנגריפען. די יודישע אַגענץ דריקט אויס די האָפנונג, אַז די מאַנדאַטאַר-מאַכט וועט זיך נישט לאָזען באַאיינפלוסען פון טראַגישע געשעהענישען, שטרייקען און געוואַלט-מעשים און וועט אויספיהרען די מאַנדאַט-התחייבות'ן.

די רעגירונג — ווערט געזאָגט לסוף פון ד"ר ווייצמאַנ'ס בריף — דאַרף אָנהויבען אַ ... פון אַקטיווער און סיסטעמאַטישער ... דעם יודישען זידלונגס-ווערק אין א"י, ... דער מעגליך קירצעסטער צייט צו ... די יודישע נאַציאָנאַל-היים אין אַ בנין, ... זיין ווידערשטאַנדספעהיג געגען יעדען ...

דער באַריכט פון דער יודישער אַגענץ ... מאַנדאַט - קאָמיסיע פון פעלקער-בונד ... ווייטען און איז איינגעטיילט אין פאָלגענדע ... קאַפּיטלען: 1) באַפעלקערונגס - סטאַטיסטיק ... אימיגראַציע, 3) לאַנדווירטשאַפטליכע ... ציע, 4) אַרבייט פון צענטראַל-ביוראָ פאַר ... לאָקאַליזאַציע פון דייטשע יודען, 5) ענטוויקלונג ... שטעט, 6) אינדוסטריע און אַרבייט, 7) ... וועזען, 8) געזונדהייטס-וועזען, 9) אָרגאַניזירטער ישוב, 10) פינאַנצען.

וועגען פערשטאַרקען די קרימינעלע שטראָף פאַר נישט צאָלען אַלימענטען

און וועגען ענדערונגען אין דער געזעצגעבונג וועגען גט'ן איז ראַטען-פערבאַנד

מאָסקווע. אַלס ענדערונג פון די פונקציאָנירענדע געזעצען וועגען הייראַט, פאַמיליע און אַפּאָטרופּסות, כדי צו קעמפען געגען דער לייכטזיניגער באַציהונג צו דער פאַמיליע און צו די פאַמיליען פליכטען, איינשטעלען, אַז ביים גט'ן זיך זאָל מען פערזענליך אַרויסרופען אין רעגיסטראַטור פון די אַקטען פון ציווילשטאַנד ביידע פונ'ם פאָרפאָלק, וואָס גט'ן זיך און מאַכען אַ פערצייכענונג אינ'ם פּאַספּאָרט פון די, וואָס גט'ן זיך, — ווענען דעם גט.

העכערן דאָס געצאָהלט פאַר דער רעגיסטראַטור פון אַ גט: פאַר'ן ערשטען מאָל גט'ן זיך 50 רובל, פאַר'ן צווייטען מאָל — 150 רובל, פאַרן דריטען און פאַר די ווייטערדיגע — 300 רובל.

ביים צומשטען צו צאָהלען אַלימענטען, אויפּמאָנען אויף אויסהאַלטען 1 קינד אַ דריטעל פונ'ם געהאַלט, וואָס דער אָנגעקלאָגטער באַקומט, אויף אויסהאַלטען 2 קינדער — 50 פּראָצ. און אויסהאַלטען 3 און מעהר — 60 פּראָצענט פונ'ם אָנגעקלאָגטענס אַרבייטסלוין.

פאַר קאָלווירטינס מאַכען די אויסרעכנונג אין טעג אַרבייט לויט די זעלבע נאָרמעס.

אויב די מוטער — קאָלווירטניצע, וואָס באַקומט אַלימענטען, אַרבייט מיט'ן אָנגעקלאָגטען אין איין קאָלווירט — פערפליכטען די פאַרוואַלטונג פונ'ם קאָלווירט אונמיטעלבאַר ביים אויסרעכנען די טעג אַרבייט פערשרייבען דעם ענט, שפּרעכענדען טייל טעג אַרבייט, וואָס דער פאָטער האָט אויסגעאַרבייט (לויט דעם וויפיל קינדער עס איז פאַרהאַן), אויף דער מוטער'ס ... אויב די מוטער אַרבייט אין אַן אַנדער ... דאַרף די דאָזיגע פּראָפּרעכנונג פונ'ם ... כיגען טייל טעג אַרבייט, וואָס דער ... אויסגעאַרבייט, אויף דער מוטערס נאָמען ... די פאַרוואַלטונגען פונ'ם קאָלווירט, וואו ... געקלאָגטער אַרבייט און אַראָפּרעכענען ... דער מוטערס חשבון ביי דער ענדגילטיגער ... רעכנונג פון די טעג אַרבייט.

העכערן די קרימינעלע שטראָף פאַר ... צאָהלען די מיטלען, וואָס דאָס באַריכט ... משפּט, אויף אויסהאַלטען די קינדער-... טורמע און די הוצאות פון אויסזוכען ... דרעהט זיך אַרויס פון צאָהלען עלימענטען ... רעכענענדיג אויף זיין חשבון.

ייִדן!

דיינע ברודער איז פּשיטיק, אַדזשיוואָל, קוויף, זאַגוראָוו און פּיזדרי הונגערן.

העלף זיי, שיק אַריין דיין שפּענדע אין הילף-קאָמיטעט

די בילדער-אויסשטעלונג פון בן-ציון צוקערמאַן

די בילדער - אויסשטעלונג פון באַריהמטען קינסטלער בן-ציון צוקערמאַן, האָט געהאַט אַ גרויסען ערפאָלג.

דער קינסטלער האָט דעם ערפאָלג פערדינט, ווייל אַזאַ רייכע און פערשידענאַרטיגע בילדער-אויסשטעלונג ווי די איצטיגע, איז שוין לאַנג נישט געווען ביי אונז אין שטאָט.

סיי די סעריע אַלמאַנאַ, סיי די ארץ ישראל-בילדער, פּייזאַזשען, אַקוואַרעלען און די בילדער אויף אַנדערע טעמעס עטציקען יעדען קונסטליבהאָבער, דעריבער איז נישט קיין וואונדער, וואָס די אויסשטעלונג ווערט אַזוי שטאַרק באַזוכט דורך דער יודישער באַפעלקערונג, וועלכע ווייזט אַזוי אַרום אַרויס סימפּאַטיע און אָנערקענונג פאַר דעם באַריהמטען יודישען קינסטלער.

די אויסשטעלונג געפינט זיך אין לאָקאַל פון „בטיבריה" פּעטריקאַווער 90.

יעקב קאַליך איז לאָדז

מאָלי פּיקאָן הויבט אָן דעם ווינטער סעזאָן אין יוד. טעאַטער אין דוד צעלמייסטער'ס דירעקציע

אין לאָדז האָט די טעג געוויילט דער באַקאַנטער רעזשיסער און אַרטיסט יעקב קאַליך פון אַמעריקאַ. ער איז געקומען קיין פּוילען שליסען אַן אָפּמאַך וועגען אַ יודישען פילם, וואָס וועט אויסגעפיהרט אין וואַרשאַ פון אַן אַמעריקאַנער געזעלשאַפט. אין דעם פילם וועט זיך באַטייליגען קאַליכ'ס פרוי, די באַריהמטע קינסטלערין מאָלי פּיקאָן, וועלכע קומט פון אַמעריקאַ.

דער גאַסט יעקב קאַליך האָט באַזוכט אונזער רעדאַקציע. און אין אַ געשפּרעך מיט די רעדאַקציע-מיטגלידער, האָט ער ערקלערט, אַז ער וועט אויסנוצען זיין באַזוך אין פּוילען און וועט אָנהויבען דעם ווינטער-סעזאָן אין יודישען טעאַטער אונטער דער דירעקציע פון דוד צעלמייסטער.

נייער באַהן-פאַהר-פּלאַן

גילטיג פון 15. מאַי 1936

פאַבריקס-באַהן

0.36 קאַלושקי (קראָקאָ, קאַטאָוויץ)
1.40 פּושעוואַרסקאַ (דורך סקאַרזשיסקאַ)
5.10 קאַלושקי (וואַרשאַ).
6.10 קאַלושקי (טאָמאַשאָוו)
7.05 קאַלושקי
7.39 וואַרשאַ — טאָרפּעדאָ
8.00 וואַרשע דירעקט
8.10 ווידזעוו
8.55 קאַלושעק (זונטאַג און חגא פון 31 מאַי)
9.25 (קאַלושקי (קראָקאָ) פון 31 מאַי ביז'ן 29 אויגוסט. אין די חגאות-טעג פון 25 אויגוסט ביז'ן 1 סעפּטעמבער.
10.05 קאַלושקי (וואַרשאַ, קראָקאָ קאַטאָוויץ).
10.32 קאַלושקי (זונטאַג און חגא פון 31 מאַי
11.07 קאַלושקי (סקאַרזשיסקאַ, לעמבערג).
12.20 קאַלושקי.
13.30 קאַלושקי אין אַרבייטס-טעג.
14.20 קאַלושקי (וואַרשע)
15.20 סקאַרזשיסקאַ — קאַמיענאַ.
15.55 קאַלושקי (אין אַרבייטס-טעג)
16.34 וואַרשאַ — טאָרפּעדאָ.
16.42 קאַלושקי
17.30 קאַלושקי (וואַרשאַ)
18.35 קאַלושקי (אין אַרבייטס-טעג)
19.00 אַנדזשעיעוו (אין חגא פון 31 מאַי)
19.34 וואַרשאַ — טאָרפּעדאָ.
19.40 קאַלושקי
20.45 וואַרשאַ, דירעקט.
22.20 קאַלושקי
23.00 קאַלושקי פון 30 מאַי.

קאַלישער סטאַציע ריכטונג וואַרשאַ

6.15 וואַרשאַ (אינטערנאַציאָנאַלער)
9.50 גלאָבנע (חגאות פון 31 מאַי)
12.17 וואַרשאַ.
14.23 גלאָבנע אין די שול-טעג פון 31 מאַי אויך אין די חגאות).
16.22 וואַרשאַ.
18.15 גלאָוונע (פון 29 מאַי פרייטאַג און ערב חגאות).
20.25 וואַרשע
23.50 גלאָוונע.

ריכטונג קאַליש

7.28 שעראַדז
8.25 לאַסק (חגאות פון 31 מאַי).
9.14 פּאַזען.
10.20 לאַסק (חגאות פון 31 מאַי)
11.22 אָסטראָוו.
14.25 לאַסק
15.34 פּאָזען.
17.32 שעראַדז
19.40 אָסטראָווע
22.40 זדונסקאַוואָליאַ
0.30 פּאָזען — בערלין.

ריכטונג קוטנע

7.22 גדיניע דירעקט
8.38 קוטנע (גדיניע, פּאָזען) פון 20 מאַי ביז'ן 1 סעפּטעמבער.
9.17 קוטנע (פון 15 מאַי ביז'ן 19 יוני און פון 2 סעפּטעמבער ביזן 21 מאַי 1937.
11.40 פּאָזען דירעקט
14.02 אָזאָרקאָוו (אין די שול-טעג).
15.30 קוטנע (גדיניע).
18.38 קוטנע.
19.45 אָזאָרקאָוו (ערב און חגאות)
22.10 גדיניע דירעקט.

ריכטונג קאַלושקי

8.10 קאַלושקי (טאָמאַשאָוו, קראָקאָ קאַטאָוויץ)
21.30 סקאַרזשיסקאַ (לעמבערג)

BANK HANDLOWY w ŁODZI

Spółka Akcyjna

Al. Tadeusza Kościuszki 15

ma jeszcze do wynajęcia SAFES

na dogodnych warunkach, poczynając od 4 złotych miesięcznie

WYJEZDZAJĄC, nie zostawiaj w domu papierów wartościowych, złota, srebra i t. p., lecz zanieś je do SAFE'u!

טעאַטער, מוזיק און פערוויילונג (קאָמוניקאַטען)

אונווידערופליך לעצטע גאַסטשפּילען „אַראַראַט" ביליגע פּרייזען

נאָכקומענדיג דעם פערלאַנג און בקשות ... זענדער מענשען, וועלכע האָבען נאָך נישט ... זעהען די וואונדערבאַרע פאָרשטעלונג „... נסים", האָט דער „אַראַראַט" באַשלאָסען ... אין לאָדז, נאָך 4 טעג, דאָס וועלען אָבער שוין ... זיין די לעצטע גאַסטשפּילען פון „אַראַראַט" ... געלד פאַר די ברייטע פאָלקס-מאַסען, זענען ... וואָרען די פּרייזען און די לעצטע פאָרשטעלונ... — פון 54 גראָשען ביז 2 זלאָטיס, נאָכמ. פון ... 1.70

מאָנטאָג אין אָוונט קומט פאָר די פּייער... זעגנונגס-פאָרשטעלונג פון „אַראַראַט" (צום ... פון לאָדז), מיט אַ ספּעציעלען אָריגינעלען ... גראַם, פּרייד און זאַרגלאָזיגקייט. אויספיהרלי... קומען זונטאָג.

מאָרגען, די גרויסע גאָרטען - פערוויילונג אין „העלענאָוו" לטובת די באָראָכאָוו ...

שוין דעם שבת קומט פאָר אין פּאַרק ... די פון לאַנג דערוואַרטעטע טראַדיציאָנעלע ... ווילונג לטובת די באָראָכאָוו-שולען. אַזוי ... יאָהר גרייט צו דער עלטערן-קאָמיטעט פון דער ... הוי-יאָהר אַ זעהר אינטערעסאַנטען פּראָגראַם ... אָרקעסטערס, וועלכע וועלען די גאַנצע צייט ... פערזאַמעלטען עולם וועט אויך דאָס מאָל זיין ... פון ברייטע רעוויו-אַרטיסטען, און אַ גאַנצע ... דערע אַטראַקציעס. ס'איז דעריבער צו האָפען ... לענאָוו" וועט היינטיגען שבת זיין איבערפ... פערשידענאַרטיג יודישען עולם.

שלום עליכמ'ס „די גאָלדגרעבער" ... אין „ראָזמאַיטאָשטשי"

זונטאָג, ד. 31 ד. ח. 6.30 אָוונט קומט ... נייאונגס-פּרעמיערע פון שלום-עליכמ'ס קאָ... גאָלד-גרעבער" אויסגעפיהרט דורך דער „יודי... טער-סטודיע". די פאָרשטעלונגען אָרדענט איין ... פּריוואַט פון יודישען טעאַטער" צו דער צוו... יאָהרצייט פון שלום עליכמ'ען.

„די גאָלד-גרעבער", וואָס זענען געשפּילט ... מיט איניגע יאָהר צוריק, מיט אַ'ן אויסערג... ערפאָלג, זענען אויפסניי באַאַרבייט געוואָרען ... רעזשיסער י. מ. מאַשקאָוויטש. דער קאָמפּאָזיט... קאָן האָט געשאַפען נייע קאָמפּאָזיציעס, דעקאָראַ... מאָלען דורך יצחק ברוינער און י. פּרידמאַן ... און טענץ — זינאַ קרוש.

דאָראַ קאַלינובנאַ אין העלענאָוו

לאָדז ערוואַרט אַ נייע סענסאַציע. ס'קומט ... און טרעט אויף זונטאָג, דעם 31-טען מאַי 8 ... פּאַרק העלענאָוו די באַקאַנטע אַרטיסטקע און ... קע, דיקעניגין פון הומאָר דאָראַ קאַלינובנאַ ... פון אונגינסטיגען וועטער קומט דער קאָנצערט ... זאַל פילהאַרמאָניע.

מעלדונג

קאָמיטעט פאַרן יודישען אַרבייטער - קאָנגרעס ... פאַשיזם און אַנטיסעמיטיזם פאַר פּריוויס א...

לאָדז, פּעטריקאָווער 83

שבת דעם 39-טען ד. ח. 10 פריה און ... נייע נאָרוטאָוויטשאַ 20 אַ מאַסען-מיטינג אונטער ... „געגען אַנטיסעמיטיזם און פאַשיזם". עס רעפערירען ה"ח ל. שפּיזמאַן, י. לעוו (וואַרשאַ), ד"ר ... ל. לעווין, אַרצי, זיידע א. אַ.

פערזענליכעס

אונזער בן-עיר אברהם יעקב קאַראַ ... יהושע קאַראַ האָט געענדיגט זיין שטודיום אין ... ניווערזיטעט אין באַזעל (שווייץ) מיט ... דאָקטאָר מעדיצין.

עפּעס נייעס פאַר פיינשמעקער פון ביר

דיבעקאַנטע און באַריהמטע מיט איהרע אויסגעצייכנטע סאָרטען ביר, ביר-בראַוערייו ק. אַנשטאַט יורשים, אַקצ. געז. אין לאָדז, האָט איינגעפיהרט אויפ'ן מאַרק אַ נייעם „מינכענער ביר" — טונקעל, אויסגעאַרבייט אויפ'ן אויסלענדישען שטייגער.

אַ דאַנק דעם געברויך פון די בעסטע רויה-שטאָפען און פילמאַליגע פּרובען, טרעט דאָס מינכענער פון „ק. אַנשטאַדט יורשים" נישט אָפּ די אויסלענדישע אויסאַרבייטונגען. ס'איז דעריבער צו האָפען, אַז דער נייער געטראַנק וועט אויפ'ן היגען מאַרק ערוואַרבען אַ נייע פערדינטע פּאָפּולאַריטעט, אין די ברייטסטע קרייזען פון די ביר-קאָנסומענטען.

ס'איז ווערט צו באַטאָנען, אַז דעם סאָרט ביר „מינכענער ביר" פּרעזענטירט אויף דער האַנדווערקער-אויסשטעלונג אין קאַפע „מיוואָלי" און מ'מוז אָנערקענען אַז דער געטראַנק איז געשמאַקפול און פערדינט אויף דעם נאָמען באַקאַנטער.

קאָנסום פאַר הערן.

די דירעקציע פון איינציגען אין אונזער שטאָט וואַרען-הויז „קאָנסום" ביי דער ווידזעווער מאַנופאַקטור ראָקיטשאַנער 54, וועלענדיג געבען די מעגליכקייט די ברייטע מאַסען צו פערזעהען זיך מיט ערשט-קלאַסיגע וועש און ווייסע סחורות פון דער ווידזעווער מאַנופאַקטור פון דער באַקאַנטער מאַרקע „א. ק." האָט באַשלאָסען אויף אַ קורצע צייט צו פערקויפען אַלע סחורות צו אונגעוועהנליך ביליגע פּרייזען.

צו דעם צוועק האָט דער „קאָנסום" זיך פערזעהען מיט אַ גרויסען אויסוואַהל ערשטקלאַסיגע שטאָפען אויף אַנציגער, עלעגאַנטע וועש, גאַלאַנטעריע און שיך, מיט איין וואָרט, אַלע ווירטשאַפט פערזעהען זיך מיט דעם נויטיגען נאָר אין „קאָנסום" ביי דער ווידזעווער מאַנופאַקטור.

6 פאָרלעזונג פון דר. ח. קנאָפּינג איבער „אבות"

מאָרגען, שבת 5 נאָכמ. קומט פאָר אין „החלוץ" המזרחי" (אַנדזשאַוואַ 12-14) אַ פאָרלעזונג פון ד"ר ח. קנאָפּינג א. ט. „דער קאַמף פון פּירושים און צדוקים און זיין אָפּשפּיגלונג אין „אבות" 2.

ראַדיאָ - פּראָגראַם

פרייטאַג, דעם 29-טען מאַי

6.34 גימנאַסטיק, 6.50 פּליטען, 7.20 ידיעות, 7.35 אינפאָרמאַציעס, 7.40 מוזיק (פּליטען), 8 אוידיציע פאַר שולען, 8.10 אוידיציע פאַר פאַבראַוצעס, 11.57 צייט-סיגנאַל, 12.03 ידיעות, 12.15 אוידיציע פאַר שולען, 12.40 סאַלאָן-מוזיק, 1.10 הויזווירטשאַפט, 1.15 פון אַרבייטס-מאַרק, 1.20 „עקראַן-שטערן" (פּליטען), 3.12 בערזע, 3.15 עקספּאָרט, 3.20 וואַרשאַווער בערזע, 3.30 קאָנצערט, 4.15 קאָנצערט, 4.45 רעטעניש פאַר עלטערע קינדער. 5 רעפעראַט, 5.15 פּאָעזיע, 5.20 קאָנצערט, 5.50 ראַטגעבער פאַר ספּאָרטלער, 6 באַלעט-מוזיק (פּליטן), 6.30 אַקטועלער שמועס, 6.45 לייכטע פּנפערי (פּליטען), 7.20 רעקלאַמע - קאָנצערט, 7.35 ספּאָרט, 7.45 „יאָאַכים לעלעווועל" (צו זיין 75-טע יאָהרצייט, 8 סימפאָנישער קאָנצערט, 10.45 ידיעות און קאָמוניקאַטען, 10.50 טאַנץ-מוזיק.

שבת, דעם 30-טען מאַי

6.34 גימנאַסטיק, 6.50 מוזיק, (פּליטען), 7.20 ידיעות, 7.40 מוזיק (פּליטען), 8 אוידיציע פאַר שולען, 8.10 אוידיציע פאַר פאַבראַוצעס, 11.57 צייט-סיגנאַל, 12.03 ידיעות, 12.15 פּליטען, 12.25 קאָנצערט, 1.10 הויזווירטשאַפט, 1.15 פּליטען, 2.25 לאָדזער בערזע, 2.30 אָפּערן-מוזיק (פּליטען), 3 ענגלישע הומאָרעסקע, 3.15 אונזער ים-האַנדעל, 3.20 וואַרשאַווער בערזע, 3.30 קאָנצערט, 4 לעקציע פראַנצויזיש, 4.15 הערשפּיל, 4.45 „גאַנץ פּוילען זינגט", 5 קאָנצערט, 5.50 „וואָס פעהלט לאָדז אַרטיסטישעס?" 6.55 ציגיינער-קאַפּעלע 7.20 רעקלאַמע-קאָנצערט, 7.35 ספּאָרט, 7.45 אַקטועלער שמועס, 8 קאָנצערט, 8.45 אָוונט-ידיעות, 9 אוידיציע פאַר פּאָליאַקען אין אויסלאַנד, 9.30 קאָנצערט, 11 ידיעות און קאָמוניקאַטען, 11.05 טאַנץ-מוזיק (פּליטען).

היינט און פאלג. טעג!
FERD. MARCH אין די הויפט-ראלע:
Herbert MARSHALL
.54 גר. באלקאן | .85 גר. 2-טער פלאץ | 1.09 זל. 1-טער פלאץ

דער שענסטער פילם פון ליבע און אפפערונג
היינט און פאלג. טעג!
שווארצער מלאך
רעוועלאציאנס-רעדוקציע פון די פרייזען!
אויף אלע סעאנסען!

קלאנג-קינא
CAPITOL
וואלטשאנסקא 16

שיימען
ביי קערש
סקווערא 15
מיט פאריזער שריגדן
פערטיגע שייטלען

היינט און פאלג. טעג!
די פיקאנטסטע און מאדערנע דראמאטישע קאמעדיע א.נ.
ס'האט זיך אנגעהויבן פון א קוש
JOAN GRAWFORD אין די הויפט-ראלע | רעזשי: Van Dyke
נאכסטער פראגראם: „גליק אויף דער גאס"

קלאנג-קינא-טעאטער
„SZTUKA"
קאפערניקא 16.
טעל. 140-72.

וויכטיג פאר ברוך-קראנקע
(רופטורע!) זאווי פון פערקרימונגען פון רוקען-ביין (הויקערס). פאראליזשען, ביין-שווינדזוכט, פלאטפים און פערשידענע אנדערע פערקריפלונגען-ליידענדע.
פאר פערשידענע ארט רופטורען פערפעקטע און די געפערליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער ספעציעלע ארטאפעדישע הייל-באנדאזשען לויט מיין מעטאדע היילן און בעזייטיגן ראדיקאל יעדן איינציגן ברוך.

ביי מאגען און קישקע - זענקונג ספעציעלע אינדיווידועל צוגעפאסטע לייב-הייל-באנדאזשען.
פאר הויקערס ספעציעלע גארסעטן און ליכהאלטערס.
נעגען ביין-שווינדזוכט ספעציעלע ארטאפעדישע אפאראטן פון אלע סיסטעמען.
נעגען שמערצענדע פלאטפים ספעציעלע ארטאפעדישע איינלאגן לויט גיפס-מאדעלן.
נעגען קרומע אדערן ספעציעלע גומי-שטימפ לויט מאס.

קינסטליכע הענד און פיס
ספעציעלע הייל-ארטאפעדישע אנשטאלט
ספעצ. ארטאפעד
א. פעטריקעוויטש, לאדז
פיראמאוויטשא 9, טעל. 177-09 (פריהער אליגנסקא)
אכטונג! קראנקע מוזען זעלבסט ערשיינען.
ווייזענטער דאנקזאגונגען קענען בעוויזען ווערען

וויכטיג נייעס
פאר לאנג-געקליידעטע בעפעלקערונג!
איהר דארפט שוין נישט טראגען קיין טענדייט-מלבושים דען איך דער געוועזענער געשעפטס-אנפיהרער פון דער בעוואוסטער פירמע ה. מענדראווסקי האב צוליב זיין אפרייזע נאך ארץ-ישראל ערעפענט א געשעפט פון
יודישע לאנגע מלבושים
מיט גוטע בעסטעלטע ארבייט און גאראנטירטע צופרי-דענהייט אויך פאר נישט טייערע פרייזן ווי טענדייטער איך בעזיץ שטענדיג אויף לאגער אלערליי יודישע מלבושים אויך גאנצע אויסשטייער פאר חתנים. — אויף פערלאנג ווערט אויסגעפערטיגט אין פערלויף פון 24 שעה. געדענקט די אדרעס
א. ווארשאווסקי און י. זיסהאלץ
פולנאצנא 5 אין הויף. סאלידע בעדינונג
וויכטיג פאר עלעגאנט געקליידעטע! אין מיין געשעפט ווערט אויסגעפערטיגט מלבושים לויט די נייעסטע פאסאנען.

מעטאל-בעטען
מאטראצען אלע ארט
קינדער-וועגעלעך

אין א רייכער אויסוואהל
וויזשימאטשקעס, אייזן-מאסטענס, פעלד-בעטען פאטענט „Perfekt" א. ד. ג. קויפטמען
אמביליגסטן אין דער עלטסטער
און רעלעלסטער פירמע
J. B. WOŁKOWYSKI
עקזיסטירט פון יאהר 1896
פאבריקס-לאגער:
לאדז, נארוטאוויטשא 11
טעל. 137-70
געדענקט דעם אדרעס! כ'בעזיץ קיין שום פיליעס.
ספעצ. רעפעראטור-ווערקשטעל און לאקירער.
בעמ.: ס'ווערן אויסגעפערטיגט פעלד-בעטן אויף ומערוואווינגען

מישא טראיאנאוו
אומעטיקע האריזאנטן
לידער
פינף דרוק-בויגן. גרויסער פארמאט
פרייז 2 גילדען.
צו בעקומען אין דער גראסער-ביבליאטעק ביי קולטור-ליגע. זאכאדניא 68, טעל. 191-15.

ד"ר יעקב האנדזעל
ארדינירט אין דער צייט פון זומער אין קוראָרט
IWONICZ
willa „Mały Orzeł"

כעם ש-באקטעריאלאגישער לאבאראטאריום
פ. שאץ, לאדז
פיעטריקאווער 37
פיהרט אויס זמטל. ערצטליכע אנאליזען.

דאקטוירים-אפטיילונג

Dr. med.
M. GLAZER
ספעציאליסט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען
ZACHODNIA 64, tel. 185-49
נעהמט אן פון 12—2 מיטאג און פון 7 ביז 8.30 אווענד.
זונטאג און הגאות פון 10—12 בייטאג.

Dr. med.
J. PIK
נערוועזע און אינערליכע קראנקהייטען ווי אויך סעקסועל נערוועזן ליידענדע
נעהמט איצט אן
24 זגערזשער 24
פון 4 ביז 6 נאכמ.
פריוואט וואוינונג: אל. קאשטשושקי 27 טעל. 175-50.

Dr. med.
GUSTAW KOHN
געוועזענער אסיסטענט פון דעם גינעקאלאגי-שען קליניק איז פאריז.
ספעצ. פאר פרויען - קראנקהייטען און שוואנגערשאפט).
ספעצ. פון היילען אונפרוכטבארקייט.
נעהמט אן אין לאדז
פילסודסקיעגא 51, טעל. 170-03.
נעהמט אן פון 8—10 און פון 4—8 אווענט

DR.
H. GUTSTADT
אקושער-גינעקאלאג
וואוינט יעצט
זאכאדניא 66, טעל. 129-52
נעמט אן פון 9 11 פארמ. און 5—7 אוו.

DR. MED. H.
Różaner
ספעציאליסט פאר
הויט, ווענערישע און סעקסועלע קראנק.
NARUTOWICZA 9,
tel. 128-98.
נעמט אן פון 9—1 פארמ. און פון 5—9.

Dr. med. Leon Familier
אינערליכע און קינדער - קראנקהייטען
6 שערפיעז 37 בענעדיקטא)

Lekarz Dentysta
Jakób Botwinik
נעמט אן טעגליך פון 10 ביז 3 נאכמ. אין דער לעטשניצע „פאמאץ" רוג זגער-זשער און לימאנאווסקיעגא 1, טעל. 101-29 און פון 4—10 אווענד אויף נארוטא-וויטשא 13. —::— צוגענגליכע פרייזן פאר ארבייטסלייט — הנחה.

Dr. M. ELJASBERG
Chirurg
PIOTRKOWSKA 80, tel. 117-87
צוריקגעקעהרט

Starszy Felczer
B JOSKOWICZ
פולנאצנא 4, טעל. 141-86
נעמט אן טעגליך פון 8—11 און 4—6 נ"מ
טעגליך פאקען-שטעלען מיט פרישע קראוויאנקע.

ד"ר העלער
ספעצ. פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען און מענער - שוואכע
8 טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אוונט,
זונטאג פון 10—2 מיטאג.
פאר פרויען — א ספעציעלער ווארטע-זאל
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזן

DR. MED.
J. Szreiber
כירורג
צוריקגעקעהרט
Narutowicza 9. tel. 122-95.
נעמט אן פון 2—3 נאכמ. און פון 5-7 אוו.

Dr. med.
W. ŻADZIEWICZ
ספעציאליסט פאר אוירען, נאז, האלז און קעהלקאפ-קראנקהייטען
Piotrkowska 64, tel. 125-26.
נעמט אן פון 5—8 אווענד.

Doktór
M. Kalisz
אוניווערזיטעט אין ראסטאק
צאהן-ארצט
סטאמאטאלאגישע כירורגיע
פיעראצקיעגא 7 (עוואנגעליצקא)
טעל. 108-26
נעמט אן פון 3—7 נאכמ.

Dr. med.
J. Nadel
ספעציאליסט פון אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
אנדזשעיא 4, טעל. 228-20.
נעמט אן פון 10—12 און פון 5—7 אוו.

Dr. med. Kleszczelski
כירורג-אוראלאג
ספעציאליסט פאר הארן, נירען און בלאזען-קראנקהייטען
Piłsudskiego 76
(Narutowicza 16)
נעמט אן פון 1 מיטאג ביז 8 אווענד.

Dr. med.
M. TAUBENHAUS
צוריקגעקעהרט
ספעציאליסט
פאר אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
פערהיטונג געגען שוואנגערשאפט
זגערזשער 11, טעלעפאן 246-09.
נעמט אן פון 8—9 פריה און פון 4—8 אוו

Dr. med.
G. GERSZTAJN
ספעציאליסט פאר אויגען קראנקהייטען
Traugutta 12, tel. 175-10
אונבעמיטעלטע— לעטשניצע פרייזן.
נעהמט אן פון 11-2 און פון 5 ביז 8.30 אוו.

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראלאג
ספעצ. פאר נירען בלאז און אורין-קראנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95
נעמט אן פון 9-11 און פון 6-8 אווענט.

Wajnberg
צוריקגעקעהרט
ספעציאליסט פאר לונגען. הארץ און סקלעראז קראנקהייטען
פיעטריקאווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אן פון 9-10 פריה. 3-5. 8-9 אוו.

Dr. med. Niewiażski
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפילים און הויט - קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער - שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
פראנט, 1טער שטאק
נעהמט אן פון 8-11 און פון 5-9 אווענט
זונטאג און יום טוב פון 9-1 נאכמיטאג.
ספעציעלער ווארטע - זאל פאר פרויען

Dr. W. Łagunowski
specjalista
chorób wenerycznych, seksualnych i skórnych
(Gabinet Roentgeno- i światło-leczniczy)
PIOTRKOWSKA 70 tel. 181-83
Przyjmuje: od 8.30 do 10.30 rano, od 1-ej do 2.30 pp. i od 6 do 8.30 wiecz w niedzielę i święta od 10—1.

אוירען, נאז און האלז
און לונגען-קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. Rakowski
פיעטריקאווער 67. טעל. 127-81
נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוועקס אפעראציע א. אז. וו. ווי אויך אמבולאטא-רישעס פון 9-2 און פון 4-8 אווענט
ביי דער קליניק איז פאראן
א רענטגען- קאבינעט
פאר דער כלייכטונגען און אלערליי פאטאגראפיעס

Dr. med.
Rundstein
akuszer-ginekolog
POMORSKA 7, tel. 127-84.
przyjmuje od 8—10 rano i od 4—8 w

Dr. med.
P. LEW
ספעציאליסט פון פרויען - קראנקהייטען און געבורטס-הילפע
ZGIERSKA 21 tel. 236-39
נעמט אן פון 11 ביז 2. פריוואט-וואוינונג
Gdańska 117 tel. 221-61

Dr. E. Ekker
ספעציאליסט פאר וועגערישע און הוים-קראנקהייטען
וואוינט יעצט אויף
Pierackiego 5
(עוואנגעליצקא)
נעמט אן פון 12—1 און פון 5.30—8 אוו

Dr.
Szymon Grynberg
ווישניאווא גורא
(Willa Cyka) טעל. 26
נעמט אן אין לאדז
פילסודסקיעגא 55, טעל. 168-58
אן פון 1—2 און פון 5—6 נאכמ.

לעטשניצע
פאר וועגערישע-קראנקע
מענער - שוועכע און הויט-קראנקהייטען
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
פיעטריקאווער 45
טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אווענד.
פרויען און קינדער נעמט אן א פרוידאק פון 11-1 און פון 5-7 אווענד.
א בעראטונג 3 זל.

DR. MED.
L. Pikielny
UROLOG
ספעציאליסט פאר נירען, בלאזען און אורין-קראנקהייטען
NAWROT 8, tel. 219-90
נעהמט אן פון 4—7 נאכמיטאג
צוריקגעקעהרט.

[R]eumatyzmu, artretyzmu i wszelkich dolegliwości szybko się pozbędziesz, korzystając dobroczynnej jedynej w naszym kraju

CIECHOCINSKIEJ CIEPLICY

(SEZON TRWA DO 31/X)

פרייזן ... ערמעסיג[ט] | פון די נייעסטע מאָדעלען און סאָליד־סטע אויספיהרונגען. | שיך | עמפפעהלט: אלע ארט | Łódź, Cegielniana 1 (róg Piotrkowskiej) tel. 217-66 | „ITE" | דאס מאָדערנסטע שיך־געשעפט

Jeśli MYDŁO to tylko „WYGODA"

Z prawami gimnazjów państwowych

Prywatne Gimnazjum Żeńskie i Szkoła Powszechna Żeńska

[M]ag. Jaszuńskiej-Zeligmanowej

ul. Południowa 18, tel. 168-82.

איינשרייבונגען פון נייע שילערינס נעהמט אָן דער סעקרעטאַריאַט טעג־ ... אין די אונטערריכטס־שעה׳ן.

Z prawami Gimnazjów Państwowych

[G]imnazjum Żeńskie „WIEDZA"

[P]rywatna Szkoła Powszechna L. MAGALIFOWEJ

ul. Prez. Narutowicza 17. tel. 175-38.

[K]ancelarja przyjmuje zapisy nowowstępujących uczenic codziennie od 9—14-ej i od 17—19-ej.

איבערציהונגען ארץ־ישראל

און עקספּעדיציעס נאָך איך געזאַמעלטע וואַגאָנען ערלעדיגט שנעל און פּינקטליך צו מעסיגע פּרייזן

„POLSKI LLOYD" Sp. Akc. oddział w Łodzi Narutowicza 13 tel. centrala: 250-15.

Palestine Shipping Co. Ltd. : פערטרעטונג
Palestine and Egypt Lloyd Ltd.

Z prawami szkół państwowych

PRYWATNE GIMNAZJUM ŻEŃSKIE im. J. ABA i PRYWATNA SZKOŁA POWSZECHNA

w Łodzi, Legjonów 10, tel. 122-12.

איינשרייבונגען נעהמט אָן דער סעקרעטאַריאַט פון 10 ביז 1 בייטאָג.

קויפט אין דער ערשטער קלאַס ...

קינדער־וועגעלעך מעטאַל־בעטען אין פאַבריקס־לאַגער „DOBROPOL" Piotrkowska 73 אין הויף

PIJCIE WSZYSCY „Jasny Kryształ"

WŁASNY PAWILON NA WYST. RZEMIEŚL. CENY REKLAMOWE

Specjalność browarów **Gustaw Keilich** ŻĄDAĆ WSZĘDZIE!

הילף און רפואה פאַר ברוך־קראַנקע

(רופּטורען) אויף פּיזינקעל, נאַפּל ביי מענער, פרויען און קינדער, אויך פאַר פערהיטונגען פון רוקענביין (הויקערס), פיס, שיפע פּלייצעס און שמערצהאַפטע פלאַט־פיס. דאָס ליידען איז נישט צו פערנאַכלעסיגען, ווייל די פאָלגען זעגען פאַר׳ן לעבען ביטער און געפעהרליך. דורך מיין מעטאָדע ערפונדענע ספּעציעלע גומי־הייל־באַנדאַזשען, וועלכע האַלטען צו די גרעסטע פערנאַכלעסיגטע געפער־ליכע ברוכען און פּיטיגען ראַדיקאַל מיט גאַראַנטיע אָהן בלוטיגע אָפּעראַציע. מיין ספּעציאַליטעט איז אויך: הייל־אַפּאַראַטען און גאַרסעטען געגען אַלערליי פערקריפּלונגען, פערקריפּטע פּלייצעס, פוס, הויקערס ווי אויך שמערצענדע פלאַט־פיס. פאַר אַמפּוטירטע אינוואַלידען אַמעריקאַנישע קונסט־פיס (סאָלאָן־אַרבייט). ביים אָפּעראַציע זיך פון מאַגען, קישקעס, געבירט־מוטער, עמפּפעהלט איך ספּעציעלע הייל־באַנדאַזשען לויט דעם סיסטעם פון פּראָפ. ד״ר גלענאַרד דער אמתער בעריהמטער איז גאַנץ פוילען פון אוניווער־זיטעטס־פּראָפעסאָרען אנערקענט

ספּעציאַליסט Ortoped **NATAN RAPAPORT**

מיט 30־יעהריגער פּראַקטיק אין ... נעמט אָן פון 9 פריה ביז 1 בייטאָג און 3 ביז 7 אָוונט

אין לאָדז, פּילסודסקיעגאָ № 23

פערזענליכעס ערשיינען פון קראַנקע ביי מיר איז אונבעדינג נויטיג.

לאָדזער יוד. לאַקאַטאָר און סובלאָקאַטאָרן־פּא... געפינט זיך אויף פּיעטריקאָווער 31 טעלעפאָן 264-38. דער סעקרעטאַריאַט איז ... פון 6 ביז 9 אָוונט. ס׳ווערן ... ביטעס, ערטיילט עצות, ... סכסוכים און בעפיהרט ... און עקסמיסיע־פּראָצעסען.

דער פאָטאָגראַפישער אַטעליער „FOTORYS" אינה. ל. לאַקס. אַל. קאָשטשושקי 22 דורכגאַנג דורך פּיעטריקאָווער 79 פיהרט אויס אַלער אַרט פאָטאָגראַפיעס צו פּעסער, לעגיטימאַציעס, פראַמ־ואַיעס ביכלעך, מעטריקעלעס ווי אויך ... מאַשלגיע, צו זעהר ביליגע פּרייזען. פּאָסט־קאַרטען און פּאָרטרעטען ווערען אויך אויסגעפערטיגט שעהן און גוט — צו קאָנקורענץ פּרייזען. —

פערלאַג „יונג־יודיש" שוין דערשינען דאָס נייעסטע בוך פון חיים לייב פוקס **זינגט מיר די וועלט** פּרייז 2 זל. צו בעקומען אין אַלע בוכהאַנדלונגען.

קליינע אַנאָנסען

פּרייז פון אַנ׳אַנאָנס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאָטי

פּרייז פון אַנאָנס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאָטי

פּרייע פּאָסטענס

אַ קוואַליפיצירטע נייהערין צו אָבערוועש קען זיך מעלדען צו גולאַ בזשעזשינער 11, פּראָנט, 3. שט. וו. 19

ס׳ווערט געזוכט אַ לערן־יונגעל, בעלד געצאָהלט אין אַ סוויטער־פאַבריק קאַמיענאַ 1, שטשיבאַקאָווסקי.

„Ekonomja krawiecka" אין ווערט געזוכט 2 יונגלעך צו רעפּעראַציעס. צו ערפאַהרען ליפּאָווע 36.

ס׳נויטיגט זיך אַ קוואַליפיצירטע מאַשין־נייהערין צו קלאַט־וועסטען פון סוויטער. ווי אויך אַ האַנד־נייהערין. צו ערפאַהרען וואָלבאָרסקאַ 3, פּאַלאַשינסקי.

לאָקאַלען

4—5 ציממערדיגע וואוינונגען 1־טער און 3־טער שטאָק פּראָנט זעמטליכע בעקוועמליכ־קייטען צו פערמיטען. 6־טער שערפּיען 30 ביים ווירט.

אַ בעקוועם אָרט צום שלאָפען פאַר איין יונגערמאַן גדאַנסקאַ 24 פּראָנט 2־טן שטאָק וו. 14.

אָפּצוגעבען אַ בעזונדער צימער פאַר איין אָדער 2 יונגעלייט צו שלאָפען מיט בעקוועמליכקייטען, זאַוואַדזקאַ 7 וו. 6 פּאַרטער.

אַ בעקוועם אָרט צו שלאָפען פאַר 1 אָדער 2 יונגעלייט אין אַ בעזונדער צימער. צו ערפאַהרען פּילסודסקיעגאָ 43, פּראָנט, 1־טער שטאָק, וו. 7.

פערשידענעס

אַ קאָמפּלעטע איינגעאָרדענט שניידער־ווערקשטעל אָפּצוגעבען אויף אַ גאַנצען זומער צו אַרבייטען. צו ערפאַהרען 11־טער ליסטאָפּאַד 69. וו. 23.

אַ געזיכערטע פּרנסה! אַ איינגעפיהרטע פּראָצאָוניע פון גאַרסעטען פּראָנט־נעוועלב אין בעסטען צענטרום פון שטאָט מיט אַ בעסערע קליענטעלע זוכט אַ שותּף׳טע מיט קאַפּיטאַל, צו פערגרעסערן דאָס געשעפט. צו ערפאַהרען נאַרוטאָוויטשאַ 34.

אַ שותּף מיט 8 – 10 טויזענד זל. זוכט איך צו אַנ׳איינגעפיהרט געשעפט פון טריקאָ־וועש מיט אַנ׳איינגענע נייערײ און גוטע קונדשאַפט. מעלדען אין אַדמינ. פאַר „טריקאָ־שותּף".

אַ גרייטע פּרנסה. צוליב אָפּרייזען איז איבערצוגעבען אַנ׳איינגעפיהרט געשעפט אויף נאָכטלעגער אויך דאָס מעבעל, ביי לעמי, פּולנאָצנאַ 6.

אַכטונג, בעזיצער פון האַנד פּ. ד.! ס׳ווערט געזוכט צו געבען אויף לוין אויף האַנד פּ. ד. 10־נער. אָפערטען אָפּצוגעבען אונטער „פּ.ד." אין אַדמ.

אַכטונג! ווער עס וויל האָבען די עלעגאַנטסטע היטען צום זומער־סעזאָן אויך Hückel ווי אויך די בעסטע יודישע היטלען, שילער־היטלען בעקומט איהר נור אין בעוואוסטען הוט־געשעפט „Szerlaun" פּיעטריקאָווער 10. קומט און איבערצייגט אייך! שבת איז מיין געשעפט געשלאָסען.

„CZERWONY DWOREK" Pensjonat dla dzieci i młodzieży R. Rozenówny, Wiśniowa-Góra—Stróżew, czynny. Inf. Zachodnia 59, tel. 160-81.

אַ טיכטיגער אַדמיניסטראַטאָר ... אָן הייזער אין אַדמיניסטראַציע ... רעפערענצען. אָפערטען אין אַדמ. פאַר „היפּאָטעטישע געוואַרענטי".

אַכטונג שטריקער! אויף 10־ער ... מאַשינען נעם איך אָן אַרבייט ... באַלוטער מאַרק 3 סאָכאַטשעווסקי ... צווייטער שטאָק.

[Z]gubiono weksel na zł. 50 [...] Fajwelewicz Łódź, Legjo[nów ...] na zlec. R. Kurc płatny [...]. Weksel powyższy unie[ważnia się].

עס איז דאָ צו פערקויפען ... מאַשין צו דאַמען־רעפאָרמען, גע... און אַ מאָטאָר אין גוטען צושטאַנד. ... פאַהרען וואָלבאָרסקאַ 28, וו. 16.

[Z] wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub — Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. sołac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.